

บทความวิจัย

เรื่อง ทางต้น: ภาพสะท้อนสังคมเวียดนามยุคอาณานิคมผ่านตัวละครและฉาก

โดย

นางสาวจิรวรรณ ตระกูลวิริยะกุล

รหัสนักศึกษา 05580730

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อเรื่องบทความวิจัย	ทางตัน: ภาพสะท้อนสังคมเวียดนามยุคอาณานิคมผ่านตัวละครและฉาก
ผู้เขียน	นางสาวจิรวรรณ ตระกูลวิริยะกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	อาจารย์จิตรนันท์ กลิ่นน้อย
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องทางตัน: ภาพสะท้อนสังคมเวียดนามยุคอาณานิคมผ่านตัวละครและฉาก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมผ่านตัวละครและฉาก โดยศึกษาจากนวนิยายแปลเรื่องทางตัน ของเหงียน คอง โฮน

ผลการศึกษาพบว่าผู้แต่งสร้างตัวละครให้เป็นตัวแทนชนชั้นทางสังคมเวียดนามในเวลานั้น ได้แก่ เจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของเวียดนาม เจ้าของที่ดินชาวเวียดนามที่มีฐานะ และชาวเวียดนามที่ยากจน นอกจากนี้ตัวละครยังสะท้อนความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมเวียดนามสมัยอาณานิคม กล่าวคือความขัดแย้งระหว่างเจ้าอาณานิคมกับชาวเวียดนามและความขัดแย้งระหว่างชาวเวียดนามด้วยกัน

นอกจากตัวละครแล้ว ฉากก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ผู้แต่งสร้างหมู่บ้านซั่ม ตำบลอันเดา ซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งในชนบทของเวียดนาม มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและค้าขายขึ้นเป็นฉากสำคัญในเรื่องเพื่อนำเสนอภาพความทุกข์ยากที่ชาวเวียดนามกำลังเผชิญทั้งการกดขี่ การเอารัดเอาเปรียบ การข่มเหง รังแก ตลอดจนการถูกขูดรีดอย่างไม่เป็นธรรม จากทั้งเจ้าอาณานิคมและชาวเวียดนามด้วยกัน ฉากจึงมีบทบาทสำคัญที่ช่วยขับเน้นภาพของความอยุติธรรมที่ชาวเวียดนามต้องประสบในสังคมเวียดนามยุคอาณานิคมได้อย่างชัดเจน ตัวละครและฉากทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจสภาพสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมได้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ตัวละคร, ฉาก, ภาพสะท้อน, วรรณกรรมแปลเวียดนาม

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องทางต้น: ภาพสะท้อนสังคมเวียดนามยุคอาณานิคมผ่านตัวละครและฉาก เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

บทความวิจัยชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์จิตรนันท กลินน้อย อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อนๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

จิรวรรณ ตระกูลวิริยะกุล

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
บทนำ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐาน.....	3
ขอบเขตการศึกษาวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย.....	3
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของประเทศเวียดนามในยุคอาณานิคม.....	4
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	20
ผลการศึกษา.....	20
ภาพสะท้อนระบบชนชั้นทางสังคม.....	20
ภาพสะท้อนความยุติธรรมในสังคมเวียดนาม.....	34
ฉากและบรรยากาศ: ภาพจำลองความทุกข์ยากชาวเวียดนามในยุคอาณานิคม.....	42
บทสรุปและอภิปราย.....	46
ข้อเสนอแนะ.....	48
บรรณานุกรม.....	27

บทนำ

วรรณกรรม หมายถึง งานเขียนในรูปบทกวีนิพนธ์ ร้อยกรองและข้อเขียนทั้งหมดที่ใช้ภาษาร้อยแก้ว โดยมีเนื้อหาและความหมายประกอบด้วย ได้แก่ บทความ สารคดี นวนิยาย เป็นต้น วรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ และเป็นภาพสะท้อนสังคมอย่างหนึ่งประกอบด้วยภาพสะท้อนสังคมและทัศนคติของผู้แต่งด้วย ภาพสะท้อนสังคมนี้มีทั้งลักษณะที่เป็นรูปธรรม หมายถึง สภาพหรือเหตุการณ์ทั่วไปในสังคม และลักษณะที่เป็นนามธรรม หมายถึง แนวความคิด ค่านิยม ชุดความเชื่อของคนในสังคม สิ่งเหล่านี้ต่างมีส่วนหล่อหลอมให้ผู้แต่งแสดงทัศนคติของตนออกมาภายใต้องค์ประกอบของวรรณกรรม ซึ่งแตกต่างกันไปตามยุคสมัย สภาวะแวดล้อม เนื่องจากผู้แต่งเติบโตและอาศัยอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมในยุคสมัยนั้นๆ ทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ศาสนา ปรัชญาและการเมือง เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้จึงส่งผลต่อโลกทัศน์ในการเขียนวรรณกรรมของผู้แต่งจึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาวรรณกรรมเป็นวิธีหนึ่งที่จะศึกษาประวัติความคิด พัฒนาการทางสังคมและวิวัฒนาการของวัฒนธรรม (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2523: 6-10)

นอกจากวรรณกรรมเป็นผลผลิตทางสังคมและเครื่องแสดงความเป็นจริงทางสังคมแล้ว วรรณกรรมยังเป็นส่วนสำคัญของการกำหนดความเป็นไปและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย เช่น การชี้แนะสังคมให้ตระหนักถึงปัญหาทางสังคมผ่านวรรณกรรมเพื่อนำไปสู่การลงมือแก้ไขและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในที่สุด นอกจากนี้อิทธิพลของตัวละครในวรรณกรรมยังมีผลต่อผู้เสพวรรณกรรมด้วย กล่าวคือ ตัวละครเปรียบเสมือนภาพจำลองผู้เสพวรรณกรรม ถ้าหากผู้เสพวรรณกรรมปฏิบัติตามตัวละครตัวนี้ทิศทางชีวิตของผู้เสพวรรณกรรมจะเป็นเช่นไร ซึ่งอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า นอกจากวรรณกรรมเป็นเครื่องชี้แนะสังคมแล้วยังเป็นเครื่องชี้แนะตัวบุคคลภายในสังคมอีกด้วย (สิทธา พินิจภูวดล, 2520: 48 -49)

วรรณกรรมหรือวรรณคดีสามารถแบ่งแยกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ร้อยแก้ว ร้อยกรอง สารคดี และบันเทิงคดี และวรรณกรรมประเภทร้อยแก้วก็ยังสามารถแบ่งเป็นอีกหลายชนิด เช่น นิทาน นวนิยาย บทความ บทสนทนา เป็นต้น (เย่ ช่ง, 2557:94)

นวนิยาย หมายถึง บันเทิงคดีร้อยแก้วที่เป็นเรื่องเล่ายาว ซึ่งต้องมีตัวละครแสดงบทบาทเป็นตัวแทนของคนในอดีตหรือปัจจุบันหรือเป็นภาพแทนความคิดของผู้แต่งให้แสดงบทบาทไปตามโครงเรื่องที่ผู้แต่งได้วางไว้ซึ่งอาจจะมีฉากของเรื่องไว้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผู้แต่ง นอกจากนี้นวนิยายย่อมต้องเขียนถึงบุคคลหรือเหตุการณ์ในสังคมใดสังคมหนึ่งและมีจุดมุ่งหมายตรงที่จะเปิดเผยความขัดแย้งต่างๆ ในสังคมได้ และเมื่อเปรียบเทียบกับวรรณกรรมประเภทอื่นแล้ว จะเห็นได้ว่านวนิยายสะท้อนสังคมจริงได้กว้างขวางมากกว่าและละเอียดมากกว่า

นวนิยายสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ ใช้แนวความคิดเป็นเกณฑ์ ได้แก่ นวนิยายแนวคลาสสิก หรือแนวแบบฉบับนิยม นวนิยายจินตนิยม นวนิยายสังคมนิยม นวนิยายธรรมชาตินิยม นวนิยายแนวเหนือธรรมชาติ นวนิยายแนวสัญลักษณ์นิยม นวนิยายแนวประทับใจ และใช้เนื้อหาเป็นเกณฑ์ ได้แก่ นวนิยายแนวนักสืบและลึกลับ นวนิยายแนวจิตวิทยา นวนิยายแนวสังคมวิทยา นวนิยายแนวรักสะเทือนอารมณ์ นวนิยายแสดงข้อคิดหรือปัญหา นวนิยายประวัติศาสตร์ นวนิยายแนวท้องถิ่นและชนบท นวนิยายเกี่ยวกับเหตุการณ์ นวนิยายแนวผู้ร้ายผู้ดี นวนิยายแนวโกธิต นวนิยายเชิงกระแสสำนึก นวนิยายรูปแบบจดหมาย นวนิยายโฆษณาชวนเชื่อ นวนิยายแนวการเมือง (บาหยัน อิมสำราญ, 2548: 10-14)

นวนิยายสังคมนิยม หมายถึง เป็นนวนิยายที่สะท้อนเรื่องราวที่สมจริง เน้นการวิจารณ์ปัญหาของคนภายในสังคม ทั้งด้านดีและไม่ดี พร้อมทั้งสอดแทรกทัศนคติของผู้แต่ง เรื่องที่สะท้อนมักจะเป็นสภาวะทั่วไปในสังคมที่ผู้แต่งกำลังประสบอยู่ เช่น การกดขี่ขูดรีด การเอารัดเอาเปรียบภายในสังคม เป็นต้น

ทางตัน หรือ *Buóc đường cùng* เขียนโดยเหงียน กง ฮวานหรือเหงียน คอง โสฮวน (Nguyễn Công Hoan) ซึ่งเป็นนักเขียนและนักวิจารณ์ที่มีชื่อเสียง เกิดวันที่ 6 มีนาคม ค.ศ. 1903 ในจังหวัดฮึงเอียน ประเทศเวียดนาม (กิติมา อมรทัต, 2521: คำนำ) เหงียน คอง โสฮวนเกิดในครอบครัวคนจีนเชื้อสายแมนดารินซึ่งอยู่ในสังคมยุคอาณานิคม ทำให้เหงียน คอง โสฮวนรับรู้เรื่องราวการถูกเอารัดเอาเปรียบและการกดขี่มาโดยตลอด สิ่งเหล่านี้จึงมีอิทธิพลอย่างมากต่องานเขียนในภายหลังของเหงียน คอง เช่น ทางตัน หรือ *Buóc đường cùng* ทางตัน หรือ *Buóc đường cùng* ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ.1938 ที่ประเทศเวียดนาม เมืองฮานอย ความยาวกว่า 200 หน้า และถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทย โดย กิติมา อมรทัต บริษัท สำนักพิมพ์ดวงกมล จำกัด ในปี พ.ศ.2521 ทางตันเป็นหนังสือแบบเรียนในโรงเรียนและได้รับการยอมรับว่าเป็นผลงานที่โดดเด่นที่สุดเล่มหนึ่งของการวิจารณ์สังคมก่อนการปฏิวัติในช่วงยุค 1930-1945 เนื่องจากเหงียน คอง โสฮวนกล้าแสดงทัศนะของตนเองและสภาพสังคมที่แท้จริงผ่านนวนิยายเรื่อง ทางตันอย่างตรงไปตรงมา เช่น เกษตรกรถูกกดขี่และเอารัดเอาเปรียบจากชนชั้นราชการ เป็นต้น (Xuân Vu, 2561)

เรื่องทางตันเป็นเรื่องของชนชั้นชาวนากับชนชั้นแรงงานในยุคอาณานิคมที่เปิดเปลือยภาพของความแค้นหรือความยากลำบากของชาวนา ซึ่งถูกกระทำด้วยความอยุติธรรมจากเจ้าอาณานิคมและชาวเวียดนามด้วยกันที่รับใช้เจ้าอาณานิคม นอกจากนี้แล้วเรื่องทางตันมิได้ต้องการเปิดเปลือยความยากลำบากของชนชั้นแรงงานและชนชั้นแรงงานเท่านั้น แต่ยังต้องการที่จะปลุกกระตุ้นให้ชาวเวียดนามลุกขึ้นมาต่อสู้ ดังจะเห็นจากตลอดทั้งเรื่อง ผู้แต่งได้นำเสนอวิธีการทางออกจากทางตันเหล่านั้นตลอดทั้งเรื่อง คือ การศึกษาและการรวมกลุ่ม อีกทั้งเหงียน คอง โสฮวนยังเสียดสีเกี่ยวกับ

สาเหตุของปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นภายในเรื่องที่ไม่สามารถหาทางออกไม่ได้เพราะชาวเวียดนามไม่ลุกขึ้นมาต่อสู้ นั้นเป็นเพราะชาวเวียดนามไม่มีการศึกษาตลอดทั้งเรื่อง

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักว่า นวนิยายแปลเวียดนามเรื่องทางตันเป็นนวนิยายที่น่าสนใจ และทำให้อยากศึกษาตัวละครและฉากว่ามีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนของการเปิดโปงเรื่องราวความอยุติธรรมที่เจ้าอาณานิคมและชาวเวียดนามที่รับใช้เจ้าอาณานิคมกระทำต่อชนชั้นชาวนาและชนชั้นแรงงานว่าเป็นเช่นไร นอกจากนี้ยังทำให้ผู้วิจัยมองเห็นถึงสภาพสังคมที่เหงียนคอง โสณได้บรรจุถ่ายทอดออกมาในยุคอาณานิคมได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังมีกลวิธีดำเนินเรื่องให้ผู้วิจัยมีอารมณ์คล้อยตามและอยากติดตามต่อว่าตัวละครภายในเรื่องจะแก้ปัญหาได้อย่างไรซึ่งเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาในชีวิตได้ และในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นคนหนึ่งที่เสพรพรรณกรรมต้องการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเทศเวียดนามผ่านทางด้านวรรณกรรมให้แก่บุคคลที่สนใจ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อจุดประกายให้นักศึกษาสาขาภาษาเวียดนามรุ่นถัดไป นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการสาขาภาษาเวียดนามอย่างยิ่ง ทำให้ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาภาพสะท้อนสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมผ่านตัวละครและฉากจากเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมผ่านตัวละคร
2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมผ่านฉาก

สมมติฐาน

ตัวละครและฉากในนวนิยายแปลเรื่อง ทางตันต่างเป็นภาพสะท้อนสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมที่สะท้อนถึงการเอารัดเอาเปรียบ และการถูกกดขี่จากเจ้าอาณานิคม

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

ศึกษานวนิยายแปลเรื่องทางตันของเหงียน คอง โสณ แปลโดย กิตติมา อมรทัต จัดพิมพ์ครั้งที่

- 1 โดยพิมพ์ดวงกมล จำกัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย

1. ทำให้ทราบสภาพสังคมของคนเวียดนามในยุคอาณานิคมที่สะท้อนผ่านตัวละครและฉาก
2. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษานวนิยายเวียดนามแปลเรื่องอื่นต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของประเทศเวียดนามในยุคอาณานิคม

เชิดเกียรติ อรรถากร (2540) เขียนหนังสือเรื่อง “ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม” ได้กล่าวเกี่ยวกับการเข้ามาของฝรั่งเศสและการเปลี่ยนแปลงหลังการปกครองของฝรั่งเศสดังต่อไปนี้

1. สาเหตุของการเข้ามาของเจ้าอาณานิคมในประเทศเวียดนาม

สาเหตุของการเข้ามาของเจ้าอาณานิคมในประเทศเวียดนามอันได้แก่ จีน และฝรั่งเศสซึ่งลักษณะการเข้ามาที่แตกต่างกัน ดังนี้

จีน

จีนมีแนวความคิดระบบบรรณาการคือเน้นการยอมรับอำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อกองทัพจีนปราบกองทัพเวียดนามได้แล้วก็ส่งข้าหลวงมาปกครองดูแลไม่ให้ออกกบฏเท่านั้น เครื่องราชบรรณาการของเวียดนามที่ส่งไปจีนมีค่าเพียงในเชิงสัญลักษณ์มากกว่าในเชิงเศรษฐกิจ

ฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสมีแนวความคิดแบบอาณานิคมเกิดขึ้นภายหลังจากที่ฝรั่งเศสก้าวเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม การเข้ามายึดครองทางการเมืองในเวียดนาม เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ

การเข้ามาของฝรั่งเศส

การเข้ามาของฝรั่งเศสสามารถใช้ช่วงคริสต์ศตวรรษเป็นเกณฑ์ดังต่อไปนี้

คริสต์ศตวรรษที่ 16 ซึ่งเป็นช่วงปลายราชวงศ์เล ฝรั่งเศสเข้ามาในเวียดนามมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่คริสต์ศาสนา

ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 ความพยายามเผยแพร่คริสต์ศาสนาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากระยะนั้นเกิดความไม่สงบภายในเวียดนาม สงครามกลางเมืองระหว่างตระกูลเหงียนและตริन्ह ตลอดจนกบฏไต้เซิน

ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ฝรั่งเศสเริ่มมีบทบาทมากขึ้น เมื่อบาทหลวง ปิโย เดอ บาแอนน์ นำกองทหารของฝรั่งเศสช่วยเหลือเหวียนแอนท์ ปราบกบฏไต้เซินได้สำเร็จ และเหวียนแอนท์ สามารถสถาปนาตนเองเป็นจักรพรรดิยาหลง แห่งราชวงศ์เหงียนใน ค.ศ. 1802 ซึ่งการเข้ามาของฝรั่งเศสในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 นี้สามารถใช้จักรพรรดิเป็นเกณฑ์ดังต่อไปนี้

สมัยจักรพรรดิยาหลง เวียดนามได้ตอบแทนบุญคุณของฝรั่งเศส ด้วยการอนุญาตให้เผยแพร่ศาสนาคริสต์อย่างกว้างขวาง

จักรพรรดิมินห์หว่าง เนื่องจากสมัยจักรพรรดิยาหลงเปิด

โอกาสให้ฝรั่งเศสเผยแพร่ศาสนาคริสต์ได้อย่างกว้างขวาง ทำให้ชาวเวียดนามหันไปเข้ารับจำนวนมาก จึงเกิดความขัดแย้งทางความคิดในสังคมเวียดนาม กล่าวคือ จักรพรรดิและขุนนาง มีทัศนคติว่าคริสต์ศาสนาเป็นของต่างชาติ และแตกต่างจากพื้นฐานทางสังคมหรือวัฒนธรรมเวียดนาม การเผยแพร่คริสต์ศาสนาอาจจะส่งผลกระทบต่อเมืองได้ เนื่องจากแต่เดิมอุดมการณ์ขงจื้อยกย่องจักรพรรดิเป็นประมุขทั้งทางโลกและทางธรรม โดยไม่มีองค์กรทางศาสนาเกี่ยวข้อง แต่คริสต์ศาสนาแบ่งแยกประมุขทางโลกกับทางธรรมออกจากกัน โดยเฉพาะประมุขทางธรรม สันตะปาปาซึ่งอยู่ที่วาติกัน ทำให้จักรพรรดิมีได้มีฐานะสูงสุดแต่ผู้เดียวอีกต่อไป ยิ่งไปกว่านั้น หากปล่อยให้ศาสนาต่างชาติเติบโตก็จะ เป็นภัยต่อความมั่นคงของเวียดนาม

สมัยของจักรพรรดิเต๋อติ๊ก เนื่องจากจักรพรรดิมีนหม่า ต่อต้านศาสนาคริสต์ จึงนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงกับฝรั่งเศส ในสมัยของจักรพรรดิเต๋อติ๊กฝรั่งเศส โจมตีเมืองตูราน หรือเมืองดานังในปัจจุบัน และเริ่มยึดครองดินแดนของเวียดนามเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

2. การเปลี่ยนแปลงหลังการปกครองของฝรั่งเศส

ด้านการเมืองการปกครอง กล่าวคือ ฝรั่งเศสได้ผนวกดินแดนลาว และกัมพูชารวมกับเวียดนามเรียกว่า “อินโดจีนฝรั่งเศส” จากนั้นก็แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 แคว้น ได้แก่ โคชินจีน อันนัม ตังเกี๋ย ลาว และกัมพูชา แคว้นโคชินจีนอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสโดยตรง ในขณะที่แคว้นอันนัมได้เป็นรัฐอารักขาขึ้นต่อรัฐบาลกลางที่โคชินจีน การปกครองส่วนกลางที่โคชินจีนมีข้าหลวงเป็นผู้นำ และมีองคมนตรีกับสภาอาณานิคมทำหน้าที่เป็นสภาบริหาร และสภานิติบัญญัติตามลำดับ โคชินจีนแบ่งเขตการปกครองออกเป็นจังหวัด แต่ละจังหวัดมีเจ้าหน้าที่บริหารชาวฝรั่งเศสดูแล ส่วนในอันนัมและตังเกี๋ย ฝรั่งเศสจัดการปกครองทางอ้อมโดยส่งผู้สำเร็จราชการไปดูแล แต่เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นดำเนินการบริหารภายใต้การแนะนำของชาวฝรั่งเศส และฝรั่งเศสจะไม่พยายามแทรกแซงโดยตรงนอกเสียจากว่าเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะในอันนัม ฝรั่งเศสยังคงรักษาสถาบันจักรพรรดิ ควบคู่กับการบริหารของผู้สำเร็จราชการ ฝรั่งเศสนำโครงสร้างการปกครองแบบตะวันตกสมัยใหม่เข้ามาแทนที่โครงสร้างของชนพื้นเมือง กล่าวคือ การปกครองอาณานิคมแบบใหม่ต้องการบุคลากรชาวพื้นเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานบริหารระดับต่ำ ซึ่งต้องทำหน้าที่ภายในกรอบแผนของตะวันตก ทั้งนี้ไม่มีการคำนึงถึงภูมิหลังทางสังคมและงานเดิม แต่คำนึงถึงคุณสมบัติและประสิทธิภาพการทำงานเป็นสำคัญ ทำให้บรรดาขุนนางขงจื้อลดบทบาทลง จากความต้องการบุคลากรในหน่วยงานต่างๆของระบบอาณานิคม ทำให้มีความจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมแบบตะวันตก มีการตั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัยแบบใหม่ นอกจากนี้ยังมีการล้มเลิกระบบการสอบชิงตำแหน่งขุนนางตามประเพณีเดิม

ด้านเศรษฐกิจ ฝรั่งเศสดึงเวียดนามเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลก ลงทุนทั้งในด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม โดยเน้นการผลิตเพื่อการส่งออก ตลอดจนจัดหา

วัตถุดิบและผลผลิตเพื่อรองรับความต้องการของเมืองแม่ ดังนั้นเศรษฐกิจในเขตอินโดจีนฝรั่งเศสทั้งหมดจึงตอบสนองความต้องการของฝรั่งเศสเป็นหลักซึ่งสามารถแบ่งได้ออกเป็นช่วงเวลาดังนี้

ช่วงครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นช่วงที่ฝรั่งเศสสามารถยึดครองอินโดจีน ดังนั้นฝรั่งเศสจึงพยายามจัดสรรระบบที่ดินใหม่ เพื่อให้ชาวฝรั่งเศสมีสิทธิครอบครองที่ดินมากขึ้น เช่น ในดินแดนตั้งเกียและอันนัม ฝรั่งเศสให้จักรพรรดิออกพระราชกฤษฎีกายกเลิกข้อบังคับที่จำกัดการครอบครองที่ดินของชาวฝรั่งเศสไว้ไม่เกิน 100 เฮกเตอร์ ทำให้ชาวฝรั่งเศสเข้าไปครอบครองที่ดินในรัฐอารักขาตั้งกล่าวได้อย่างกว้างขวาง

คริสต์ศตวรรษที่ 20 การลงทุนในเวียดนามขยายตัวทั้งด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพอย่างรุนแรง แต่เดิมชาวเวียดนามจะทำการผลิตพืชหลายๆชนิดเพื่อบริโภคภายในครอบครัว อุตสาหกรรมพื้นเมืองลดความสำคัญลง แต่ไม่ถึงกับถูกทำลายไปทั้งหมด เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยากจนเกินกว่าที่จะซื้อสินค้าอุตสาหกรรมของฝรั่งเศสได้

แม้ว่าฝรั่งเศสจะได้สร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจไว้หลายด้าน เช่น ถนน งานชลประทาน เป็นต้น แต่ชาวเวียดนามกลับได้รับผลประโยชน์เพียงเล็กน้อย การลงทุนทางอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของฝรั่งเศสจำนวนมาก ชาวนาก็ต้องเช่าที่ดินผู้อื่นหรือเป็นกรรมกรในโรงงานของชาวฝรั่งเศส นอกจากนี้ระบบเศรษฐกิจแบบศักดินาในอดีต จักรพรรดิและขุนนางจะเป็นเจ้าที่ดินแต่เมื่อฝรั่งเศสเข้ามาปกครอง ได้เปลี่ยนมือไปเป็นของชาวฝรั่งเศส โดยฝรั่งเศสจะยังคงรักษาโครงสร้างระบบเจ้าที่ดินไว้ แสวงหาผลประโยชน์หรือเก็บภาษีต่อไป ซึ่งชนชั้นเจ้าที่ดินมีเพียง 3-5 เปอร์เซ็นต์ของประชาชนทั้งหมด แต่ครอบครองที่ดินถึงครึ่งหนึ่ง ที่ดินกลายเป็นปัญหาใหญ่สำหรับชาวเวียดนาม พันธะระหว่างเจ้าที่ดินกับผู้เช่าได้เปลี่ยนไปในลักษณะที่ขัดแย้งกันมากขึ้น เพราะเจ้าของที่ดินผู้เก็บค่าเช่าให้มากที่สุดและจำนวนแน่นอนที่สุดไม่มีการลดหย่อน เช่น การเก็บค่าเช่าคงที่ ในปีที่ผลิตได้มาก ผู้เช่าอาจจะมีรายได้สูงแต่ปีที่ผลิตได้น้อย ผู้เช่าก็ต้องจ่ายค่าเช่าสูงเท่าเดิมแม้ครอบครัวจะต้องอดอยากก็ตาม ซึ่งในทางปฏิบัติ มีเพียงบางปีเท่านั้นที่นาจะได้อผลดี ชาวนาจึงกลายเป็นผู้มีหนี้สินมาก ชาวนาที่เคยมีที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยก็กลายเป็นชาวนาผู้ไร้ที่ดิน ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาจึงตกต่ำโดยลำดับ นอกจากนี้ระบบภาษีของรัฐบาลที่เก็บเป็นเงินสดในอัตราที่แน่นอน ไม่มีผ่อนปรนให้ชาวนาในยามที่เกิดทุกข์ภัย ดังนั้นรัฐบาลกลางสามารถขยายขอบข่ายอำนาจรัฐเข้าสู่ชนบทมากเท่าใด ชาวนาก็จะเดือดร้อนมากขึ้นเท่านั้น จากภาวะแรงกดดันต่างๆทำให้ชาวนาจำนวนมากตัดสินใจเข้าไปแสวงโชคเป็นกรรมกรในเมือง สำหรับสังคมในเมืองนั้น แม้มีคนจำนวนหนึ่งได้รับผลประโยชน์จากฝรั่งเศสโดยทำงานเป็นล่าม อาจารย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับฐานะของชาวฝรั่งเศสแล้ว ชาวเวียดนามมีสถานะด้อยกว่ามาก เช่นยามเฝ้าประตูมหาวิทยาลัยฮานอยชาวฝรั่งเศสได้รับเงินเดือนสูงกว่าศาสตราจารย์ชาวเวียดนามถึง 3 เท่า

กรรมกรชาวเวียดนามก็ได้รับความกดดันจากค่าแรงที่ต่ำ นอกจากนี้ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองแรงงานอีกด้วย นอกจากนี้ถ้าหยุดงานทุกครั้งจะถูกลงโทษ เช่น การจำคุก การทรมาน เป็นต้น

ด้านสังคม กล่าวคือระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้โครงสร้างทางสังคมของเวียดนามและเศรษฐกิจของเวียดนามเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดชนกลุ่มใหม่ที่สำคัญคือชนชั้นกลางและกรรมมาชีพ

กลุ่มชนชั้นกลาง ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

นายทุนชาติ เป็นนายทุนที่ต้องการลงทุนการผลิตหรือการค้าแต่ประสบกับอุปสรรคการบริหารของรัฐบาล นายทุนกลุ่มนี้จึงไม่พอใจและหันมาสนับสนุนฝ่ายต่อต้านฝรั่งเศสในเวลาต่อมา

นายทุนนายหน้า เป็นนายทุนที่แสวงหาผลประโยชน์จากการติดต่อกับฝรั่งเศส ส่วนใหญ่เป็นคนจีนอพยพ หรือคนเวียดนามเชื้อสายจีน ดังนั้นพวกนี้จึงให้การสนับสนุนระบอบอาณานิคม

นายทุนน้อย เป็นพ่อค้ารายย่อย นักศึกษาและปัญญาชน ชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะได้รับแนวความคิดก้าวหน้ามาจากฝรั่งเศส

กลุ่มกรรมมาชีพ เป็นกรรมกรที่ทำงานในโรงงานหรือลูกจ้างในเขตเพาะปลูกขนาดใหญ่ กลุ่มนี้มักมีการศึกษาต่ำและเคยเป็นชาวนามาก่อน ภายใต้กฎหมายที่เข้มงวดของฝรั่งเศส ทั้งยังขาดพลังที่เข้มแข็งในการรวมกลุ่มและต่อรองกับรัฐบาลและยิ่งไปกว่านั้น บางกลุ่มยังเป็นกรรมกรชั่วคราวเฉพาะยามนอกฤดูกาลเพาะปลูกเท่านั้น เมื่อฤดูกาลเพาะปลูกมาถึงพวกเขาจะกลับไปทำนาดังเดิม

เหียนคักเวียน (2545) เขียนหนังสือเรื่อง “เวียดนาม ประวัติศาสตร์เวียดนามฉบับพิสดาร” ได้กล่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลังการปกครองของฝรั่งเศส โดยมีทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเมืองการปกครอง

จัดการปกครองโดยตรง กล่าวคือ การที่ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองเวียดนาม พวกนักปราชญ์บางคนก็ทำที่อยู่ข้างฝรั่งเศส แต่ถ้ามีโอกาสพวกเขาก็พร้อมทรยศได้เสมอ ส่วนพวกชาวนาที่ผูกพันอยู่กับที่นาและฝูงสัตว์ อาศัยอยู่ในชนบท ซึ่งถ้าดูจากภายนอกแล้วก็ดูเชื่อฟังชาวฝรั่งเศสเป็นอย่างดีแต่แท้ที่จริงแล้ว ภายในจิตใจเขาก็ยังไม่ยอมรับฝรั่งเศสอยู่ดี ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ฝรั่งเศสจึงต้องจัดการปกครองโดยตรง ด้วยการตั้งตัวแทนรองลงไปซึ่งมักเป็นผู้ขาดการศึกษาและพื้นฐานในสังคมที่ดีให้เป็นตัวกลางระหว่างฝรั่งเศสและประชาชน

ปกครองอาณานิคมแบบทหารุณโหดร้ายและทำสัญญา

ลับๆ กล่าวคือ นอกจากจัดการปกครองโดยตรงแล้ว ยิ่งกว่านั้นกบฏชาวนาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ทำลายความพยายามที่ฝ่ายบริหาร อาณานิคมจะชักนำคนให้เคารพกฎต่างๆได้เพื่อรักษากฎหมายจึงต้องใช้วิธีปราบกบฏอย่างรุนแรงและโหดร้ายโดยไม่ละอายใจตราบจนวาระสุดท้าย การปกครองอาณานิคมมีลักษณะ 2 ประการคือ ทหารุณโหดร้ายและทำสัญญาลับๆกับพวกที่ล่าหลังที่สุดและฉ้อราษฎร์บังหลวงมากที่สุดในชาติเวียดนาม ในการก่อตั้งฐานสนับสนุนได้นั้น ทางกรปกครองอาณานิคมได้สมรู้ร่วมคิดกับพวกศักดินา อย่างน้อยก็พวกอนุรักษ์นิยมของชนชั้นนี้ในสังคม ระบบศักดินาไม่ได้เลิกล้มไปแต่กลับทำให้มันคงขึ้น กษัตริย์ ข้าราชการ ชนชั้นสูงกลายเป็นผู้ช่วยในระบบการปกครองของฝรั่งเศสขณะที่เจ้าของที่ดินสามารถเอารัดเอาเปรียบชาวนาต่อไปเท่าที่เขาต้องการ

เวียดนามถูกทำลายความเป็นเอกภาพ กล่าวคือ

เวียดนามถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ตังเกี๋ย อานนาม และโคชินจีน มีการปกครองต่างกันไปแต่รวมกันเรียกว่า อินโดจีนของฝรั่งเศส ซึ่งรวมเขมรและลาวเข้าไว้ด้วยมีข้าหลวงของฝรั่งเศสเป็นผู้ปกครอง ความตั้งใจของฝรั่งเศสนั้นชัดเจนมาก คือต้องการทำลายเอกภาพของชาติเวียดนามเพื่อจะได้ปกครองง่ายขึ้น

คนเวียดนามถูกลดบทบาทความสำคัญลง เพิ่มอำนาจ

ให้กับฝรั่งเศสมากขึ้น กล่าวคือ ประเทศใน 5 ประเทศของอินโดจีน ตังเกี๋ย อานนาม โคชินจีน เขมร ลาว มีผู้ปกครองคือ ข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศส ฝรั่งเศสควบคุมกิจการสำคัญต่างๆ เช่น ความมั่นคง การเงิน การสาธารณสุข การสื่อสาร การเกษตร การสาธารณสุขการค้าและอื่นๆ ข้าหลวงใหญ่ปกครองอินโดจีนทั้งหมดมีสภาสูงของอินโดจีน ซึ่งประกอบด้วยข้าหลวงและชาวฝรั่งเศสที่สำคัญมากๆ นอกจากนี้การปกครองของชาวเวียดนามจำกัดหรือได้รับมอบหมายเพียงแต่งานรองๆ ฝรั่งเศสเป็นผู้ดูแลสภาพเสนาบดีเวียดนาม เสนาบดีแต่ละคนมีที่ปรึกษาฝรั่งเศสกำกับอยู่ ข้าหลวงก็เป็นประธานสภาองคมนตรีอีกด้วย ส่วนในตังเกี๋ย และอานนาม ในระดับในเมืองและในชนบท บ้านข้าหลวงฝรั่งเศสประจำจังหวัดแล้ว ไม่มีผู้บริหารชาวเวียดนามซึ่งเป็นเสมือนหุ่นเชิด ข้าหลวงมีสมาชิกสภาที่ได้รับเลือกตั้งมาเป็นผู้ช่วย สมาชิกในสภานั้นก็คัดเลือกพิเศษจากเจ้าที่ดินกลุ่มน้อย พ่อค้าที่มั่งคั่ง หรือนักอุตสาหกรรม ผู้ที่มีตำแหน่งสูงมาประดับการปกครองอาณานิคม

2. ด้านการศึกษา

เจ้าอาณานิคมพยายามปิดกั้นการศึกษาของคน

เวียดนาม แต่กลับขยายการศึกษาของตนเอง กล่าวคือในรัฐบาลอาณานิคม ถึงแม้มีโรงเรียนอาชีพเกิดขึ้นมาก เช่นในค.ศ. 1901 ก็ก่อตั้งวิทยาลัยการแพทย์เพื่อฝึกแพทย์ผู้ช่วย(บุรุษพยาบาล) ในทุกระดับเป็นการศึกษาราคาถูก มหาวิทยาลัยแห่งอินโดจีนซึ่งเปิดขึ้นในค.ศ. 1908 ก็ให้การศึกษาแต่เพียงด้านเดียว เป็นการศึกษาคุณภาพต่ำ ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษากลางที่ใช้ในการสอนและการศึกษา

ภาษาแห่งชาติและประวัติศาสตร์เวียดนามก็ลดระดับลงตามไปด้วย นักศึกษาไม่เคยศึกษาวัฒนธรรมเวียดนามอย่างถูกต้องสมบูรณ์

การเข้ามาของฝรั่งเศสทำให้เกิดการปิดกั้นการขยายการศึกษา

กล่าวคือ ประชาชนก็ยังคงพยายามตั้งชั้นเรียนให้เด็กเล็กๆในเกือบทุกตำบล การศึกษาแบบอาณานิคมที่เข้าไปแทนที่ของเดิมยังส่งผลให้จำนวนโรงเรียนลดลงอย่างมาก เด็กโตขึ้นมาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ดังนั้นชาวเวียดนามจึงกดดันให้รัฐบาลอาณานิคมให้จัดตั้งโรงเรียนจำนวนหนึ่งขึ้น แต่ถึงกระนั้นการศึกษาก็ไม่ค่อยแพร่หลาย เยาวชนกว่าร้อยละ 90 ไม่สามารถเข้าโรงเรียนได้ เพราะโรงเรียนมัธยมศึกษาามีเพียง 3 โรงเรียนทั่วทั้งเวียดนาม และโรงเรียนมัธยมศึกษาอีก 3 โรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนสำหรับบุตรหลานของข้าราชการอาณานิคมฝรั่งเศส นอกจากนี้ในปลายศตวรรษที่ 19 รัฐบาลอาณานิคม แม้จะมีการก่อตั้งสถาบันค้นคว้าขึ้นหลายแห่ง รวมทั้งวิทยาลัยตะวันออก สถาบันบริการอุตุนิยมวิทยา ศูนย์ธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์ วิทยาลัยป่าไม้และอื่นๆในบางแห่ง สถาบันปาสเตอร์นั้น กิจกรรมต่างๆของสถาบันเหล่านี้ ได้จัดขึ้นเพื่อสนองให้ผู้ปกครองอาณานิคมมาแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรของชาติที่มากขึ้น ชาวเวียดนามก็ถูกกีดกันจาก การวิจัย

ภาษากวีก็ถูกนำมาใช้แทนที่อักษรภาพ(แบบจีน)โบราณ

กล่าวคือ การพิมพ์หนังสือต่างๆ ด้วยอักษรกวีก็ดำเนินไปอย่างรวดเร็วเพราะพวกอาณานิคมต้องการให้อักษรนี้เป็นเครื่องมือโฆษณา

3. ด้านสังคม

การก่อตั้งการปกครองอาณานิคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งในโครงสร้างของสังคมที่เคยมีมาตามประเพณีคือมีชนชั้นใหม่ๆคือชาวนายากจนมากขึ้นและชนชั้นกรรมกร ชนชั้นกลางเกิดขึ้นในสังคม และสภาพเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปดังนี้

ชาวนา

ชาวนาจนลงและมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ กล่าวคือ เนื่องจากเกิดสงครามเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จึงทำให้เกิดความเสียหายในชนบทต่างๆจนไม่สามารถทำอาชีพเกษตรกรรมได้อีกต่อไป ชาวนาต่างเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมือง อีกทั้งข้าราชการและผู้มียศต่างปวารณาตัวรับใช้ฝรั่งเศสอีกทั้งฝรั่งเศสก็เข้ายึดที่ดิน และเก็บภาษีอากรจากเหล่าและเกลือสภาพของพวกชาวนาซึ่งจนมากอยู่แล้วตั้งแต่สมัยรัฐบาลศักดินายิ่งจนลงมากขึ้นอีกในสมัยรัฐบาลอาณานิคม

ฝรั่งเศสทำลายงานหัตถกรรมต่างๆ กล่าวคือ ฝรั่งเศสต้องการทำลายงานหัตถกรรมต่างๆ เพราะไม่ต้องการให้สินค้าดีกว่า ยิ่งทำให้ฐานะของชาวนาตกต่ำลงไปอีกมาก

แสวงหาทรัพยากรธรรมชาติเพียงอย่างเดียว กล่าวคือ

การปกครองอาณานิคมสนใจเพียงแค่การสร้างทางรถไฟและถนนที่มียุทธศาสตร์สำคัญหรือสนองความต้องการของอาณานิคมมากกว่าการสร้างการทดน้ำซึ่งใช้การป้องกันพืชผลให้พ้นจากภัยธรรมชาติภัยแล้ง ภัยน้ำท่วมและภาวะข้าวยากหามากแพงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ความอดอยากที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆเป็นผลร้ายแก่พวกชาวนา นอกจากนี้เจ้าอาณานิคมไม่สนใจอำนวยความสะดวกการทำน้ำแบบใหม่ๆที่จะเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นแก่พวกชาวนา ข้าร้ายยังใช้ทรัพยากรธรรมชาติของเวียดนามอีก

ชาวนากลายเป็นกาลี กล่าวคือ เชื้อนเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจจากเจ้าอาณานิคมหลังจากเกิดน้ำท่วมที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตหลายครั้ง จากงานสาธารณะดังกล่าว รวมถึงการสร้างถนนและทางรถไฟ เจ้าอาณานิคมได้กวาดต้อนคนทั้งชุมชนรวมทั้งชาวนาด้วยมายังศูนย์ก่อสร้าง ชาวนาเหล่านั้นกลายเป็นกาลี พวกเขาทำงานอย่างยากลำบากมีกับตันประจำกองทหารเป็นผู้ควบคุมงานสาธารณะ ซึ่งก็มีผู้คนล้มตายจำนวนมากอย่างน่ากลัว อาหารไม่เพียงพอต่อผู้คน อีกทั้งยังมีหมอเพียงคนเดียว

ชาวนาหลายสภาพเป็นกาลี กล่าวคือ เชื้อนเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจจากเจ้าอาณานิคมหลังจากเกิดน้ำท่วมที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตหลายครั้ง จากงานสาธารณะดังกล่าว รวมถึงการสร้างถนนและทางรถไฟ เจ้าอาณานิคมได้กวาดต้อนคนทั้งชุมชนรวมทั้งชาวนาด้วยมายังศูนย์ก่อสร้าง ชาวนาเหล่านั้นกลายเป็นกาลี พวกเขาทำงานอย่างยากลำบากมีกับตันประจำกองทหารเป็นผู้ควบคุมงานสาธารณะ ซึ่งก็มีผู้คนล้มตายจำนวนมากอย่างน่ากลัว อาหารไม่เพียงพอต่อผู้คน อีกทั้งยังมีหมอเพียงคนเดียว

ทารุณกรรมแก่พวกชาวนา กล่าวคือ พวกตัวแทนของ

รัฐบาลอาณานิคมกระทำทารุณกรรมอย่างมากแก่ชาวนาโดยการทุบตีหรือเนรเทศ เป็นต้น เมื่อพวกเขาขอลาหยุดงานสร้างงานสาธารณะ เช่น เชื้อน ถนน รถไฟ

รัฐบาลอาณานิคมไม่ได้ลดการแสวงหาประโยชน์หรือ

กดขี่แบบศักดินาลงแต่กลับนำมาบังคับใช้อีกครั้ง กล่าวคือ พวกเขาเจ้าของที่ดินและพวกมียศทั้งหลายค่อยๆสมัครใจเป็นตัวแทนให้แก่การปกครองอาณานิคมในการรักษาความสงบและเก็บภาษีในชนบท พวกกล้าและคนใช้พวกฝรั่งเศสและพวกรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่รับเงินเดือนจากฝรั่งเศสก็ได้รับส่วนแบ่งที่ดินรวมเป็นชนชั้นเจ้าของที่ดินรุ่นใหม่ขณะที่ที่ดินตกอยู่ในมือของคนจำนวนน้อยลงอย่างมาก หลังจากพวกอาณานิคมมาครอบครองไม่กี่ปีปริมาณการบริโภคข้าวต่อคนลดลงอย่างเห็นได้ชัดทำให้ชาวนามีข้าวบริโภคไม่พอ

สภาพที่อยู่อาศัยของชาวนามีแต่เท่าที่ควร กล่าวคือ

เกือบทั้งหมดเป็นกระท่อมไม้หรือดินเหนียวหลังคามุงจาก

ชนชั้นกรรมกร

การก่อตั้งอุตสาหกรรมและการลงทุนทางการค้าของ

อาณานิคมรวมถึงการสร้างทางรถไฟและเส้นทางคมนาคมอื่นๆทำให้เกิดชนชั้นใหม่ในสังคมคือชนชั้นกรรมกร ทั้งยังมีบทบาทสำคัญใกล้ชิดและคอยติดต่อกับการปกครองอาณานิคม

ชนชั้นกรรมกรถูกเอาเปรียบ กล่าวคือ

หลังจากที่พวกเขาเข้ามาทำงานในเมืองแร่ต่างๆตามที่ก่อสร้างต่างๆและในโรงงานพวกเขาก็ได้พบกับความจริงอันโหดร้ายของลัทธิอาณานิคมได้พบกับค่าแรงที่ทำให้คนอดอยากได้และงานที่หนักจนทำให้หลังแทบหัก

ได้ซึ่งเป็นงานที่ปราศจากกฎระเบียบหรือการรักษาความปลอดภัยแต่ก็ได้ประจักษ์ถึงสภาพของอุตสาหกรรมสมัยใหม่

ชนชั้นกลาง

ชนชั้นกลางมีบทบาทสำคัญในฐานะพ่อค้า กล่าวคือ ชนชั้นกลางเวียดนามมีบทบาทขึ้นภายหลัง ในช่วงปีแรกของศตวรรษนี้ จำนวนและความสำคัญของคนพวกนี้ก็อาจมองข้ามไปเนื่องจากสังคมเวียดนามดั้งเดิมไม่เคยแสดงถึงการพัฒนาขนาดของชนชั้นพ่อค้า ถึงแม้จะมีอยู่จำนวนไม่น้อยในวงการค้า อย่างไรก็ตามก็ตีตัวแทนจำนวนหนึ่งของบริษัทฝรั่งเศสที่ประสบความสำเร็จและทำเงินได้จำนวนมากต่างรวมตัวกันนับเป็นชนชั้นกลางกลุ่มแรกที่เป็นนายหน้าชาวเวียดนาม ชนชั้นกลางเวียดนามบางส่วนที่พยายามก่อตั้งธุรกิจก็ถูกรัฐบาลอาณานิคมขัดขวางหรือบีบให้ล้มละลาย

สภาพเมือง

บทบาทของเมืองต่างๆเริ่มเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือเมืองใหม่ๆเริ่มเกิดขึ้นบนฐานของเมืองเก่าซึ่งเป็นศูนย์กลางของการปกครอง เช่นฮานอย ไช่จ๋อง ไฮฟอง ดานัง ในเมืองเหล่านี้ลักษณะวิถีชีวิตแบบใหม่ๆเริ่มปรากฏขึ้นการค้าดุคักักขึ้นเริ่มตั้งโรงงานใหม่ๆ พิมพ์หนังสือใหม่ๆ และเริ่มมีไฟฟ้าใช้ อย่างไรก็ตามคนงานยังอยู่ท่ามกลางความยากจนข้นแค้น เพราะเมืองเหล่านั้นสามารถรับประชากรได้เพียงส่วนเดียวเท่านั้น

4. ด้านเศรษฐกิจและการค้า

4.1 ภาษีต่างๆ อากรต่างๆ และอากรสรรพสามิต

การก่อตั้งการปกครองอาณานิคมทำให้เกิดรายจ่ายของข้าราชการและทหารฝรั่งเศสสูงมากหรืออาจกล่าวได้ว่าในการปกครองอาณานิคมนี้มีคนมากกว่างาน จึงทำให้ต้องจ่ายภาษีต่างๆเพิ่มมากขึ้น เช่น ภาษีรัชชูปการ ภาษีที่ดิน งบประมาณทั้งหมดก็เพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่ได้จากผลของการเก็บอากรสรรพสามิตจากเหล้า เหลือ ดังนี้

เหล้า กล่าวคือ จากการที่มีบริษัทฝรั่งเศสเพียงบริษัทเดียว ที่ผูกขาดการผลิตและขายเหล้า การดื่มสุรากลายเป็นเรื่องบังคับในแต่ละตำบลต้องเสพสุราให้ได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในแต่ละปีตามสัดส่วนของประชากร ทั้งยังห้ามเอกชนผลิตสุราและลงโทษอย่างรุนแรงด้วยวิธีจำคุกยัดทรัพย์สินที่ดิน

เกลือ กล่าวคือ รัฐบาลซื้อเกลือจากผู้ผลิตรายย่อยและขายต่อได้กำไรมากขึ้นและมากขึ้นทุกปี

ฝิ่น กล่าวคือ รัฐบาลอาณานิคมยังผูกขาดการซื้อและขายฝิ่น สนับสนุนให้คนสูบฝิ่นมากยิ่งขึ้นซึ่งทำให้ราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้นมาก

4.2 ปิดกั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเวียดนาม พัฒนาอุตสาหกรรมฝรั่งเศสอย่างเต็มที่ กล่าวคือ ฝรั่งเศสได้นำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมของฝรั่งเศสซึ่งมาแข่งกับหัตถกรรมพื้นเมืองแต่โบราณและในที่สุดก็ทำร้ายอุตสาหกรรมพื้นเมือง อีกทั้งฝรั่งเศสไม่ยอมพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นเมือง

4.3 สินค้าฝรั่งเศสได้รับการยกเว้นภาษี กล่าวคือ สินค้าจากประเทศอื่นนอกจากฝรั่งเศสถูกเก็บภาษีอากรอย่างแรงจึงเท่ากับยืนยันว่าฝรั่งเศสผูกขาดตลาดอินโดจีนซึ่งตรงข้ามกับชาวเวียดนามที่ต้องเสียภาษีในอัตราสูง บริษัทฝรั่งเศสเสียภาษีแต่ที่จำเป็นเท่านั้น ได้กำไรจากการยกเว้นภาษี ช่วยเหลือและสัญญาที่ได้เปรียบซึ่งทำให้กับรัฐบาล ระบบทั้งหมดดูเหมือนจะอยู่ได้เพราะภาษีที่เก็บจากชาวเวียดนาม เช่น ข้อบัญญัติ ใน ค.ศ. 1897 อนุญาตให้บริษัทฝรั่งเศสได้รับสัมปทานทำเหมืองแร่ ด้วยข้อแม้ที่เข้าข้างกัน หรือสินค้าฝรั่งเศสมีเกลืออยู่ เต็มตลาดและยังได้รับการยกเว้นภาษีอีกด้วย ตั้งแต่ค.ศ. 1892 สินค้าฝรั่งเศสราคาแพงขณะที่สินค้าเวียดนามส่งออกในราคาถูก

4.4 เกิดอุตสาหกรรมต่างๆมากมายในเมืองต่างๆเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อฝรั่งเศส กล่าวคือ ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 นับเป็นครั้งแรกที่อินโดจีนเริ่มมีโรงสีใช้สีข้าวเพื่อส่งออกและต่อมาขยายกิจการเพื่อผลิตข้าวให้ได้ปีละเป็นแสนๆตัน ตั้งกิจจัดตั้งบริษัทต่างๆขึ้น เช่น บริษัทผ้า บริษัทน้ำและพลังงาน โรงต้มกลั่นของฝรั่งเศส โรงงานทำไม้และไม้ขีดไฟ โรงงานทำอิฐอีกหลายโรงงาน ไฮฟองมีโรงงานซีเมนต์ ต้าบเกวมีโรงงานทำกระดาษ ฮานอยมีโรงงานไม้ขีดไฟ อันนัมมีโรงเลื่อย แต่มีเพียงไม่กี่โรงเท่านั้น วินห์มีโรงงานไม้ขีดไฟ กรุงเวมีโรงงานเผาปูนขาว พูเอียนมีโรงงานทอไหม เมื่อคนเวียดนามมาทำงานโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้ ฝรั่งเศสได้กำไรมหาศาล ค่าแรงต่ำ เพราะผลกำไรทั้งหมดนำไปฝรั่งเศส สำหรับเวียดนามคือเงินขาดดุล และยังทำให้เกิดภาวะลำบากขึ้นเรื่อยๆด้วยการที่ข้าราชการฝรั่งเศสขนเงินที่ออมไว้กลับไปฝรั่งเศสอีกด้วย

4.5 จับบองที่ดินเพื่อปลูกข้าว กล่าวคือ รัฐบาลฝรั่งเศสให้ชาวอาณานิคมฝรั่งเศสหรือบริษัทต่างๆจับบองที่ดินที่อุดมสมบูรณ์ เพื่อตั้งถิ่นฐานหรือให้แก่บริษัทต่างๆ เช่น บริเวณเตี้ยเหวียน ทำให้ระหว่างค. ศ. 1897 ถึง 1913 การตั้งถิ่นฐานและบริษัทต่างๆยึดครองที่ดินไว้ถึง 470,000 เฮกตาร์ ไม่รวมที่ดินที่บริษัทป่าไม้ครอบครองอยู่ 900,000 เฮกตาร์ ก่อนค.ศ. 1918 ที่ดินเกือบทั้งหมดที่ชาวฝรั่งเศสผู้มาตั้งถิ่นฐานเข้ายึดครองมักใช้ปลูกข้าวเพราะอินโดจีนโดยเฉพาะโคชินจีนต้องเพิ่มปริมาณข้าวเพื่อส่งออกจำนวน 8 แสนตัน พวกฝรั่งเศสที่มาตั้งถิ่นฐานสามารถใช้ประโยชน์จากแรงงานของชาวเวียดนามได้และการส่งข้าวออกก็ดำเนินต่อไปในระดับสูง แม้ว่าประเทศจะตกอยู่ในภาวะอดอยาก

4.6 พัฒนาการคมนาคมเพื่อความเติบโตทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ เพื่อให้วัตถุประสงค์เศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ต่างๆ สามารถลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้นฝรั่งเศสจึงคำนึงถึง

ประโยชน์ของการพัฒนาเส้นทางคมนาคมอย่างมาก จึงได้มีการสร้างเส้นทางคมนาคมในแต่ละเมือง คือ สร้างทางรถไฟรางแคบแคบจากฮานอยถึงหลังเซิน ฮานอยถึงวินท์ เว้ถึงดานัง ไช่ฮองถึงญัตราฮอง ฮานอยถึงยูนานฟู และในค.ศ. 1919 ขุดคลองหลายเส้นในโคชินจีนเพื่อขยายบริเวณปลูกและส่งออกข้าว

อาณัติ อนันตภาค (2558) เขียนหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์เวียดนามใต้เงา มหาอำนาจสู่เอกราชแห่งแผ่นดิน” ได้กล่าวเกี่ยวกับสาเหตุการเข้ามาของฝรั่งเศสและการเปลี่ยนแปลงหลังการปกครองของฝรั่งเศสดังต่อไปนี้

1. สาเหตุการเข้ามาของฝรั่งเศสในเวียดนาม

สาเหตุของการเข้ามาของเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสในประเทศเวียดนามสามารถใช้จักรพรรดิเป็นเกณฑ์ดังต่อไปนี้

จักรพรรดิยาหลง สมัยที่มีความเจริญก้าวหน้า เขามีความสัมพันธ์อันดีกับชาวยุโรป

จักรพรรดิมินหมาง ดำเนินนโยบายโดดเดี่ยวตนเองโดยการไม่ติดต่อสัมพันธ์กับประเทศตะวันตกอีกทั้งยังต่อต้านบรรดาพ่อค้าและมิชชันนารีชาวฝรั่งเศส เนื่องจากเคร่งครัดแนวทางลัทธิขงจื้อและประเพณีจีนอย่างมาก ทั้งยังมีความเห็นว่าการเผยแพร่คริสต์ศาสนาเป็นการวางแผนเพื่อยึดครองเวียดนามเท่านั้น แท้จริงว่ากันว่าเหตุผลที่พระองค์ทรงไม่พอใจชาวฝรั่งเศสก็เนื่องมาจาก พระองค์ถูกกองต๋ากุน ซึ่งเป็นพระอาจารย์ของพระองค์เองคัดค้านในการขึ้นครองราชย์ แต่ถึงกระนั้นในระยะแรกก็ยังไม่ทรงดำเนินการใดๆ เพราะทรงเคารพและเกรงอิทธิพลของเขายู่ ตอนต้นรัชสมัยฝรั่งเศสเข้ามาติดต่อสัมพันธ์กับเวียดนามถึง 3 ครั้งหากแต่จักรพรรดิมินหมางปฏิเสธในการทำสนธิสัญญาใดๆ ประจวบกับช่วงเวลาดังกล่าว ฝรั่งเศสยังคงประสบปัญหาภายในของตนเองอยู่ แม้จะได้รับการร้องเรียนและร้องขอให้เข้ามายึดครองอินโดจีนจากบรรดาพ่อค้า หรือมิชชันนารี ฝรั่งเศสก็ไม่ให้ความสนใจ

จักรพรรดิเทียวตรี พระองค์ก็ทรงต่อต้านชาวยุโรปเช่นเดียวกับจักรพรรดิองค์ก่อน พระองค์ได้สั่งจับบาทหลวงชาวฝรั่งเศสไปขังเอาไว้ในคุกทำให้เรือรบฝรั่งเศสยกกำลังเพื่อเข้าไปเจรจากับรัฐบาลเวียดนาม เพื่อให้มีการเผยแพร่ศาสนาอย่างเสรีในเวียดนาม แต่สุดท้ายก็ไม่ได้รับคำตอบจากเวียดนาม ทำให้เรือฝรั่งเศสระดมยิงเรือของเวียดนาม การกระทำของฝรั่งเศสครั้งนี้ส่งผลทำให้จักรพรรดิ สั่งประหารชีวิตชาวยุโรปทุกคน

จักรพรรดิเตี๊อดี้ก พระองค์มีนโยบายที่อ่อนลง แต่ถึงกระนั้นในระยะเวลาต่อมา ได้เกิดกบฏขึ้นโดยมีผู้นำคือ ฮองเบ่า ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากชาวเวียดนามที่นับถือคริสต์ศาสนา ส่งผลให้นโยบายของพระองค์ต่อยุโรปเปลี่ยนไปทันที ส่งผลให้ดำเนินการขึ้นรุนแรงและ

เด็ดขาด กับคาทอลิกเวียดนามที่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนกบฏ โดยมีคำสั่งให้ประหารชีวิตบาทหลวง 2 คน ทั้งยังสั่งทำลายหมู่บ้านชาวเวียดนามที่เข้ารีต ขับไล่บุคคลออกจากหมู่บ้าน

สำหรับฝรั่งเศสแล้ว เมื่อหลุยส์ นโปเลียน สถาปนาตัวเองขึ้นเป็น จักรพรรดินโปเลียนที่ 3 ทำให้ฝรั่งเศสเริ่มหันมาสนใจเวียดนามมากขึ้น ค.ศ. 1856 ส่งทูตเข้ามาเจรจา การค้าและการเผยแผ่ศาสนากับเวียดนาม เวียดนามปฏิเสธฝรั่งเศสก็แสดงแสนยานุภาพของตนเอง ทันที่ ด้วยการเข้าโจมตีเวียดนามเป็นการก่อกวน แต่ถึงกระนั้นในระยะแรกก็ยังไม่เข้ายึดครอง

รัฐบาลเวียดนามกลับเร่งดำเนินการมาตรการรุนแรงยิ่งขึ้น เรื่องนี้กลายเป็น เหตุให้สหประชาชาติร่วมกับฝรั่งเศสในการโจมตีเวียดนาม ใน ค.ศ. 1858 ฝรั่งเศสกับสเปนได้ยกเข้ามา โจมตีเมืองตูแวน แต่เมื่อยึดครองได้ฝรั่งเศสก็พบว่า เป็นเมืองที่ไม่เหมาะที่จะใช้เป็นฐาน ดังนั้นฝรั่งเศส จึงยกพลเข้าไปโจมตีที่ไซ่ง่อนและเข้ายึดครองได้สำเร็จ

ทางฝ่ายเวียดนามนั้นแม้จะมีความพยายามตั้งรับและผลักดันฝรั่งเศสมากเท่าไรแต่ก็ดูเหมือนไร้ผล ในที่สุดจึงยอมเปิดให้มีการเจรจาสันติภาพกันในค.ศ. 1862 กระทั่งในที่สุด สามารถลงนามกันได้ ในสนธิสัญญาไซ่ง่อนซึ่งมีสาระสำคัญว่า เวียดนามรับว่าโคชินไชน่าทั้งหมดเป็น อาณานิคมของฝรั่งเศส เวียดนามยังเปิดเมืองฮานอย ตูแวน คินอง และไฮฟอง สำหรับการค้าและให้มี กองสุลฝรั่งเศสประจำในแต่ละเมือง ขณะที่เวียดนามจะต้องเปิดทางเดินเรือในแม่น้ำแดง กับฝรั่งเศส ต้องยอมรับในเอกราชของเวียดนามและฝรั่งเศสยอมยกเลิกค่าปฏิกรรมสงครามที่ยังไม่ได้ชดใช้เดิม ทั้ง ยังตกลงที่จะให้กระสุนดินดำและอาวุธในการปราบโจรสลัดจีน โดยต้องไม่มีนโยบายขัดแย้งกับฝรั่งเศส

นับจากนี้ไปแม้ดูเหมือนว่าความวุ่นวายต่างๆน่าจะสงบลง แต่กลับกันมัน เป็นช่วงเวลาที่ฝรั่งเศสเริ่มเดินทางนโยบายด้านอาณานิคมอย่างเต็มที่ ขณะที่ทางฝั่งเวียดนามก็ดู เหมือนจะอ่อนแอลงเรื่อยๆ เวียดนามไม่ได้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทำเอาไว้เรื่อยๆ เพราะเรื่องการเผยแผ่ศาสนา เริ่มมีการติดต่อกับจีน เมื่อจีนส่งกำลังเข้ามายังเวียดนาม ที่ระวางอยู่แล้วจึงเริ่มโจมตี เวียดนามทันที

เมื่อจักรพรรดิคือตี้ก๊ิ่นพระชนม์ ยิ่งทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นไม่นานนักจักรพรรดิพระองค์ใหม่คือ เฮียบฮัว ก็ต้องยอมทำสนธิสัญญาสงบศึก

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาฝรั่งเศสก็คอยควบคุมดูแลนโยบายต่างประเทศของ เวียดนาม เวียดนามขึ้นต่อฝรั่งเศสในทุกเมืองมีข้าหลวงฝรั่งเศสเข้าประจำ ถ้าหากทุกแห่งจะอยู่ภายใต้ การควบคุมของฝรั่งเศส ฝรั่งเศสจะแต่งตั้งข้าราชการสุลการเปิดแม่น้ำแดงอย่างเสรี ยังต้องชดใช้ค่า ปฏิกรรมสงครามแก่ฝรั่งเศส และฝรั่งเศสจะเป็นผู้วางระเบียบการปกครองและกฎหมายในเวียดนาม เรียกว่าครอบครองและยึดครองอย่างเต็มที่แท้จริง หลังการลงนามแล้วจีนที่ถือว่าเวียดนามเป็น เมืองขึ้นของตนเองก็ออกหนังสือประท้วงและส่งทหารมาโจมตีฝรั่งเศสที่ตั้งเกี่ย แต่สุดท้ายก็ไม่อาจ ต่อสู้ได้ จีนต้องยอมฝรั่งเศสในสนธิสัญญาเทียนสิน

หลังถูกครอบครองอย่างแท้จริงแล้ว เวียดนามก็เกิดความยุ่งเหยิงกล่าวคือ ในราชสำนักมีการแย่งชิงราชสมบัติและเปลี่ยนรัชกาลอยู่เรื่อย ๆ

เมื่อฝรั่งเศสยึดครองเวียดนามเป็นอาณานิคม ในปีค.ศ. 1884 ราชสำนักที่เว้ ประกาศยอมอนุวัติ อาณัติของฝรั่งเศส ทำให้ประเทศถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วนอีกครั้ง คือ ภาคเหนือ เป็นแคว้นตั้งเกี่ย ภาคกลางแคว้นอันนัม ภาคใต้แคว้นโคชินไชน่า และในเวลาต่อมาก็ถูกรวมเข้ากับ เขมร และลาว เป็นสหพันธอินโดจีน

2. การเปลี่ยนแปลงหลังการปกครองของฝรั่งเศสตั้งต่อไปนี้

2.1 ด้านการเมืองการปกครอง เมื่อฝรั่งเศสปกครองอินโดจีน ฝรั่งเศสได้รวมเอา 3 ประเทศในปัจจุบันคือเวียดนาม ลาวและกัมพูชา โดยระยะแรก แบ่งการปกครอง ออกเป็นส่วน ๆ คือ อันนัม ตั้งเกี่ย และเขมร ในการปกครองนั้น ข้าหลวงใหญ่เป็นหัวหน้าผู้มีอำนาจ สูงสุดและเป็นหัวหน้าและมีสภาองคมนตรี เป็นที่ปรึกษา และมีสภาอาณานิคมทำหน้าที่เป็นสภา บริหารและสภานิติบัญญัติ โดยให้ชาวฝรั่งเศสเลือกตัวแทนของตน 10 คนและอีก 10 คนให้ชาว เวียดนาม ที่ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศเป็นผู้เลือกตั้ง สภาแห่งนี้มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ข้าหลวง เท่านั้น ฝรั่งเศสเข้าปกครองโดยแทรกซึมเข้าถึงระดับหมู่บ้าน มีการจัดตั้งตำรวจหมู่บ้าน เวียดนาม สลายไปในที่สุด ส่วนย่อยนั้นในตั้งเกี่ยจะมีข้าหลวงประจำตั้งเกี่ย ปกครองในฐานะผู้สำเร็จราชการ แทนจักรพรรดิแห่งเวียดนาม ข้าราชการทุกส่วนขึ้นตรงต่อข้าหลวงชาวฝรั่งเศส ส่วนในการปกครอง อันนัม กัมพูชาและลาวนั้น รัฐทั้ง 3 ยังคงมีกษัตริย์ปกครองอยู่ และมีเสนาบดีอยู่เช่นเดิม หากแต่ไม่มี อำนาจใดๆ กิจกรรมบางอย่างฝรั่งเศสก็ให้ดำเนินการได้ แต่ส่วนใหญ่จะเข้ามาควบคุมด้วยตนเอง ซึ่ง สภานี้เป็นการปกครองในแบบรัฐอารักขา ส่วนในการปกครองลาวและเขมรนั้นแทนที่จะเอาคน ท้องถิ่น ฝรั่งเศสกลับเอาคนเวียดนามมาฝึกฝนให้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสในการปกครอง นอกจากนี้การปกครองภายใต้อำนาจของฝรั่งเศสนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ อิสรภาพในการปกครองและ ดูแลตนเอง จากเดิมที่ประเทศเหล่านี้ปกครองด้วยกษัตริย์ ฝรั่งเศสเข้ามาระบบกษัตริย์ก็ยังคงดำรงอยู่ หากแต่ไร้ซึ่งอำนาจ ที่ตั้งเกี่ยของเวียดนามรูปแบบการปกครองที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณถูกล้มเลิก ไป และอยู่ภายใต้อำนาจของข้าหลวงใหญ่ ขนาดที่ลาวและเขมรนั้นอยู่ใต้การปกครองของผู้สำเร็จ ราชการ ซึ่งมีอำนาจเต็มในสภาการปกครอง โดยเฉพาะสภาสูงมีเจ้าหน้าที่ของฝรั่งเศสจำนวนมากอยู่ ในสภา สภาแห่งนี้นอกจากจะวางนโยบายเกี่ยวกับงบประมาณทั่วไปแล้วยังคงควบคุมเรื่องภาษีอากร ในท้องถิ่น โดยเฉพาะคุมกฎหมายท้องถิ่น มีคณะธรรมาธิการ 4 คณะ หน้าที่เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับทหาร ทางทัพบกและทัพอากาศ การสาธารณสุข การรถไฟ การพาณิชย์ การเกษตร ผู้บริหารกรมกองเหล่านี้ อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้สำเร็จราชการซึ่งจะขึ้นตรงต่อกระทรวงอาณานิคมของฝรั่งเศสอีกต่อหนึ่ง ขณะที่เขมรนั้น ฝรั่งเศสเปิดทางให้กษัตริย์ยังตำแหน่งในเชิงสัญลักษณ์ของประเทศอยู่ อีกทั้งยังช่วยชู เกียรติภูมิและชื่อเสียงของราชวงศ์ แตกต่างจากในเวียดนาม กษัตริย์กลายเป็นที่ห่างไกลจาก

ประชาชนของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารงานแทบทั้งหมดจะมีแต่ชาวฝรั่งเศสเว้นไว้ก็เพียงตำแหน่งที่ต่ำที่สุดเหลือเอาไว้ให้แก่ชาวเวียดนาม

2.2 ด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ ในเวียดนามเมื่อฝรั่งเศสเข้ายึดครอง ได้มีนโยบายพัฒนาการปลูกข้าวในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง และในเวียดนามตอนใต้ แต่ปรากฏว่าพวกที่ได้ผลประโยชน์ คือ ชาวฝรั่งเศสและรัฐบาลอาณานิคม ในขณะที่ชาวนากลับไม่มีบทบาทสำคัญอะไร เฉพาะในเรื่องของที่ดินขนาดใหญ่ ก็เพียงแค่ว่าเป็นผู้เช่าที่นาเท่านั้น หรืออย่างมากที่สุดก็คือ ลูกจ้าง ซึ่งนโยบายขยายที่ดินปลูกข้าวในช่วงนั้น ทำให้การค้าต่างประเทศตกอยู่กับเจ้าของที่ดินขนาดใหญ่ ชาวเวียดนามผู้มั่งคั่ง พ่อค้าข้าว และนักเดินเรือ นายทุนชาวเวียดนาม แต่ก็ได้คุมเพียงที่ดินผลผลิตจริง แต่โรงสีกลับเป็นของชาวจีน

จึงอาจกล่าวได้ว่าสมัยอาณานิคมของอินโดจีน ฝรั่งเศสสร้างความร่ำรวยให้แก่คนรวยบนความเหนื่อยยากของคนจน และให้ประโยชน์แก่ชาวยุโรปบนความยากลำบากของชนพื้นเมือง ความโหดร้ายเรื่องการเงิน และการปกครองที่ไร้สมรรถภาพ แต่เดิมนั้นสังคมชนบทของอินโดจีนเคยอยู่อย่างโดดเดี่ยว เมื่ออยู่ภายใต้อำนาจของฝรั่งเศส ชุมชนถูกเปิดเข้าหากันด้วยการคมนาคม และระบบเงินตราที่เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากต่อวิถีชีวิต นอกจากนี้ยังยกเลิกระบบทาส และวางนโยบายผสมกลมกลืนขึ้น จะทำให้ชาวอาณานิคมเป็นเหมือนฝรั่งเศส ส่วนด้านการศึกษาฝรั่งเศสยกเลิกระบบการศึกษาแบบจีน และใช้ระบบการศึกษาช่วยกลืนชาวเวียดนามให้เป็นแบบฝรั่งเศส แต่ถึงกระนั้นก็ไม่ประสบความสำเร็จ ชาวพื้นเมืองถูกเปิดโอกาสให้รับราชการเพียงในตำแหน่งระดับต่ำเท่านั้น ขณะที่ด้านการศาลก็ดำเนินคดีตามแบบฝรั่งเศส โดยที่ไม่สนใจกฎหมายของเวียดนาม ซึ่งส่วนใหญ่จะเข้าข้างคนฝรั่งเศสด้วยกันเอง เศรษฐกิจก็ส่งเสริมอุตสาหกรรมด้านต่างๆที่มีชาวฝรั่งเศสเข้ามาลงทุนเป็นส่วนใหญ่ ฝรั่งเศสได้วางระบบสาธารณูปโภคเอาไว้ แต่ถึงกระนั้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกลับตกอยู่ที่ชาวฝรั่งเศสมากกว่าชาวเวียดนาม การปกครองของฝรั่งเศสทำให้ระบบทางสังคมของเวียดนามเดิมล่มสลายไป ชาวนาต้องกลายมาเป็นผู้เช่านาไร้ที่ดิน ขณะที่ชาวฝรั่งเศสเข้ามาปล่อยเงินกู้ ชาวนาจำเป็นต้องกู้เพราะทำอะไรก็ไม่พอต่อการเสียภาษีที่สูงมาก ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สภาพสังคมที่อยู่ภายใต้อาณานิคมฝรั่งเศสมีแต่ความยุ่งยากและถูกเอารัดเอาเปรียบในทุกกระเปาะนี้

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาทราบถึงประวัติศาสตร์เวียดนามในยุค อาณานิคมซึ่งเป็นประโยชน์สามารถนำมาใช้ในส่วนของการวิเคราะห์ตัวละคร ฉากและภาพสะท้อนของสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมในนิยายเรื่องทางตันได้จากผลงานของ อาณัติ อนันตภาค (2558) กล่าวเกี่ยวกับประเด็นสาเหตุการเข้ามาของเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสโดยใช้ราชวงศ์เป็นหลักในการแบ่ง แต่เชิดเกียรติ อุตถากร (2540) กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวสาเหตุที่จีนเข้ามาในเวียดนามและใช้ช่วง ค.ศ. เป็นเกณฑ์เพื่อแบ่งสาเหตุเข้ามาของฝรั่งเศสในแต่ละช่วง ซึ่งประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงปัจจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมเพื่อนำไปสู่การ

วิเคราะห์ตัวละครและฉากได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น ส่วนประเด็นการเปลี่ยนแปลงหลังการปกครองของฝรั่งเศสในด้านต่างๆ อาทิ อนันตภาค (2558) ได้แบ่งเป็น 2 ด้านใหญ่ๆ คือด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ส่วนเชิดเกียรติ อุตจักร (2540) ได้กล่าวเพิ่มเติม คือ ด้านสังคม ส่วนเหียงนัคเวียน (2545) ได้กล่าวเพิ่มเติมคือ ด้านการศึกษา ซึ่งประเด็นดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาเห็นถึงผลกระทบของการเข้ามาของเจ้าอาณานิคมและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและหล่อหลอมให้เป็นเวียดนามในปัจจุบัน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บรรณวัชร อุยานุกิจกุล (2557) เขียนบทความเกี่ยวกับการศึกษาตัวละครเอกจากรวรรณกรรมแปลจีน เรื่อง ดาวตก ผีเสื้อ กระบี่ เขียนโดยโกวเล้ง แปลโดย น.นพรัตน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาด้านความเป็นมา บทบาท และความสำคัญของตัวละครเอก โดยตัวละครเอกที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้นมีทั้งหมด 3 ตัวละคร คือ เม่งแซฮุ้น ซุนเซียวเตียบ และซุนเจ็กแป๊ะ ซึ่งทั้ง 3 ตัวละครนี้เป็นที่มาของชื่อวรรณกรรมเรื่องนี้ กล่าวคือ เม่งแซฮุ้นเปรียบเสมือนดาวตกที่สุ่มเยือกเย็นและโดดเดี่ยว ซุนเซียวเตียบเปรียบเสมือนผีเสื้อที่งดงาม ซุนเจ็กแป๊ะเปรียบเสมือนอำนาจของกระบี่ จากการศึกษาพบว่า ตัวละครเอกแต่ละตัวมีความเป็นมา บทบาท และความสำคัญที่โดดเด่นแตกต่างกันออกไป จะเห็นได้ว่าตัวละครแต่ละตัวต่างก็มีภูมิหลังที่ไม่เหมือนกัน โดยที่แต่ละตัวละครก็ยังมีบทบาทหลายบทบาทในตัวเอง เช่น บทบาทของการเป็นพ่อ บทบาทของการเป็นมือสังหาร อีกทั้งตัวละครยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินเรื่อง หากขาดตัวละครต่างๆ เหล่านี้ไป วรรณกรรมจะไม่สามารถดำเนินเรื่องต่อไปได้ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณธรรมและมิตรสหายอีกด้วย

วรัญญา ชนะสิทธิ์ (2557) เขียนบทความเกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมแปลจีน เรื่อง ตลอดกาลนานแค่ไหน เขียนโดยเถียนหง เป็นพระราชนิพนธ์แปลในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญของการสร้างตัวละครและฉากที่มีนัยยะของการวิพากษ์วัฒนธรรมจีนแบบเก่า ผลการศึกษาพบว่า ผู้เขียนสร้างตัวละครและฉากให้แทนสัญลักษณ์ของระบบความคิดของวัฒนธรรมจีนแบบเก่าที่ให้ความสำคัญเรื่องความดี โดยกำหนดให้ตัวละครที่เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมสมัยใหม่เล่าเรื่องและวิพากษ์ตัวละครที่เป็นตัวแทนทางความคิดของวัฒนธรรมจีนยุคเก่าตลอดทั้งเรื่อง นอกจากนี้ยังพบว่าตัวละครเอกทั้งสองตัวนั้นมีความขัดแย้งในตัวเอง เพราะตัวละครที่เป็นสัญลักษณ์แทนวัฒนธรรมจีนยุคเก่านั้นก็ปรารถนาจะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้มีความคิดและการกระทำแบบวัฒนธรรมจีนสมัยใหม่ ในขณะที่ตัวละครที่เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมสมัยใหม่ก็กลับยังโหยหาอดีตและวัฒนธรรมจีนยุคเก่า อีกทั้งผู้เขียนยังเลือกใช้ “หูท่ง” หรือตรอกซอยในกรุงปักกิ่งเป็นฉากสำคัญในเรื่องเพื่อให้เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมจีนยุคเก่า กล่าวคือ เหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่องนั้นเกิดขึ้นในหูท่งที่ตัวละครเอกอาศัยอยู่และมีการบรรยายสภาพของ

ฉากไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ทุ่งกำลังจะถูกรื้อถอนเพื่อเน้นย้ำถึงการเปลี่ยนแปลง และแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมจีนยุคเก่ากำลังถูกรื้อถอนวัฒนธรรมจีนสมัยใหม่คุกคามและทำลายไป

วลัยลักษณ์ นราทอง (2557) บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวรรณกรรมแปลจีนเรื่อง “เสียงร่ำไห้กลางสายฝน” เขียนโดย หยูหัว แปลโดย ญฐา เกียรติบารมี และอรินทรา ตั้งสถิต เกียรติ สำนักพิมพ์ โอเนเวล พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม และวัฒนธรรมจีนในช่วงที่อยู่ภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จากมุมมองของหยูหัว จากการศึกษาพบว่า สภาพสังคมและวัฒนธรรมจีนภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์ปกครองนั้น มีการพัฒนาจากสังคมประเพณีแบบเก่าไปสู่สังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ระบบวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวจีนค่อย ๆ สูญหายไป โดยผู้เขียนได้สะท้อนออกมาให้เห็น 5 ด้านคือ 1) เศรษฐกิจ พบว่าชาวจีนในชนบทยังคงมีฐานะยากจนอยู่ ถึงแม้พรรคจะพยายามออกนโยบายต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา 2) การศึกษา พบว่าครูไม่ได้เป็นที่เคารพนับถือแก่ศิษย์ และประเพณีดีตนไม่อยู่ในจรรยาบรรณ 3) ค่านิยมของสังคม พบว่า วัฒนธรรมอันดีงามถูกทำลาย เพราะคนมุ่งแสวงหาความเป็นเมืองอันทันสมัย 4) ประเพณีและความเชื่อ พบว่าประเพณีดั้งเดิมถูกแทนที่ด้วยวัตถุนิยม 5) ครอบครัว พบว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมจากสังคมเก่าไปสู่สังคมใหม่ที่ขาดหลักมายึดเหนี่ยว

ปานทิพย์ พันธุ์ทอง (2558) บทความนี้เป็นการศึกษาวรรณกรรมแปลจีนเรื่อง “ร้านน้ำชา: บทละครพูด 3 องก์” หรือ “ฉากวน” เขียนโดยเหล่าเส่อ เป็นพระราชนิพนธ์แปลในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวละครและฉาก และเพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมจีนในวรรณกรรมจีนแปลเรื่อง “ร้านน้ำชา บทละครพูด 3 องก์” ผลการศึกษาพบว่า ผู้เขียนมีการสร้างฉากโดยอิงจากประวัติศาสตร์ของจีน โดยแบ่งออกเป็น 3 องก์ สาระของบทละครพูดเรื่องนี้สะท้อนผ่านตัวละครต่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตัวละครหลัก “หวังลี่ฟา” ถ้าแก่ร้านน้ำชาและบรรยากาศในร้านน้ำชาเก่าแก่นาม “ยูไท่” ในเมืองปักกิ่ง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่ผู้คนต่างได้รับจากสภาพสังคมจีนที่เปลี่ยนแปลงไป เกิดภาวะข้าวยากหมากแพง ประชาชนยากลำบาก มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง เจ้าหน้าที่บ้านเมืองกดขี่ข่มเหงประชาชน ทั้งนี้ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์สังคมจีนจากสังคมน่าจารีตเข้าสู่สังคมปัจจุบัน ในช่วงเวลากว่า 5 ทศวรรษไว้ได้อย่างครบถ้วน จนสามารถเรียกได้ว่าวรรณกรรมแปลจีนเรื่องร้านน้ำชาเปรียบเสมือน “บันทึกประวัติศาสตร์จีน” เลยก็ว่าได้ อีกทั้งผู้เขียนยังเขียนวรรณกรรมเรื่องนี้ออกมาในรูปแบบของบทละคร เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และทำให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจและได้รับรู้ถึงผลกระทบของสภาพสังคมจีนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปผ่านตัวละครและฉากได้เป็นอย่างดี

ไกรวุฒิ จิตตรงค์อาภรณ์(2559)เขียนบทความเกี่ยวกับการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสังคมและค่านิยมของจีนผ่านวรรณกรรมเยาวชนแปลเรื่อง “แม่ผมอยากกิน

ลับปะรด” เขียนโดย เฉินสู่กวาง แปลโดยอนุรักษ์ กิจไพบูลทวี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งของค่านิยมเงินที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องดังกล่าว และการเรียนรู้ชีวิตของตัวละครเด็กในวรรณกรรมเยาวชน ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แม่ผมอยากกินลับปะรด” ได้แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมในสังคมจีนที่เกิดค่านิยมใหม่ คือ เสรีนิยม ทุนนิยม และความเป็นปัจเจกชนที่เข้ามาในสังคมจีน ทำให้ค่านิยมของเงินเปลี่ยนแปลงไปจากค่านิยมดั้งเดิมเป็นค่านิยมใหม่ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างค่านิยมดั้งเดิมและค่านิยมใหม่ คือ ความกตัญญูและความเป็นปัจเจกบุคคลที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอก ซึ่งในบางด้านตัวละครเอกได้ให้คุณค่ากับค่านิยมใหม่มากกว่าค่านิยมดั้งเดิม นอกจากนี้สิ่งที่ตัวละครเด็กในวรรณกรรมเรื่องนี้ได้เรียนรู้ก็คือ การยอมรับครอบครัวที่แตกแยกหรือไม่สมบูรณ์ ซึ่งนับเป็นความเปลี่ยนแปลงหนึ่งของสังคมจีนสมัยใหม่

จากการศึกษาเกี่ยวกับตัวละครและฉากในงานวิจัยข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาทราบถึงกลวิธีการวิเคราะห์ตัวละครและฉากในงานวิจัยรูปแบบต่างๆดังนี้ บรรณวัชร อุยานุกิจกุล (2557) ศึกษาตัวละครเอกในด้านความเป็นมา บทบาท และความสำคัญต่อเรื่องและวิเคราะห์คุณค่าด้านแนวคิดเพิ่มเติมอีกด้วย ส่วนวรัญญา ชนะสิทธิ์ (2557) ศึกษาการสร้างตัวละครและศึกษาการสร้างฉาก ส่วนวลัยลักษณ์ นราทอง (2557) ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมเงินในช่วงที่อยู่ภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จากมุมมองของนักเขียน ซึ่งศึกษาคัลยาภักับปานทิพย์ พันธุ์ทอง (2558) ศึกษาตัวละครและฉากและศึกษาภาพสะท้อนสังคมเงินในวรรณกรรม ส่วนไกรวุฒิ จิตตรงค์อารมณ์(2559) ศึกษาความเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งของค่านิยมเงินที่ปรากฏในวรรณกรรมจากการศึกษาวิธีการวิเคราะห์ตัวละครและฉากในงานวิจัยรูปแบบต่างๆข้างต้น ผู้ศึกษาสามารถนำวิธีวิเคราะห์ตัวละครและฉากในรูปแบบต่างๆดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยได้ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยได้ ประเด็นแรก คือ บทบาท สามารถเป็นแนวทางเพื่อศึกษาบทบาทของตัวละครแต่ละชั้นชนในเรื่องทางต้นว่ามีบทบาทอย่างไรในเรื่องบ้าง ประเด็นที่สอง คือ ความขัดแย้ง สามารถเป็นแนวทางเพื่อศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในเรื่องทางต้นระหว่างเจ้าอาณานิคมและชนชั้นชาวนา ประเด็นที่สาม คือ วิธีการสร้างตัวละครและฉากภาพสะท้อน สามารถเป็นแนวทางและทำให้ผู้วิจัยเข้าใจผู้แต่งมากยิ่งขึ้นว่าต้องการสื่อหรือสะท้อนอะไรผ่านฉาก ซึ่งสามารถช่วยในการวิเคราะห์สภาพสังคมเวียดนามที่สะท้อนผ่านตัวละครและฉากในนวนิยายเรื่องทางต้นได้

อนึ่งการศึกษานวนิยายแปลเรื่องทางต้น ของ เหงียนคองโฮน นั้นยังไม่มีผู้ศึกษาดังนั้นผู้ศึกษาจึงประสงค์จะศึกษานวนิยายแปลเรื่องนี้ นอกจากจะศึกษาตัวละครและฉากแล้ว ยังศึกษาเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมของคนเวียดนามในยุคอาณานิคมที่สะท้อนผ่านตัวละครและฉากอีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษานวนิยายเวียดนามแปลเรื่องอื่นต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์นวนิยาย
2. อ่านนวนิยายเวียดนามแปลเรื่องทางต้นอย่างละเอียด
3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมผ่านตัวละครและฉาก ที่ปรากฏในนวนิยายแปลเรื่องทางต้น
4. สรุปและเรียบเรียงผลการศึกษารูปแบบของบทความวิจัย

ผลการศึกษา

ตัวละคร : ภาพสะท้อนระบบชนชั้นและความยุติธรรมในสังคมเวียดนามยุคอาณานิคม

ภาพสะท้อนระบบชนชั้นทางสังคม

ระบบชนชั้นทางสังคม หมายถึง การจัดคนในสังคมออกเป็นกลุ่มที่มีความไม่เสมอภาคกันหรือลดหลั่นต่างกันตามฐานะตำแหน่งที่ไม่เท่าเทียมกันซึ่งเงื่อนไขในการจัดระดับฐานะของแต่ละสังคมก็อาจมีแตกต่างกัน เช่น ด้านอำนาจ ทรัพย์สิน การประเมินค่าทางสังคม และความพึงพอใจในด้านจิตใจ เมื่อบุคคลถูกจัดให้อยู่ในลำดับชั้นใดแล้ว บุคคลนั้นก็จะมีบทบาทหน้าที่และสิทธิบางอย่าง คนที่อยู่ต่างลำดับชั้นกันจะมีสิทธิที่ไม่เท่ากัน (เควิน ฮิววิตัน, 2561)

จากวรรณกรรมเรื่อง “ทางตัน” ระบบชนชั้นทางสังคมสะท้อนผ่านแต่อาชีฟ ในสังคมเวียดนามยุคอาณานิคมดังต่อไปนี้

ท่านข้าหลวง เป็นเจ้าหน้าที่ที่ฝรั่งเศสส่งมาควบคุมดูแลรัฐอาณานิคมและมีอำนาจมากที่สุดในเรื่อง มีอำนาจชี้ความเป็นไปของแต่ละคนได้ และมีผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งชาวฝรั่งเศสและชาวเวียดนาม ท่านข้าหลวงมีหน้าที่ตรวจการสิ่งต่างๆ เช่น การเก็บภาษี การสร้างเขื่อน เป็นต้น ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

“ในทันใดนั้นมีคนส่งข่าวมาว่า ท่านข้าหลวงมาถึงแล้ว ข่าวนี้ทำให้ผู้คนที่มาเสียภาษีวิ่งกันสับสนอลหม่าน คนที่ทำงานอยู่ก็รีบดึงเสื้อผ้าและผ้าโพกผมให้เรียบร้อย แล้วรีบวิ่งออกไปต้อนรับ ท่านข้าหลวงมาถึงด้วยรถลาก ซึ่งยามสวมเสื้อและผ้าโพกผมด้วยผ้าโปร่งเป็นผู้ลากมา เมื่อท่านลงจากรถ ทุกคนก็โค้งคำนับ เหตุการณ์เป็นอย่างไบบ้าง ท่านถาม ตอนกลางคืน ต้องคอยเฝ้ายามดูแลไว้ด้วยเข้าใจไหม

ขอรับฯพณฯท่าน ท่านกำนันตอบ พลางพนมมือแสดงความเคารพ”

(ทางตัน, 2521 : 190)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นตอนที่ท่านข้าหลวงเดินทางไปบินหล็อค เพื่อสืบเรื่องปล้นภาษีเพราะประชาชนต้องการเงินกลับคืนมา ซึ่งหมู่บ้านซิมเป็นทางผ่านพอดี ท่านข้าหลวงจึงแวะเข้ามาเพื่อกำชับ

ให้กำนันคอยพยายามเพื่อเดินตรวจตราดูแลสมุดบัญชีและเงินภาษีเพื่อไม่ให้ถูกปล้นเหมือนที่บินหล้อคอีก เมื่อทุกคนต่างทราบของท่านข้าหลวงจะต้องมา ทุกคนต่างจัดแจงตัวเองให้เรียบร้อยเพื่อให้เป็นที่พอใจแก่ท่านข้าหลวง

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อท่านข้าหลวงมาถึงประชาชนต่างชุมนุมวุ่นวายเพื่อจัดแจงตัวเองให้เรียบร้อยเพื่อต้อนรับท่านข้าหลวงและนายอำเภอถูกซักถามเกี่ยวกับภาษีที่ถูกขโมยไปด้วยทำที่อ่อนน้อมถ่อมตนซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจและบารมีที่ทุกคนต่างต้องยำเกรงในตัวท่านข้าหลวง นอกจากนี้ท่านข้าหลวงมีอำนาจสั่งให้กำนันให้คอยจัดแจงพยายามมาคอยตรวจตราเพื่อไม่ให้ประชาชนมาปล้นภาษีไปเหมือนที่บินหล้อคอีก

นอกจากนี้ยังพบว่าท่านข้าหลวงมีอำนาจในทรัพย์สินและแรงงานของประชาชนโดยใช้อำนาจผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ดังข้อความต่อไปนี้

“ยังไม่ทันจะลงมาเรียบร้อยดีเลย ท่านข้าหลวงก็เอ่ยถามนายอำเภอขึ้นว่า เงินขาดไปเท่าไรล่ะ

ด้วยความเคารพอย่างสูงขอรับ ขาดไปเก้าสิบเจ็ดเป็ยสขอรับกระผม

นี่เป็นเพราะพวกแกทำงานกันหย่อนยานมากนะซี ท่านข้าหลวงดู ถ้าแกไม่เอาใจใส่ งานให้ตี ฉันทจะสั่งปลดเสียให้หมดทีเดียว จงส่งทหารยามไปทุกบ้าน เอาสัตว์ที่เลี้ยงไว้ในบ้านมาที่ศาลากลางเดี๋ยวนี้...

ด้วยความเคารพอย่างสูงขอรับกระผม ประธานสภาตำบลหวังจะได้หน้าจากท่านข้าหลวง โปรดอนุญาตให้กระผมสั่งหัวหน้ายาม ให้ตีระฆังสัญญาณเรียกมันกลับมานะขอรับ

แล้วก็ส่งพวกยามไปด้วยเลย ท่านข้าหลวงพยักหน้า จะได้ไปเอาทุกตัว มิฉะนั้นก็คงไม่เสร็จเรื่องเป็นแน่”

(ทางตัน, 2521 : 208-209)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าท่านข้าหลวงมีหน้าที่ตรวจสอบจำนวนเงินภาษีและสามารถส่งทหารยามไปนำสัตว์เลี้ยงของบ้านประชาชนที่ไม่เสียภาษีทั้งที่สัตว์เลี้ยงเหล่านั้นเป็นของประชาชนอำนาจการตัดสินใจควรอยู่ที่ประชาชนว่าเขาจะนำสิ่งของสิ่งใดมาแปลงเป็นภาษี แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นท่านข้าหลวงกลับให้ทหารยามเข้าไปเอาสัตว์เลี้ยงพวกเขามาแปลงเป็นเงินทันที และเมื่อประธานสภาตำบลต้องการสั่งให้ทหารยามตีระฆังก็ต้องถามขออนุญาตท่านข้าหลวงก่อน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านจากการปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่การทำงาน กล่าวคือการทำท่านข้าหลวงดูนายอำเภอเกี่ยวกับจำนวนเงินที่ไม่ครบสะท้อนให้เห็นว่านายอำเภอมีลำดับชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่าท่านหลวง อีกทั้งยังสั่งให้นายอำเภอส่งยามไปนำของบ้านคนรวยมาแปลงเป็นภาษี

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ประชาชนทุกคนในหมู่บ้านถูกเกณฑ์พลไปสร้างเขื่อนที่อันบัค ท่านข้าหลวงมีอำนาจสั่งให้ประชาชนทุกคนเร่งทำงาน แม้ว่าจะเกิดพายุและฝนตกหนักอันเป็นอุปสรรคในการทำงานก็ตาม

“ ตกเย็น อากาศอบอุ่นไปทั่วพอถึงตอนหยุดพัก ระหว่างที่บรรดาคณานกำลังนั่งกินอาหารอยู่ข้างเขื่อนนั้น ก็เกิดพายุขึ้น ลูกคลื่นแรงพัดกระหน่ำกำแพงดิน ดวงอาทิตย์แอบอยู่ข้างหลังก้อนเมฆสีดำ ก็กระหน่ำลงมากำแพงดิน ดวงอาทิตย์แอบอยู่หลังก้อนเมฆสีดำ แล้วฝนก็กระหน่ำลงมา ทุกคนต่างวิ่งหาที่กำบังแต่คำสั่งให้หยุดวิ่งก็ตั้งขึ้น และไม่เรียวกักระหน่ำลงบนคนที่ยังวิ่งต่อไป ครั้นแล้วก็มีข่าวอันน่ากลัวมาจากแหล่งใดไม่มีใครรู้ บางคนพูดว่าเขื่อนต้องซ่อมพังแล้ว บางคนก็ได้ยินว่าที่ฟองฮวงต่างหากที่พัง ทุกคนต่างหวาดกลัวเมื่อคิดถึงว่าฟองนาจะถูกน้ำท่วมหมด ท่านข้าหลวงได้ออกคำสั่งให้เร่งมือทำงาน ให้เสริมเขื่อนชั่วคราวนั้นให้หนาขึ้นและสูงขึ้นอีก ฝนที่กระหน่ำลงมานั้นยังตกต่อไป...”

(ทางตัน, 2521 : 264-265)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านจากหน้าที่กับหน้าที่การทำงานกล่าวคือการที่ประชาชนไม่สามารถหยุดงานหรือพักได้ เพราะมีท่านข้าหลวงจึงออกคำสั่งให้เร่งสร้างเขื่อนสะท้อนให้เห็นว่าท่านข้าหลวงมีลำดับชั้นทางสังคมที่สูงกว่าประชาชน

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าท่านข้าหลวงมีหน้าที่ดูแลเรื่องภาษี มีอำนาจเหนือทุกคนสามารถกำหนดความเป็นไป ให้ใครทำหรือไม่ทำอะไรก็ได้ ทั้งข้าราชการเวียดนามกับประชาชนต่างให้ความเคารพและยำเกรงท่านข้าหลวงเห็นได้จากปฏิกริยาต่าง ๆ ที่ดูนอบน้อม เช่น คำพูด การกระทำต่าง ๆ ที่แสดงถึงความยำเกรงต่อท่านข้าหลวง

เจ้าหน้าที่ศุลกากรจังหวัด เป็นเจ้าหน้าที่ของท่านข้าหลวง มีทั้งเจ้าหน้าที่ชาวฝรั่งเศสและเจ้าหน้าที่ชาวเวียดนาม มีหน้าที่ตรวจสอบสินค้าและหากมีใครทำผิดก็จะปรับ ดังจะเห็นได้จากตอนที่ตรวจธิน่าเหล่าเถื่อนไปซ่อนไว้ในที่นาของผู้แทนไล เนื่องจากตรวจธิน่าเหล่าเถื่อนนี้เป็นของฝ้ายจึงทำให้ฝ่ายศุลกากรประจำจังหวัดส่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรทั้งฝรั่งเศสและเวียดนามไปตรวจสอบ ดังข้อความต่อไปนี้

“ฝ่ายศุลกากรประจำจังหวัดได้รับแจ้งว่ามีเหล่าผิดกฎหมายฝ้ายซ่อนอยู่ในฟองนา ตำบลอันเดา จึงส่งเจ้าหน้าที่มาที่หมู่บ้าน เขาเรียกนายอำเภอให้ไปเป็นพยานและออกคำสั่งให้เขาจับตัวงูย่นวันฝ้ายซึ่งเป็นเจ้าของที่นาฝ้ายนั้น เพื่อให้เป็นตามคำสั่ง นายอำเภอจึงสั่งให้หัวหน้าตำรวจและคนของเขาคนหนึ่งไปยังที่นาของตรวจธิน่าเหล่าเถื่อนฝ้ายกำลังหว่านข้าวอยู่”

(ทางตัน, 2521 : 30)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ศุลกากรมีหน้าที่ตรวจสอบบุคคลที่ทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับสินค้า ซึ่งจากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นคือ เหล่า เจ้าหน้าที่ศุลกากรก็มีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ไป

ที่หมู่บ้านก่อน อีกทั้งยังสั่งให้นายอำเภอเป็นพยานว่าฝ่าทำความผิดจริงเพื่อที่จะสามารถจับฝ่าได้ สะท้อนให้เห็นว่านายอำเภออยู่ใต้อำนาจของเจ้าหน้าที่ศุลกากร และเมื่อนายอำเภอรับสั่งจากเจ้าหน้าที่ศุลกากรจึงสั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกทอดหนึ่ง สะท้อนให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจเหนือนายอำเภอและเจ้าหน้าที่ตำรวจ

นายอำเภอ เป็นชาวเวียดนาม มีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของกำนันและดูแลเรื่องการเก็บภาษี และเป็นคนที่คอยช่วยเหลืองานให้กับคนที่มีอำนาจเหนือตนเอง

ดังตอนที่นายอำเภอดูยามให้ทรมาณคนที่ไม่มีเงินจ่ายภาษีให้มากกว่านี้ ไม่เช่นนั้นอาจถูกท่านข้าหลวงดูได้

“ท่านจะยอมให้พี่ชายของผมจ่ายภาษีของเขาเองได้ไหมครับ

ไม่ได้หรอก นี่เป็นคำสั่งจากเบื้องบน

ถ้ามันไม่ยอมจ่าย นายอำเภอจะมาแต่ไกล ก็เอาข้อใส่คอมันเข้าซี อย่าไปเปลืองลมหายใจอธิบายให้มันฟังอยู่เลย แกมันทำงานหย่อนยานเกินไปแล้วนา พรงี้ถ้าเราได้เงินน้อยกว่าที่กะไว้ และท่านข้าหลวงบนละ ฉันจะบอกท่านทุกอย่างที่เดียวแล้วพวกเราทุกคน ไม่ใช่ฉันคนเดียว ก็จะต้องเข้าคุกกันละ”

(ทางตัน, 2521 : 204)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่านายอำเภอมีอำนาจในการสั่งให้ยามทำหรือไม่ทำอะไร

จากข้างต้นตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่านายอำเภอมีหน้าที่ดูแลเรื่องการเก็บภาษีให้ง่ายขึ้น ซึ่งต้องคอยรับคำสั่งจากท่านข้าหลวง มีอำนาจสั่งได้ทั้งกำนัน ยาม และประชาชน

เจ้าหน้าที่ตำรวจ ในเรื่องทางต้นเป็นคนคุมตัวฝ่า มีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ จับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย มักปฏิบัติหน้าที่พร้อมกับผู้บังคับบัญชา เช่น นายอำเภอ มิได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้จากตอนที่ตรวงธิน่าเหล่าเถื่อนไปแอบที่ที่นาของผู้แทนไลตรวงธิน่า เข้าใจผิดว่าที่นาผืนนี้เป็นของฝ่า เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้จับกุมฝ่าด้วยเพราะคิดว่าตอนแรกฝ่าเป็นคนเอาไปฝัง ดังข้อความต่อไปนี้

“ฝ่ายศุลกากรประจำจังหวัดได้รับแจ้งว่ามีเหล่าผิดกฎหมายฝังซ่อนนอนอยู่ในทุ่งนาตำบลอันเดา จึงส่งเจ้าหน้าที่มาที่หมู่บ้าน เขาเรียกนายอำเภอให้ไปเป็นพยานและออกคำสั่งให้เขาจับตัวยุ่นวันฝ่าซึ่งเป็นเจ้าของที่นาผืนนั้น เพื่อให้เป็นตามคำสั่ง นายอำเภอจึงสั่งให้หัวหน้าตำรวจและคนของเขาคนหนึ่งไปยังที่นาของตรวงธิน่าซึ่งฝากำลังหว่านข้าวอยู่

ฝ่าสะดุ้งตกใจ เพราะขณะที่เขากำลังทำงานอยู่ ก็จู่ๆมีผู้ชายกระโดดเข้ามาหาเขาและมัดเขาไว้ เขาถามถึงเหตุผลของการที่มาจับเขา ด้วยความแปลกใจและงงงัน แต่ก็ไม่ได้รับคำตอบสักคำเดียว สองคนนั้นดึงเชือกให้แน่นแล้วจูงเขาไปที่บ้าน ”

(ทางตัน, 2521 : 30-31)

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในรัฐอาณานิคมนั้นต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น มีการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านการปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่การทำงาน ดังจะเห็นได้จากนายอำเภอส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ไปจับฝิ่นซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านายอำเภอมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ผู้ตรวจการจังหวัด เป็นชาวเวียดนามที่ช่วยช่วยเหลือประชาชน เมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อนเมื่อขึ้นโรงขึ้นศาลต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากตอนที่มาช่วยแนะนำเรื่องคดีให้ฝิ่นเมื่อจะไปสู่ที่ตัวจังหวัด ดังข้อความต่อไปนี้

“นี่คือท่านผู้ตรวจการจังหวัด ผิดบอกพลางซึ่งไปยังคนแปลกหน้านั้น ท่านจะมาให้คำแนะนำแก่ ท่านผู้แทนสั่งมาว่าแกควรจะผูกมิตรกับท่านไว้ เพราะว่าแกจะต้องมีคนแนะนำทางในศาลให้”

(ทางตัน, 2521 : 72-73)

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านการปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานกล่าวคือ ผู้แทนโหลมีอำนาจเหนือผู้ตรวจการจังหวัด ทำให้ผู้ตรวจการจังหวัดต้องมาช่วยแนะนำคดีให้แก่ฝิ่นตามคำสั่งของผู้แทนโหล

หัวหน้ายาม /ยาม เป็นชาวเวียดนาม มีหน้าที่ดูแลป้องกัน รักษา ทรัพย์สินให้รอดพ้นจากการโจรกรรม และเหตุร้ายอื่นๆ ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณที่รับผิดชอบ และดูแลการผ่านเข้า-ออก ของบุคคล

ยามปรากฏตัวในหลายตอน เช่น ตอนที่ฝิ่นจ่ายเงินค่าสินบนให้แก่ท่านข้าหลวงไม่ทันใจ ท่านข้าหลวงจึงให้ยามนำตัวฝิ่นเข้าคุก ดังข้อความที่ว่า

“ฯพณฯท่านเล็กคิ้ว พลาดพลาดแหวกออกมาว่า จะจนหรือไม่จนก็ออกไปให้พ้น แกทำให้ข้าเสียเวลาแท้ๆ
ยาม ฯพณฯท่านตะโกนเรียกเอาไอ้หมอนี้ไปเข้าคุก
โปรดเถิด ได้โปรดเถิดขอรับ ฯพณฯท่าน
ยามคนเดิมโผล่เข้ามาด้วยใบหน้าดุตัน เขาตบหน้าฝิ่นสองครั้ง แล้วลากคอเสื้อฝิ่นออกไป”
“ฝิ่นต้องการจะหยิบรมของเขาติดมือไปด้วย แต่เจ้ายามนั้นลากตัวเขาออกไปเสียก่อน ฝิ่นไม่เคยตกอยู่ในที่ลำบากเหมือนครั้งนี้มาก่อนเลย เขากลุ่มใจเสียจนหมดสติ นึกไม่ออกว่าผลลัพธ์จะเป็นอย่างไร เพียงแต่รู้ว่า เรื่องที่เกิดขึ้นนี้ เป็นเพราะเขาไม่รู้เรื่องรู้ราวนั่นเอง”

(ทางตัน, 2521 : 94-95)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านการปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่การทำงาน กล่าวคือท่านข้าหลวงออกคำสั่งให้ยามจับตัวฝิ่นเข้าคุกซึ่งยามก็ปฏิบัติตามก็

สะท้อนให้เห็นว่ายามอยู่ที่อำนาจของยามและฝ่าถูกยามจับตัวเข้าคุกทั้งๆที่ต้องการจะหนีบร้อมก่อนไป ก็ไม่สามารถทำอย่างนั้นได้ก็ต้องปล่อยไปเลยตามเลยสะท้อนให้เห็นว่าฝ่าก็อยู่ที่อำนาจของยามอีกที่เหมือนกัน

นอกจากนี้ยังพบในตอนที่ชีฝ่าไปหาฝ่าที่ตัวจังหวัดและชีฝ่าก็ได้พบกับยาม ซึ่งยามก็จะเป็นคน ที่ดูแลการพบเจอระหว่างนักโทษกับญาติ ดังข้อความที่ว่า

“ห้องขังอยู่ที่ไหนเล่าคะ หล่อนถามตะกุกตะกัก
ยามชี้ให้ หล่อนเดินสะอึกสะอื้นว่า ขอแสดงความเคารพเจ้าคะ ดิฉันขอเข้าไปเยี่ยม
ฝ่าของดิฉัน เขาถูกขังอยู่ที่นี้ตั้งแต่เมื่อวานนี้เจ้าคะ
หัวหน้ายามอดเอื้อนอยู่ครู่หนึ่ง ครั้นแล้วก็เข้าใจได้ว่าใครคือฝ่าของหล่อน แต่เขาก็
ยังถามว่า ฝ่าของหล่อนชื่ออะไรคะ”

(ทางตัน, 2521 : 111)

“หัวหน้ายามหันไป เลิกคิ้ว และเบ่งนัยน์ตาที่เหมือนตาปลาของเขาขึ้น
ยาม เข้าไปตบปากมันให้หนอย เขาตะโกน แกล้งทำเป็นไม่รู้
ยามคนที่หนึ่งซึ่งนอนอยู่บนเตียงข้างๆนั้น ลูกขึ้นหยิบพวงกุญแจไปไขประตูห้องขัง
ชีฝ่ามองตามเขาเข้าไป รู้สึกตึบตันอยู่ในคอหอย ...”

(ทางตัน, 2521 : 113)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่ายามยอมทำตามที่ชีฝ่าวิงวอนขอร้อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านจากการปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่การทำงานกล่าวคือยามมีอำนาจว่าจะให้ฝ่าและชีฝ่าไม่พบกันก็ได้ดังจะเห็นได้จากการที่ยามมีกุญแจอยู่ที่ตนเองและชีฝ่าก็ต้องขอร้องความเมตตาจากยามในการพบฝ่าในครั้งนี้ด้วยจึงสะท้อนให้เห็นว่าฝ่าและชีฝ่าต่างอยู่อำนาจหรือลำดับชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่ายาม

อีกทั้งยังมีตอนที่ท่านข้าหลวงแวะมาที่หมู่บ้านซิม เพื่อกำชับให้ดูแลสมุดบัญชีและเงินภาษีให้ดี โดยการสั่งให้กำนันจัดแจงยามตรวจตราตลอดทั้งคืน

“ด้วยความเคารพอย่างสูงขอรับท่าน ทุกๆคืน เราได้จัดยามสี่คน ให้คอยเดินตรวจ
รอบๆศาลากลางแล้วขอรับ”

(ทางตัน, 2521 : 191)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ถึงหน้าที่ของยามที่ชัดเจนว่าคอยดูแลตรวจตราความปลอดภัยต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านจากการปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่การทำงาน กล่าวคือยามจะต้องรับคำสั่งจากกำนันซึ่งกำนันรับคำสั่งมาจากท่านข้าหลวงว่าให้ตรวจตราบริเวณใด

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่ายามทำหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยทั้งสถานที่ตามที่ดินได้รับมอบหมาย ตัวบุคคล และทรัพย์สิน มีอำนาจต่ำกว่าทุกคน ยกเว้นประชาชน

ผู้แทนโล เป็นผู้แทนราษฎรและเป็นชนชั้นกลาง ซึ่งเป็นคนส่วนน้อย ที่เป็นคนมีฐานะ และทำงานให้รัฐทั้งรัฐบาลฝรั่งเศสและเวียดนาม มีหน้าที่คอยดูแลประชาชนแต่ความเป็นจริงตรงกันข้ามคือคดโกงและกดขี่ประชาชนเมื่อมีโอกาสเสมอ อีกทั้งยังเป็นผู้ถือครองที่ดินที่ได้มาโดยการทุจริตและใช้เล่ห์เหลี่ยมด้วย ดังข้อความดังต่อไปนี้

เป็นตอนที่เจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสมาขอให้ผู้แทนโลเสียภาษีเพิ่ม ดังข้อความที่ว่า
 “เนื่องจากผมเป็นผู้แทนที่จงรักภักดีต่อรัฐบาลทั้งสอง กระทบจึงไม่อยากมีประวัติต่างพร้อย นั่นเป็นข้อเดียวที่กระทบวิตกไม่ใช่เรื่องค่าปรับหรือกนะครับ เพราะกระทบเองก็ไม่ใช่ว่ายากจนอะไร ตามที่ฯพณฯท่านก็ทราบแล้ว...”

(ทางตัน, 2521 : 48)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านการปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่การทำงานกล่าวคือตามปกติตลอดทั้งเรื่องมีแต่ผู้แทนโลจะไปเบียดเบียนคนอื่นเขา เช่น โกงน้ำหนักข้าว แต่ครั้งนี้เจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสซึ่งเป็นคนของท่านข้าหลวงมาทวงค่าภาษีสะท้อนให้เห็นว่าผู้แทนโลมีลำดับชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่าท่านข้าหลวงและเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศส

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ท่านข้าหลวงมาที่หมู่บ้านซิม เพื่อตรวจตราค่าภาษีและกำชับให้นายอำเภอให้ดูแลค่าภาษีเหล่านั้นดี ๆ ซึ่งท่านข้าหลวงก็ได้พบกับผู้แทนโล ผู้แทนโลก็แสดงท่าทางนอบน้อมต่อท่านข้าหลวง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ทุกคนก้มหัวขยับไป ผู้แทนโลแต่งตัวเต็มยศก้าวข้ามธรณีประตูเข้ามา พลังโค้งคำนับท่านข้าหลวงจังหวัดจับมือกับเขาอย่างเป็นมิตร
 คุณคงสบายดีละซินะ
 ไหลห่างจากท่านข้าหลวงมาสองเมตร ท่าทางประจบประแจง
 ขอรับ กระทบสบายดีครับท่าน”

(ทางตัน, 2521 : 192)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านการปฏิบัติและคำพูดคือ ผู้แทนโลมีการโค้งคำนับท่านข้าหลวง และคำพูดดูสุภาพอ่อนโยนกว่าทุกครั้ง เมื่อเทียบกันตลอดทั้งเรื่องสะท้อนให้เห็นว่าผู้แทนโลมีลำดับชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่าท่านข้าหลวง

นอกจากนี้ยังมีตอนที่เจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสมาหาผู้แทนโลที่บ้าน เพื่อแจ้งข่าวว่ามีเหล่าเถื่อนซุกในทีนาของผู้แทนโล ซึ่งผู้แทนโลก็มีปฏิกริยาที่อ่อนโยนและนอบน้อมต่อเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“โลจัดแจงแต่งตัวให้เรียบร้อย...เดินระหัดระหายเข้าไปหาเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสคนนั้น พลังหัวเราะดังลั่น ราวกับจะเข้าไปกอดเพื่อนสนิทสนมกันอย่างเหลือเกิน เขาโค้งจนตัวงอ จับมือของผู้มาเยี่ยมไว้ แล้วเขย่าแรง

ด้วยความเคารพอย่างสูงขอรับท่าน นานแสนนานที่เดียวนะครับ ที่เราไม่มีเกียรติได้
ต้อนรับท่าน”

(ทางตัน, 2521 : 43)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านจากปฏิกริยาและคำพูดคือ ผู้แทนLOYพยายามแต่งตัวให้เรียบร้อยและแสดงท่าทางที่สุภาพอ่อนน้อม คือ การโค้งตัวเพื่อแสดงเคารพ และสรรพนามที่ใช้ก็สุภาพเทิดทูนมาก สะท้อนให้เห็นว่าผู้แทนLOYมีลำดับชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่าเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศส

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้แทนLOYมีลำดับชั้นทางสังคมสูงกว่าคนอื่นในสังคมอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากตอนที่ขณะที่ฝ้ายคุยกับฮั่วอยู่นั้น ฝ้ายก็ได้มาเรียกให้ฝ้ายไปหาผู้แทนLOYที่บ้าน ซึ่งภายในใจของฝ้ายก็ทราบดีว่าจะต้องนำภรรยาให้ตนเป็นแน่ แต่สุดท้ายก็ต้องยอมไป อีกทั้งผู้แทนLOYเป็นคนที่อยากจะคุยแต่กลับให้ฝ้ายต้องเป็นฝ่ายไปหา สะท้อนให้เห็นว่าผู้แทนLOYมีลำดับชั้นทางสังคมที่สูงกว่าฝ้าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ขณะที่เขากำลังคุยกันอยู่นั้น ฝ้ายก็มาถึงและบอกกับฝ้ายว่า ท่านผู้แทนต้องการพบ
แน่ะ
เรื่องอะไร แกรู้ไหม
ท่านไม่ได้บอกนี่
ฝ้ายจัดแจงออกไป พยายามจะเดาสาเหตุที่ไลเรียกตัวเขาไปพบแต่ก็เดาไม่ออก
อย่างไรก็ดี เขาพอจะคาดได้ว่าจะต้องมีเรื่องรังแกเขาสักอย่างเป็นแน่...”

(ทางตัน, 2521 : 286-287)

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ภรรยาของตรวงธิมมาหาผู้แทนLOYที่บ้าน เพื่อมาวิงวอนขอร้องไม่ให้ถือโทษโกรธสามีของตนที่เอาน้ำเหล้าเถื่อนไปซุกในที่นาของผู้แทนLOYโดยไม่ทราบว่าเป็นที่นาของผู้แทนLOY ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ท่านเจ้าขา ได้โปรดเมตตาเราเถิดนะเจ้าคะ สามีของดิฉันไม่ได้มีเจตนาจริง ๆ นะ
เจ้าคะ เขาเองก็เหมือนทาสของท่าน เหมือนลูกหลานของท่าน แล้วเขาจะทรยศต่อ
ท่านได้ยังไงเล่าเจ้าคะ ท่านก็เปรียบเสมือนนาย เป็นเสมือนพ่อของเขานะเจ้าคะ
ขอโปรดยกโทษให้เราเถิดเจ้าคะ ถ้าท่านยกโทษให้ ดิฉันถึงจะกล้ามาหาท่านเจ้าคะ
ดิฉันกลัวเหลือเกิน ว่าเขาจะไปกระโดดให้รถไฟทับตาย หรือกระโดดลงแม่น้ำตาย
เสียก่อนเจ้าคะ”

(ทางตัน, 2521 : 54)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านจากปฏิกริยาและคำพูดคือ ภรรยาตรวงธิมใช้สรรพนามแทนผู้แทนLOYว่าท่าน ยิ่งไปกว่านั้นยังเทิดทูนผู้แทนLOYเหมือนพ่อ สะท้อนให้เห็นว่าผู้แทนLOYมีลำดับชั้นทางสังคมที่สูงกว่าภรรยาตรวงธิม

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าท่านข้าหลวงมีหน้าที่เป็นตัวกลางติดต่อระหว่างเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสกับประชาชน มีอำนาจเหนือประชาชน และตำแหน่งอื่น ๆ เช่น นายอำเภอ กำหนด แต่มีอำนาจน้อยกว่าตำแหน่งหน้าที่การงานที่ปฏิบัติโดยชาวฝรั่งเศส เช่นเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศส ซึ่งข้าราชการเวียดนามกับประชาชนต่างให้ความเคารพและยำเกรงผู้แทนไลเห็นได้จากปฏิกริยาต่าง ๆ ที่ดูน้อมนอม เช่น คำพูด การกระทำต่าง ๆ ที่แสดงถึงความยำเกรงต่อผู้แทนไล

กำนัน เป็นชาวเวียดนามมีหน้าที่ดูแลเรื่องการเก็บภาษี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ผิดเป็นคนเปิดประตู เขาเล่าให้ข้าฟังว่า กำนันกับประธานสภาของหมู่บ้าน ได้มาหาตั้งแต่ตอนเที่ยง เพื่อเอารายการเก็บภาษีมาให้ดู ข้าจึงเดินเข้าไปข้างใน และนั่งคอยอยู่ริมระเบียงโดยไม่มีใครเห็น เขาจึงได้ยื่นคำสนทนาในห้อง

ทำไมถึงเรียกเก็บฉันตั้งห้าสิบเปี๊ยะล่ะนี่ เสียใจโลกา

“ เป็นเจ้าที่ดินใหญ่ล่ะสิ ถึงแม้ว่าท่านจะมีที่ดินชื่อของท่านเองไม่เท่าไร ที่ท่านใช้ชื่อภรรยาและบุตรของท่านก็มีเยอะแยะ ด้วยเหตุนี้ ชื่อของท่านจึงอยู่ในกลุ่มผู้เสียภาษีที่ดินกลุ่มแรกครับ...”

(ทางตัน, 2521 : 143-144)

“ ด้วยความเคารพอย่างสูงครับท่าน”

เมื่อปีก่อนนี้ แต่ละคนไม่ต้องเสียมากมายอะไร เราก็เลยไม่กล้าเรียกเก็บจากท่านเลยเชียวนะครับ เพราะว่าพวกเราข้าราชการในหมู่บ้านนี้ ต่างก็เป็นเสมือนลูกหลานบริวารของท่าน แต่ปีนี้ภาษีมันขึ้นสูงนิดหน่อยนะครับ”

(ทางตัน, 2521 : 146)

“มาพูดกันให้ฉันลงไปเถอะ ไลพูดต่อไป ฉันจะไม่ยอมเสียภาษีที่ดินเลยจนเชินด์เดียว พวกท่านไปหาทางยกย้ายถ่ายเทเอาตามแต่จะเห็นควรเถอะ อย่ามาเสียเวลาทุกทีหลัง ยกเอากฎหมายขึ้นมาอ้างนี่เลย ไม่มีประโยชน์หรอก

แล้วแต่ท่านจะเมตตาเถอะครับ เราจะจัดการเอง แต่เราวิตกว่าในปีนี้อาชีพสูงชันกว่าปีก่อน พวกชาวบ้านคงจะบ่นกันใหญ่ล่ะครับ”

(ทางตัน, 2521 : 147)

จากตัวอย่างเป็นตอนที่กำนันนำรายการเก็บภาษีมาแจ้งให้ผู้แทนไลจ่ายค่าภาษี เพื่อให้ผู้แทนไลจ่ายค่าภาษีด้วย

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านการปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่การทำงานกล่าวคือ กำนันมีหน้าที่ดูแลเรื่องภาษี เมื่อเราสังเกตจากสรรพนามที่ใช้แทนตัวเองสะท้อนให้เห็นว่ากำนันมีลำดับชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่าผู้แทนไล จากตัวอย่างข้างต้นตอนสุดท้ายผู้แทนไลก็ป่วยเบี่ยงไม่จ่ายภาษีได้ในที่สุด โดยให้กำนันไปกดขี่เก็บเก็บจากประชาชนเอาจนกว่ากำนันจะได้จำนวนเงินที่ผู้แทนไลต้องจ่าย

ประธานสภาตำบล เป็นชาวเวียดนามและเป็นคนที่ทำงานให้แก่ท่านข้าหลวง มีหน้าที่เก็บและบันทึกค่าภาษีที่เสียในแต่ละมาของที่ดิน

ดังตอนที่ซีฟาและฝ่าวานให้ดูจำนวนค่าภาษีที่พวกเขาต้องจ่ายให้ เพราะทั้งสองกลัวโดนหลอกหลวงให้ประทับลายนิ้วมือไปโดยไม่ทราบว่าเป็นการจำนองที่ดิน แต่ประธานสภาตำบลกลับปฏิเสธ ดังข้อความที่ว่า

“ประธานสภาตำบลไม่ยอมให้ใครดูคำสั่งใหม่และบันทึกจำนวนที่ดินเลย เขาบอกหัวนๆว่า คนในหมู่บ้านมีตั้งเยอะเยอะที่ดินก็มีเยอะเยอะ เงินที่จะต้องจ่ายเป็นภาษีและค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมก็เยอะเยอะ คนที่อยู่ในประเภทที่หนึ่งต้องจ่ายเยอะประเภทที่สองก็เยอะ ค่าภาษีแต่ละมาก็เยอะ ”

(ทางตัน, 2521 : 177)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านการปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่การทำงานกล่าวคือ ประธานสภาตำบลมีหน้าที่เก็บและบันทึกค่าภาษีที่เสียในแต่ละมาของที่ดิน ซึ่งหน้าที่นี้ได้รับมอบหมายมาจากท่านข้าหลวง

“สามเมากับเจ็ดเขา(บวกอีกห้าเขา) ก็เป็นสี่เมากับสองเขา(บวกอีกเจ็ดเขา)ทั้งหมดก็เป็นสี่เมากับเก้าเขา
ท่านเจ้าคะ ที่ดินเจ็ดเขาที่หมู่บ้านกว้างนั้นนะ มันขายให้กับท่านผู้แทนไปแล้ว ท่านตกลงว่าจะจ่ายค่าภาษีเองเจ้าคะ ท่านต้องลบเอาออกเสียก่อนซีเจ้าคะ
ยายทำให้ฉันยุ่งไปหมด ประธานสภาตำบลดู พลังทำหน้านี้ว่า ช่างอะไรละ ยายบอกเจ้าฟามรู้มันก็แล้วกัน ให้จ่ายเท่าที่ฉันว่านี่แหละ ไอ้เรื่องนั้นให้เขาไปคิดบัญชีกับท่านผู้แทนเองก็แล้วกัน บัญชีเขาทำกันไว้หมดแล้วนี่นา ยายจ่ายมาอย่างที่เขาเขียนไว้ก็แล้วกัน”

(ทางตัน, 2521 : 189)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าประธานสภาตำบลมีหน้าที่คำนวณค่าภาษีของประชาชน ในเรื่องนี้ยาย แต่กลับทำอย่างไมยุติธรรม สุดท้ายยายก็ต้องยอมจ่ายไปทั้งที่รู้ว่ามันไม่ยุติธรรม สะท้อนให้เห็นว่าประธานสภาตำบลมีลำดับชั้นทางสังคมที่สูงกว่ายายซึ่งเป็นเพียงประชาชนทั่วไป

ทหาร เป็นชาวเวียดนาม มีหน้าที่ปกป้องและรักษาความปลอดภัย ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

เป็นตอนที่ผู้แทนโลจะไปเอาเรื่องกับฝ่าในข้อหาขโมยข้าวในนาซึ่งมีผู้ติดตามเป็นพวกทหารด้วย ทหารก็ช่วยดูแลและป้องกันมิให้ผู้แทนโลถูกทำร้ายร่างกาย

“โลล้มลงร้องลั่น พวกทหารตรงเข้าปล้ำกับฝ่าซึ่งพอไล่ได้แล้วก็รู้สึกเป็นสุขและกระหือมิใจนัก เขาต่อสู้อย่างจนตรอก เอาไม้คานฟาดลงไป แต่ไม่เข้าทหารก็จับเขาไว้แน่นและผลักเขาล้มลง แล้วก็มัดไว้”

(ทางตัน, 2521 : 302)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านการปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่การทำงานกล่าวคือ ทหารเป็นผู้ติดตามผู้แทนไล อีกทั้งยังช่วยเหลือผู้แทนไลเมื่อถูกทำร้ายร่างกายสะท้อนให้เห็นว่าทหารมีลำดับชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่าผู้แทนไล

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าทหารมีหน้าที่ดูแลความปลอดภัย มีอำนาจน้อยกว่าทุกคน ยกเว้นประชาชน

ชาวนาเวียดนาม เป็นชาวนาที่มีที่ดินเป็นของตนเองตั้งแต่แรก แต่ภายหลังถูกชนชั้นปกครองกดขี่และเอารัดเอาเปรียบจนหมดเนื้อหมดตัวเพื่อที่จะเอาที่ดิน แต่ถึงกระนั้นชาวนาเวียดนามก็ยังคงพยายามรักษาที่ดินของตนไว้ ตัวละครที่เป็นตัวแทนของคนในชนชั้นนี้ ได้แก่ ฝ่า

ฝ่า เป็นชาวนาเวียดนาม อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านซิม ตำบลอันเดา เป็นตัวละครหลักในการดำเนินเรื่อง มักถูกหลอกหลวง รังแก เอารัดเอาเปรียบ และถูกกดขี่จากผู้แทนไลเสมอ เพื่อบีบบังคับให้เป็นหนี้สินและยึดที่ดินจากฝ่าได้ในที่สุด ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ ดังต่อไปนี้

เป็นตอนที่ผู้แทนตระกูลมาหาฝ่าที่บ้านเพื่อมาเตือนว่าไปเสียภาษีได้แล้ว ซึ่งตอนแรกฝ่าก็จะไม่ไปทันทีเพราะอยากจะรอพี่ชายของตนก่อนแล้วไปเสียพร้อมกัน ทำให้ผู้แทนตระกูลไม่พอใจอย่างมากจึงสั่งให้ยามมัดฝ่าแล้วนำตัวไปเสียภาษี แต่ฝ่าก็ขอร้องไม่ให้มัดตัวเขา และเขาก็ยอมเดินตามผู้แทนตระกูลและพยายามไปเสียภาษีด้วยตนเองที่ศาลากลางหมู่บ้าน เมื่อมาถึงศาลากลางหมู่บ้านคนเก็บภาษีก็คำนวณภาษีในจำนวนที่มากเกินไปเกินควร แต่สุดท้ายฝ่าก็ต้องยอมจ่ายเพราะกลัวพรรคพวกของท่านข้าหลวงทำร้ายร่างกายซึ่ง ขณะนั้นประกอบด้วย กำนัน ผู้บัญชาการทหารยาม ประธานสภาตำบล ผู้คุมแห่งจังหวัด อดีตนายอำเภอ และยาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“บัญชาการทหารยาสูบกล้องต้องเสร็จ จิบน้ำชาแล้วก็ลุกขึ้นนั่ง ใครก่อกความยุ่งยากขึ้นอีกเรอะ เขาตะโกนถาม ลากตัวมันมาที่นี่ ฉันทึ่กอยากจะลองออกกำลังเล่นบ้างแล้วนะ ฝ่าตัวสั้น ทอดสายตาลงต่ำ ไม่กล้ามอง และรีบแก้เงินออกมาสิบสามเปี๊ยะทันที...”

(ทางตัน, 2521 : 205)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านการปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่การทำงานกล่าวคือ การที่ฝ่าเป็นชาวนาในหมู่บ้านซิม อำเภออันเดาเท่ากับว่ามีสถานภาพเป็นประชาชนหนึ่ง และหน้าที่ของประชาชนคนหนึ่งคือการเสียภาษี ซึ่งภายในนวนิยายเรื่องทางตัน ก็มีเหตุการณ์ที่ฝ่าต้องเสียภาษีในฐานะประชาชนคนหนึ่ง ซึ่งเหตุการณ์ข้างต้นต่างสะท้อนให้เห็นถึงลำดับชั้นทางสังคม กล่าวคือ ฝ่าจะต้องยอมจำนนเสียภาษีทุกครั้งไปทุกๆที่ทราบว่ามีอนุยัติธรรมเพราะเกรง

อำนาจ จำนวนพรรคพวกที่แข็งแกร่ง และเยอะกว่า การบังคับด้วยกำลังพล และฝาค้องยอมจำนนทุกครั้งไป ถ้าไม่เช่นนั้นอาจถูกทำร้ายร่างกาย สะท้อนให้เห็นถึงลำดับชั้นที่ต่ำกว่า

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ผู้ตรวจการจังหวัดมาบ้านฝ้า เพื่อช่วยแนะนำคดี ฝ้าก็ต้องนำอาหารมาปรนนิบัติแก่ผู้ตรวจการจังหวัด ซึ่งผู้ตรวจจังหวัดก็กล่าวเป็นนัยๆเพื่อให้ได้การปรนนิบัติเหล่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ชั่วประเดี๋ยวเดียว เหล้าครึ่งขวดก็หมดไป ฝ้าจับขวดขึ้นทำท่าเหมือนจะไปซื้อเหล้ามาอีก เขาหวังว่าผู้เป็นแขกคงจะมีมารยาทดีพอที่จะห้ามเขาไว้ไม่ให้ไปซื้อ แต่กลับตรงกันข้าม

ฉันว่า เขาแนะนำขึ้น ควรเอาเหล้าที่ไม่แรงนักจะดีหรือ

ฝ้าควักเงินสิบห้าเซ็นต์ออกจากกระเป๋าของเขา แล้วขอร้องให้ตุเตา ลูกสะใภ้ของนางตรวจบัท ออกไปซื้อเหล้ามาจากตรวงธิ เพราะเขาไม่อยากเจอหน้าตรวงธิ”

(ทางตัน, 2521 : 78)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านการปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่การทำงานกล่าวคือ ตอนนั้นฝ้าแทบไม่มีเงินเหลือแล้ว เพราะหยุดงานหลายวัน เพื่อรอศาลเรียกตัว แต่ฝ้ากลับต้องจำใจต้องเสียเงินซื้อเหล้า ตามคำสั่งโดยนัยของผู้ตรวจการจังหวัด เพื่อให้ผู้ตรวจการจังหวัดช่วยแนะนำคดีที่ศาลให้แก่ตนเอง สะท้อนให้เห็นถึงลำดับชั้นว่าฝ้ามีลำดับชั้นที่ต่ำกว่า

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ฝ้าไม่สบาย ฝ้าต้องการดูแลภรรยาของตน แต่ถึงกระนั้นผู้แทนโลกก็ให้ฝิตเรียกฝ้าไปหาที่บ้านเพื่อช่วยเตรียมงานฉลองวันเสียชีวิตของพ่อผู้แทนโล ซึ่งฝ้าไม่ได้อยากไปเลย แม้แต่น้อยแต่จำใจต้องไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ฝ้าขึ้นไปเมียบและบอกว่า โปรตไปบอกผู้แทนด้วยเถอะว่าเมียบฉันกำลังป่วยหนัก ขอให้ท่านหาคนอื่นเถอะ

ฝิตไม่ทันจะออกไป ก็ได้ยินเสียงไฮตะโกนมาจากประตูว่า ฝ้า คุณนายโลโกรธใหญ่แล้ว ท่านว่าแกเป็นคนอกตัญญู คิดถึงแต่ครอบครัวของตัวเองเท่านั้น...ฝ้าถอนหายใจยาว

ฉันจะต้องทำงานทุกอย่าง เขาคำราม เขาไม่เคยให้เงินสักเซ็นต์เดียว แล้วยังถามต้องเอาของกำนัลไปให้อีกด้วย...ทั้งคู่เสียบไป พอดีมีเสียงตะโกนขึ้นมาอีกว่า ฝ้ามาเร็ว ๆ ซิ ได้ยินไหม ท่านผู้แทนเรียกแล้วละ”

(ทางตัน, 2521 : 251-252)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงลำดับชั้นภายในสังคมผ่านการปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่การทำงานกล่าวคือ ฝ้าไม่ได้เต็มใจไปหาผู้แทนโลเลย แต่จำใจต้องไป เพราะต้องทำตามคำสั่ง ไม่ได้เงินค่าจ้างและต้องซื้อของกำนัลไปให้อีก สะท้อนให้เห็นถึงลำดับชั้นว่าฝ้ามีลำดับชั้นที่ต่ำกว่า

อีกทั้งในตอนที่ฝ่า ตรวงธิ ซึ่งรวมตัวกันช่วยกันเกี่ยวข้าวในนาของตนก่อนที่ผู้แทนโลจะส่ง ลูกน้องมาเกี่ยวซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าฝ่ามีอาชีพเป็นชาวนา เพราะมีที่นาของตนเอง และก็ปลูกข้าวและ ก็เกี่ยวข้าว

“...ต่อมาไม่ช้าทุ่งนาก็เต็มไปด้วยข้าวสีทอง ผู้คนเตรียมตัวเกี่ยวข้าวกันแล้ว เมื่อกินอาหารแต่เช้าตรู่แล้วฝ่า ดิว ตรวงธิ และซัง ก็ออกไปที่นาพร้อมด้วยเคียว แล้วไม้คาน พวกเขาทำงานกันอย่างกระปี้กระเป่า ภายใต้ดวงอาทิตย์ร้อนผ่าวของ ปลายฤดูใบไม้ร่วง ตกบ่ายเขาก็ชวนกันหาข้าวเปลือกกลับมาบ้านอย่างร่าเริง พุดคุยและหัวเราะกันอย่างสบายใจ แล้วก็นวดข้าวกันจนดึกในคืนนั้นเอง...”

(ทางตัน, 2521 : 294)

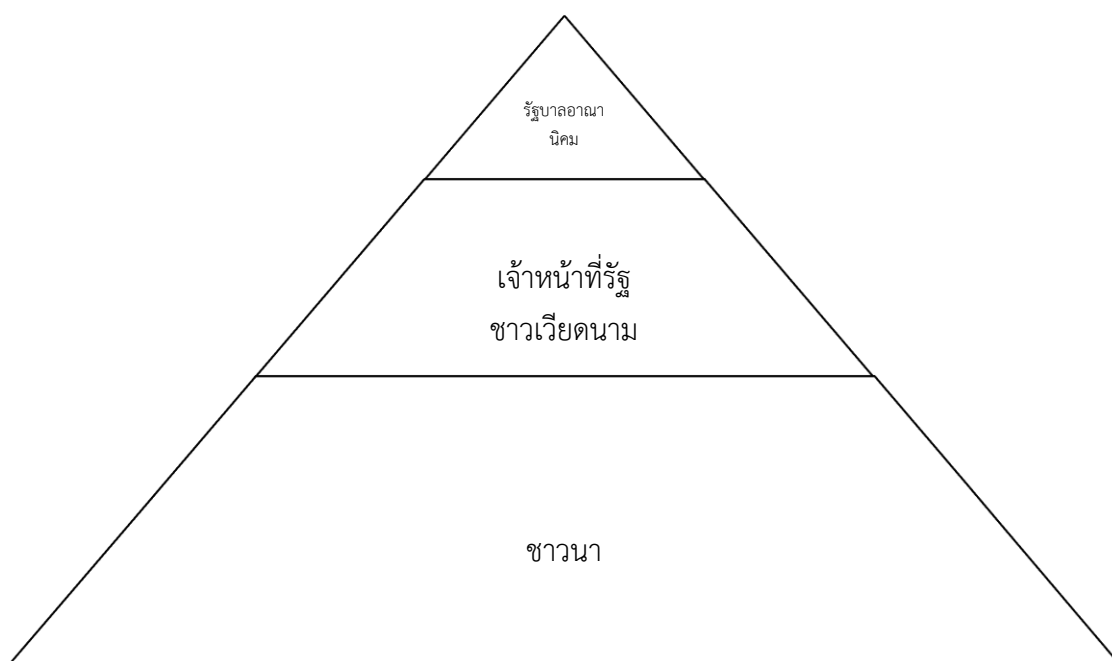
จากตัวอย่างจากต้น สะท้อนให้เห็นถึงอาชีพของฝ่าได้อย่างชัดเจนว่าเป็นชาวนา ซึ่งสังเกตได้จากอุปกรณ์ทำมาหากินของฝ่า และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำในนา จากตัวละครที่กล่าวมาแสดงให้เห็นมีทั้งตัวละครที่เป็นชนชั้นปกครอง ที่มีหน้าที่สั่งการ ควบคุมและดูแลหมู่บ้านอันเดา ในเวียดนามสมัยอาณานิคม โดยรับคำสั่งจากเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส ได้แก่ ท่านข้าหลวง นอกจากนี้ยังมีตัวละครที่เป็นชาวฝรั่งเศสที่นับเป็นทั้งชนชั้นปกครองและผู้ถูกปกครองด้วย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจังหวัด ส่วนตัวละครที่เป็นชาวเวียดนามจะเป็นทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ได้แก่ นายอำเภอ ผู้ตรวจการจังหวัด ผู้แทนโล กำนัน ทหาร และตัวละครที่เป็นชาวเวียดนามที่อยู่ในฐานะผู้ถูกปกครองอย่างเดียว ได้แก่ ฝ่า

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ตัวละครที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ทางตัน ประกอบด้วย ชนชั้นปกครอง และชนชั้นที่ถูกปกครอง ชนชั้นปกครอง สามารถจำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ชนชั้นปกครองที่เป็นชาวฝรั่งเศส ในที่นี้คือ ท่านข้าหลวงหรือฯพณฯท่าน และเจ้าหน้าที่ศุลกากรชาวฝรั่งเศส ผู้เป็นเจ้าของรัฐบาลฝรั่งเศสที่ส่งมาดูแลรัฐภายใต้อาณานิคมของตน ท่านข้าหลวงมีอำนาจมีอำนาจสั่งการทุกอย่าง เช่น การเก็บจำนวนภาษี การสร้างเขื่อน และชี้ความเป็นไปและของผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งชาวฝรั่งเศสและชาวเวียดนามให้ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของท่านข้าหลวง 2.) ชนชั้นปกครองชาวเวียดนามในที่นี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจังหวัดชาวเวียดนาม นายอำเภอ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ตรวจการจังหวัด ผู้แทนโล กำนัน ทหาร คนกลุ่มนี้เป็นชาวเวียดนามที่ทำงานรับใช้รัฐบาลฝรั่งเศสยุคอาณานิคม ในกลุ่มของชนชั้นปกครองเวียดนามนี้ ก็มีการจัดลำดับชนชั้น ลดหลั่นกันไปตามอำนาจและหน้าที่ที่ตนปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่าสำหรับชาวเวียดนามที่ทำงานรับใช้รัฐบาลฝรั่งเศสเป็นทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ชนชั้นที่ถูกปกครอง คือ ชาวนาเวียดนาม ในนวนิยายเรื่อง ทางตันคือ ฝ่าตัวละครเอกของเรื่อง

นอกจากนี้ยังพบอีกว่าการปกครองเวียดนามในยุคอาณานิคมในเรื่องทางตันมีการใช้อำนาจจะเป็นลำดับชั้น ชนชั้นปกครองที่แท้จริงในรัฐอาณานิคมมีเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น คือ รัฐบาล

อาณานิคมฝรั่งเศส ส่วนตัวละครอื่นๆที่เป็นทั้งชนชั้นปกครองและถูกปกครอง เช่น ชนชั้นปกครองที่เป็นชาวเวียดนามที่ทำงานให้กับรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสไม่ได้มีอำนาจในการปกครองอย่างแท้จริงจะต้องรับคำสั่ง รายงาน รัฐบาลฝรั่งเศส และถูกควบคุมจากเจ้าหน้าที่ที่ฝรั่งเศสแต่งตั้งมาด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าระบบชนชั้นที่เกิดขึ้นทั้งหมดหรือสะท้อนให้เห็นถึงมิติแห่งการกดขี่และใช้อำนาจเป็นลำดับชั้นแสดงอีกด้วยได้ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงระบบชนชั้นทางสังคมของเวียดนามยุคอาณานิคม

จากแผนภาพข้างต้นแสดงให้เห็นการปกครองแบบเป็นลำดับชั้นและเห็นระบบชนชั้นที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้มีอำนาจสูงสุดซึ่งมีจำนวนน้อยซึ่งคือ คนฝรั่งเศส หรือ คนรัฐบาลฝรั่งเศส ซึ่งคือคนที่ถูกส่งมา ในเรื่องทางตันก็คือ ท่านข้าหลวง ส่วนลำดับชั้นถัดลงมา คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐอาณานิคมซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่รับที่เป็นชาวฝรั่งเศส และเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นชาวเวียดนาม คือทำงานให้กับรัฐบาลอาณานิคม ซึ่งในเรื่องทางตันที่โดดเด่นที่สุด คือ ผู้แทนไต่ ซึ่งเป็นตัวแทนของข้าราชการเวียดนามที่ทำงานรับใช้ฝรั่งเศส เป็นคนทำงานเป็นสื่อกลางระหว่างเจ้าอาณานิคมและชาวนาเวียดนาม และเป็นคนที่ไม่มีเฉพาะอำนาจ แต่มีเงิน ซึ่งมีที่ดินมากมายจากเอาจากชาวนาเวียดนามโดยไม่เป็นธรรม ส่วนลำดับสุดท้ายเป็นกลุ่มคนพื้นฐานหรือกลุ่มคนดั้งเดิมของชาวเวียดนาม เพราะเป็นอาชีพหลัก และเป็นกลุ่มคนกลุ่มใหญ่ซึ่งได้รับผลกระทบจากระบบชนชั้นทางการปกครองน้อยอย่างมาก

ภาพสะท้อนความยุติธรรมในสังคมเวียดนาม

ความยุติธรรม หมายถึง ความไม่เป็นธรรม ไม่เที่ยงตรงและไม่เป็นกลาง ความยุติธรรมในสังคมยุคอาณานิคมที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องทางตัน มีดังต่อไปนี้

1. การเก็บภาษีที่ดินอย่างไม่เป็นธรรม

ภาษีเป็นสิ่งที่ชาวเวียดนามทุกคนต้องจ่ายให้กับเจ้าอาณานิคม ไม่ว่าจะเป็ชชาวเวียดนามที่ทำงานให้กับรัฐบาลอาณานิคมอย่างผู้แทนไล หรือชาวนา พ่อค้า หรือแม้แต่คนแก่ ซึ่งรัฐบาลอาณานิคมให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บภาษีซึ่งก็คือ ท่านข้าหลวง ท่านข้าหลวงจะเป็นผู้สั่งการให้รัฐบาลเวียดนามเป็นผู้ดำเนินการเก็บภาษีชาวเวียดนามด้วยตนเอง ซึ่งเรื่องนี้สะท้อนการเก็บภาษีอย่างไม่เป็นธรรมของรัฐบาลเวียดนาม ดังข้อความต่อไปนี้

“ท่านเจ้าคะ ที่ดินเจ็ดเฮกที่หมู่บ้านกวงนั้นนะ มันขายให้กับท่านผู้แทนไปแล้ว ท่านตกลงว่าจะจ่ายค่าภาษีเองเจ้าคะ ท่านต้องลบเอาออกเสียก่อนซีเจ้าคะ”

“ยายทำให้ฉันยุ่งไปหมด” ประธานสภาตำบลดู พลังทำหน้าีว “ช่างปะไรละ” ยายบอกเจ้าฟามรู้งมกันก็แล้วกัน ให้จ่ายเท่าที่ว่านี้แหละ ไอ้เรื่องนั้นให้เขาไปคิดบัญชีกับท่านผู้แทนเองก็แล้วกัน บัญชีเขาทำกันไว้หมดแล้วนี่นา ยายอย่างจ่ายที่เขียนไว้ก็แล้วกัน

(ทางตัน, 2521: 189-190)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นตอนที่ยายดินห์มาเสียภาษีแทนฟามรุ่งซึ่งทั้งสองต่างก็เป็นประชาชนในหมู่บ้านนี้เหมือนกัน ซึ่งก็ถูกเก็บภาษีมากกว่าที่ควรเพราะต้องการตัดปัญหาที่ว่า เจ้าหน้าที่ได้บันทึกจำนวนเงินที่ฟามรุ่งต้องจ่ายแล้วแต่ไม่ทราบว่าขายที่ดินไปแล้วจำนวนหนึ่ง จึงให้เงินภาษีที่ดินจำนวนเดิมเพื่อตัดปัญหาวุ่นวายไม่ไห้เขาต้องคิดใหม่อีกซึ่งลักษณะการถูกกดขี่คือการชูดริตเก็บภาษีที่ดิน ซึ่งประชาชนต่างๆไม่มีใครยินยอม อีกทั้งยายดินห์ยังพูดจาอ่อนวอนและหาหนทางเพื่อไม่โดยชูดริตเงินภาษีที่ดินครั้งนี้ ซึ่งแสดงให้เห็ถึงวิธีการเก็บภาษีอย่างไม่เป็นธรรมคือ ฟามรุ่งต้องจ่ายภาษีทั้ๆที่ไม่จำเป็นต้องจ่ายเพราะฟามรุ่งขายที่ดินผืนนั้นไปแล้ว

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ผ่นหลิวต้องจ่ายภาษีให้แก่ท่านข้าหลวง และถูกบังคับให้จ่ายภาษีเท่ากับคนอื่น ทั้ๆที่ตนเป็นเพียงผู้เช่าที่ดินเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นไม่ได้อยู่ที่หมู่บ้านนี้มา 3 เดือนแล้วซึ่งลักษณะการถูกกดขี่คือการเก็บภาษีไม่สอดคล้องกับเหตุและผล คือจะให้ผ่นหลิวจ่ายหมดเลยทั้ๆที่เขาไม่ใช่เจ้าของที่ดินมีสถานภาพเพียงผู้เช่าเท่านั้น ซึ่งเขาก็มิได้ยินยอมก็มีการโต้เถียงกลับจนถูกฯพณฯ ท่านตบ ดังข้อความดังต่อไปนี้

“ขอแสดงความเคารพอย่างสูงขอรับท่าน ธรรมดาฉันไม่มีที่ดินเลยสักเขาเดียว บ้านช่องก็ไม่มี ธรรมดาฉันที่นาของข้าพเจ้าท่านผู้แทนขอรับ ธรรมดาฉันว่าธรรมดาฉันต้องเสียภาษีเพียงเป็ยสเดียว เหมือนกับคนที่ไม่ได้สมบัตินะขอรับ แต่ท่านนายอำเภอ กลับเรียกเอาตั้งสามเป็ยสกับสามเซ็นต์แน่ะ ธรรมดาขอวิงวอน ให้พญาท่านได้โปรดพิจารณาเรื่องธรรมดาฉันด้วยเถิดขอรับ”

(ทางตัน, 2521: 209)

จากตัวอย่างข้างต้นจะแสดงให้เห็นถึงวิธีการเก็บภาษีไม่เป็นธรรมคือต้องจ่ายภาษีในจำนวนที่มากทั้ง ๆ ที่ที่ดินผืนนั้นมีเจ้าของตนโดยสมบูรณ์ ซึ่งคนที่กดขี่คือ ท่านข้าหลวง ส่วนคนที่ถูกกดขี่คือ ผันหลิว

นอกจากนี้ยังมีตอนที่แม่ของวุธอุต้องไปเสียภาษีแทนเขา เพราะลูกชายของเขาได้เสียชีวิตไปแล้ว แต่ตามหลักความเป็นจริงคนที่ตายไปแล้วก็ไม่ควรต้องเสียภาษีอีกต่อไป แต่ท่านข้าหลวงกลับให้เสีย เพราะภาษีได้ถูกคำนวณไว้ล่วงหน้าแล้ว ซึ่งลักษณะการถูกกดขี่คือเสียภาษีเกินกว่าความเป็นจริง ทั้งๆที่ลูกชายของวุธอุได้เสียชีวิตไปนานแล้วแต่ก็ให้เสียภาษีตามเดิมเพื่อตัดปัญหาจบไปตั้งข้อความดังต่อไปนี้

“ถูกแล้วขอรับ ลูกชายของยายเฒ่าคนนี้แกตายไปเมื่อเดือนสิบสองแล้วขอรับ เลขาการซึ่งนึกสงสารในความเศร้าโศกของแม่เฒ่าพูดขึ้น แต่เมื่อตอนปลายเดือนสิบเอ็ด คือเมื่อเริ่มต้นปีทางสุริยคติใหม่นั้น บัญชีรายชื่อชาวบ้านที่ต้องเสียภาษี ได้จัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว และยื่นไปให้แก่ฝ่ายบริหารส่วนจังหวัดแล้วขอรับ แล้วฝ่ายสำรวจที่อยู่ ก็ได้ตรวจสอบกับทะเบียนสำมะโนครัวของหมู่บ้าน คำนวณที่ดินแล้วส่งไปยังแผนกคลัง ซึ่งเป็นผู้คิดจำนวนเงินภาษีที่แท้จริงออกมาขอรับ”

(ทางตัน, 2521: 211)

จากตัวอย่างข้างต้นจะแสดงให้เห็นถึงวิธีการเก็บภาษีไม่เป็นธรรม คือ ต้องเสียภาษีทั้งๆที่วุธอุเสียชีวิตไปแล้ว ซึ่งคนที่กดขี่ คือ ท่านข้าหลวง ส่วนคนที่ถูกกดขี่ คือ วุ ธูอุ

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ประชาชนหลายคนไม่มีเงินเสียภาษี ดังนั้นท่านข้าหลวงจึงหาทางออกโดยการไปบ้านคนที่ร่ำรวย เพื่อนำควาย ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆมาแปลงเป็นเงิน เพื่อเป็นภาษีจ่ายแทนประชาชนที่ไม่มีเงินจ่ายและปล้ำกการให้ถือว่าควาย หรือข้าวของเครื่องใช้ต่างๆที่เขาที่บ้านคนรวยๆเหล่านี้ไปเป็นค่าภาษีของประชาชนเหล่านั้น ซึ่งลักษณะการถูกกดขี่คือการเอาข้าวของคนรวยที่จ่ายภาษีมาแปลงเป็นเงินค่าภาษีของคนจน แล้วก็ปล้ำกการให้คนรวยเหล่านั้นไปตามเอาเงินคืนจากคนจนเหล่านั้นเอง โดยที่ท่านข้าหลวงไม่สนว่าจะทุกข์ใจแค่ไหนเพราะเขาได้เงินแล้ว ซึ่งพวกเขาต่างไม่ยินยอม ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมของอดีตนายอำเภอ ชื่อ นางที่พยายามอธิบายว่า เขาได้เสียภาษี

ไปแล้ว อีกทั้งยังนำใบเสร็จรับเงินค่าภาษีมายื่นยันอีกด้วย ส่วนแม่หม้ายธรม เมื่อเขารู้ก็พยายามตะโกนร้องขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านดังข้อความดังต่อไปนี้

“...ถ้ามันไม่ยอมให้คนจนๆขอยืมเงิน ก็ฉีกใบเสร็จทิ้งเสีย เงินที่มันจ่ายไปแล้วนั้นก็คิดเป็นคิดเป็นค่าภาษีของคนอื่นๆไปแล้วกัน เงินที่จ่ายไปแล้วนั้นก็คิดเป็นค่าภาษีของคนอื่นๆไปแล้วกัน และถ้ามันไม่ยอมจ่ายส่วนของมันเองอีกทีละก็รายงานให้ฉันรู้นะฉันจะสั่งริบสมบัติของมันเสียให้หมด...”

(ทางตัน, 2521: 216-217)

“...คนเหล่านั้นลากนางเข้าไปข้างใน และคลำพวงกุญแจของนาง แล้วเอาไปไขหีบ และตู้ทุกใบ กวาดเงินไปได้ทั้งหมดสี่สิบเปี้ยสด้วยกัน...”

(ทางตัน, 2521: 218)

จากตัวอย่างข้างต้นจะแสดงให้เห็นถึงวิธีการเก็บภาษีไม่เป็นธรรมคือต้องเสียภาษีเพิ่มทั้งๆที่ตนได้เสียไปแล้ว ซึ่งคนที่กดขี่คือท่านข้าหลวง ส่วนคนที่ถูกกดขี่คืออดีตนายอำเภอชื่อ นาง และแม่หม้ายธรม

จากตัวอย่างข้างต้น ส่วนใหญ่แสดงการเก็บภาษีอย่างไม่เป็นธรรมเป็นในลักษณะที่ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบตนเองแต่ก็ต้องจ่าย ส่วนคนที่กดขี่ส่วนใหญ่มักเป็นท่านข้าหลวง และคนที่ถูกกดขี่ส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั้งมีฐานะและไม่มีฐานะ

2. การยึดที่ดินของชาวนามาเป็นของตน

ชนชั้นผู้ปกครองใช้เล่ห์เหลี่ยมต่างๆ ทำให้ชาวนาไม่มีเงิน และมากู้เงินตนเอง จนเป็นหนี้เป็นสิน เมื่อไม่มีเงินมาใช้ก็ต้องนำที่ดินมาจำนองหรือใช้หนี้ ซึ่งรูปแบบการยึดที่ดินมีดังต่อไปนี้

บังคับให้เสียเงินจำนวนมากกับการเลี้ยงปรนนิบัติผู้มีอำนาจหรือขุนนาง โดยโกหกกว่าทำเพื่อให้ผู้มีอำนาจช่วยเรื่องการฟ้องร้อง แต่แท้ที่จริงทำเพื่อตัวเองด้วย ซึ่งได้หน้าโดยไม่ต้องเสียเงิน ประชาชนก็หมดเงินและเข้าสู่วงจรเป็นหนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...แล้วเขาก็กินและดื่มอย่างตะกละตะกลาม โดยไม่ได้พูดกับเจ้าของบ้านอีกเลย สักคำเดียว ชั่วพริบตาเดียว ไก่สองจานก็เกือบ หมด ฝารู้สึกกระดากกระเดื่อง เพราะว่าอาหาร ไม่พอกิน เพื่ออธยาศรัยที่ดี เขาจึงเข้าไปในครัว สับไก่ที่เหลือไว้กิน เป็นอาหาร เย็นมาให้แขกอีก คราวนี้ดูเหมือนยิ่งทำให้แขกกินอย่างละโมภโลภมาก ยิ่งขึ้นไปอีก เขายกเหล้าขึ้นดื่มอีก ๆ รวดเดียวหมดด้วย เสียยังอันตั้ง...”

(ทางตัน, 2521: 76-77)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นตอนที่ผู้แทนไลแสร้งบอกฝ่าว่าจะส่งผู้ตรวจการจังหวัดไปให้คำแนะนำเรื่องการฟ้องร้อง แต่แท้ที่จริงแล้วผู้แทนไลต้องการให้ฝ่าปรนนิบัติพัทวิแทนเขาโดยที่เขาไม่

ต้องเสียอะไรเลย อีกทั้งเมื่อฝ่าและซีฝ่าเสียเงินไปจำนวนมากกับการเลี้ยงผู้ตรวจการจังหวัดแล้ว ทำให้เขาไม่มีเงินจึงต้องไปยืมผู้แทนไลอีก ทำให้ทั้งสองไม่สามารถหลุดออกจากการกดขี่ของผู้แทนไลได้ เพราะเมื่อยืมไปไม่มีเงินใช้ก็จะยึดที่นา หรือเมื่อคืนก็ต้องคืนมากกว่าหลายเท่าตัว ซึ่งลักษณะการถูกกดขี่ คือ ผู้แทนไลให้ฝ่าและซีฝ่าปรนนิบัติพัควีแทนตน โดยที่เขาไม่ต้องเสียเงินสักบาทจากการที่ผู้ตรวจการจังหวัดช่วยเหลือเรื่องคดีตาอันห์ โดยทั้งฝ่าและซีฝ่าจำใจต้องยินยอม เพราะท่านจะได้ช่วยแนะนำเรื่องฟ้องร้องที่ตัวจังหวัด เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคนที่ต้องการยึดที่ดินคือผู้แทนไล ซึ่งฝ่ามิได้ยินยอมยึดให้ที่ดิน

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ซีฝ่าเสียชีวิตแล้ว ฝ่าก็ได้ข้าวของเครื่องใช้ไปทำความสะอาดที่สระน้ำหมู่บ้าน เมื่อตาซินห์เฒ่าเห็นก็แสร้งบอกว่า อาจทำให้ภูตผีประจำหมู่บ้านไม่พอใจได้ จึงพยายามให้ฝ่าเอาหมูมาแก้เผ็ด แต่ฝ่าไม่มีเงิน ผู้แทนไลก็พยายามยัดเหยียดให้ฝ่ายืมเงินอีก ซึ่งลักษณะการถูกกดขี่คือการพยายามยัดเหยียดให้ฝ่ามีหนี้สินกับตน ซึ่งฝ่าก็ไม่ยินยอมเลยแม้แต่น้อยแต่สุดท้ายต้องยอมดั่งข้อความดังต่อไปนี้

“ไลพูดกับฝ่าอย่างนุ่มนวลว่า ลูกเอ๊ย ถ้าแกขึ้นประพฤติ ตัวอย่างนี้แกจะอยู่ไม่ได้นะ ทำไมแกจึงไม่ยอมทำตามคำสั่งของผู้ อาวุโสอย่างโจ่งแบบนั้นล่ะ ถ้าแกไม่มีเงินฉันจะให้ขอยืมบ้างก็ได้ จริงแหละที่ฉันบ่นว่าแกเข้าหนอย แต่เรื่องมันก็แล้วไปแล้วนี่นา ขนบธรรมเนียมของบ้านเรานะเป็นเรื่องสำคัญมากนะ

เขาหันไปทางตาเฒ่าแล้วกล่าวว่า ท่านสุภาพบุรุษ ฉันจะให้คนๆ นี้ขอยืมเงินที่ต้องใช้ในการเซ่นไหว้เอง ท่านจะได้สวดมนต์ขอความปลอดภัยให้แก่หมู่บ้านของเราได้

ฝ่าแสดงความโกรธอึดอัด ถ้าพวกท่านต้องการจะกินฉันให้หมดตัว ก็ฆ่าฉันเสียเถียวนี้ซี ฉันไม่ต้องการขอยืมเงินใครอีกแล้ว”

(ทางตัน, 2521: 278-279)

จากตัวอย่างข้างต้นจะแสดงให้เห็นถึงคนที่ต้องการยึดที่ดิน คือ ผู้แทนไล ซึ่งฝ่ามิได้ยินยอมให้ยึดที่ดิน เพราะฝ่าก็ทราบถึงกลวิธีของผู้แทนไล ที่จะทำให้เขาหมดตัว สุดท้ายต้องขายที่ดิน

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ซินห์ซึ่งเป็นลูกชายของบัคซังสำเร็จการศึกษาชั้นประถม ผู้แทนไลก็หลอกล่อให้จัดงานเลี้ยง เมื่อบัคซังเงินไม่พอจะได้ยืมเงินของตน ดังนั้นหนทางเดียวที่บัคซังจะมีเงินคือ นำที่ดินไปจำนองกับผู้แทนไล พอภายหลังเงินบัคซังไม่พอจะจ่ายค่าที่ดินที่จำนองไว้ก็ยึดที่ดินเลย ซึ่งลักษณะการถูกกดขี่คือดั่งข้อความที่ว่า

“ฉันเสียตายนที่เอาไปเลี้ยงเมื่อตอนที่เลี้ยงลูกชายฉันเรียนจบเหลือเกิน” ซังเอ๋ย
 ขึ้น “ต้องเสียที่ไปสิบสองเขาแล้วยังต้องเป็นที่หัวเราะเยาะของคนอื่นอีก”

(ทางตัน, 2521: 291)

จากตัวอย่างข้างต้นจะแสดงให้เห็นถึงคนที่ต้องการยึดที่ดินคือผู้แทนไล ซึ่งบักซังมิได้ยินยอมให้ยึดที่ดิน

นอกจากนี้ยังมีวิธีการยึดเยียดหนี้สินให้ประชาชน จะพยายามให้ประชาชนยืมเงินตนเองหรือให้ข้าวแล้วขายในราคาแพง เพราะหวังว่าเมื่อไม่มีเงินมาคืน ก็จะยึดที่ดิน ที่นา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไลทำหน้าที่กับเมียแล้วหันไปพูดกับฝ่าว่า “แกจะเอาอย่างไรก็ตามใจแกเถอะ ฉันจะไม่บังคับให้แกทำอะไรหรอก แกจะขอยืมเงินเท่าไรฉันก็จะให้ ตอนนี้นั้นฉันไม่มีเงินสดหรอก แต่แกจะเอาเป็นข้าวเปลือกไปก็ได้” ฝ่าดีใจเป็นอย่างยิ่ง หลังจากคิดคำนวณดูแล้วเขาก็พูดขึ้นว่า “ท่านขอรับ โปรดให้ผมยืมสักห้าถึงหกช่อรับ”
 “ตกลง สำหรับแกฉันคิดถึงละเจ็ดสิบเซ็นต์เท่านั้นแหละ ถ้าเป็นคนอื่นละก็ต้องตกลงเจ็ดสิบห้าเซ็นต์นะ เป็นอันว่าแกเป็นหนี้ฉันอีกสามเปี้ยสห้าสิบเซ็นต์นะ”
 ฝ่าตกตะลึง “ท่านผู้แทนขอรับ” เขาอ้อนวอน “อย่าให้ แพงถึงอย่างนั้นเลยขอรับ”

(ทางตัน, 2521: 246)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นตอนที่ฝ่าของผู้แทนไลหยุดงานเพื่อจะได้ดูแลชีพาที่ไม่สบายและจะได้มาทำนาของเขาด้วย และเพื่อให้เขาไม่อดตายเขาก็ต้องขอยืมข้าวจากผู้แทนไล ฝ่าก็สัญญาว่าจะคืนให้ตอนหน้าเกี่ยวข้าว แต่ถึงกระนั้นผู้แทนไลก็คิดในราคาที่สูงมาก ซึ่งลักษณะการถูกกดขี่คือเรียกเก็บข้าวเปลือกมากกว่าจำนวนที่ยืมมากไปซึ่งฝ่าก็ไม่ยินยอมเท่าไรนักเพราะมีการปรารถนามันมากเกินไปแต่สุดท้ายเขาก็ยินยอมเพราะเขาต้องการที่จะดูแลภรรยาและสามารถทำนามีผลผลิตเป็นของตนเองได้ในขณะเดียวกันจึงจำใจยินยอมไปตั้งข้อความดังต่อไปนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคนที่ต้องการยึดที่ดินคือผู้แทนไล ซึ่งฝ่ามิได้ยินยอมให้ยึดที่ดิน

นอกจากนี้ยังใช้สุนัขเป็นเครื่องมือเพื่อยึดที่ดินอีกด้วย ดังข้อความดังต่อไปนี้

“ถูกแล้ว เขากำลังจะเสียบ้านเสียที่ดินหมดเนื้อหมดตัว จนต้องขอทานเขากิน แต่วันนี้ข้าต้องพูดออกมาให้หมดเปลือกละ พรุ่งนี้ข้าไม่หวั่นหรอกว่าจะต้องไปอยู่ที่ไหน ไ้อันชั่วไม่มีหัวใจอะไร ยิ่งนั้น ที่ดินของมันเป็นออกใหญ่โต แต่มันก็ยังไม่ยอมให้ใหญ่ขึ้นอีก มันจะไล่เราออกไป เพื่อว่าที่ของมันจะได้เป็นผืนสีเหลี่ยมสวย แล้วไม่ต้องการห้องให้มากขึ้น ไว้ฝังลูกฝังเมียของมันมั่งหรือ หากเพราะว่าเราไม่ยอมขายที่ให้มัน มันถึงได้แก่งปล่อยหมาของมัน เข้ามาที่ที่ของเรา จนเกือบจะกัดเอาไส้พุงลูกของข้าทะเลเสียแล้ว พอข้าตีหมาของมัน มันก็ฟ้องเอาข้า มันถึงกับใช้คนให้มา

เกลี้ย กล่อมข้า ให้ขายที่เพื่อเอาเงินไปถวายเจ้าขุนมูลนายในเมืองเข็วณะ ที่แท้มัน
เองนะแหละ ที่ใช้ให้คนอื่นมารับซื้อไว้”

(ทางตัน, 2521: 58)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นตอนหนึ่งที่มีการกล่าวถึงการกดขี่เพื่อเอาที่ดิน ซึ่งลักษณะการถูกกดขี่
คือตาอันท์ซึ่งเป็นมีบ้านข้างบ้านของผู้แทนไล แต่ผู้แทนไลต้องการให้ที่ดินที่บ้านของตนมีสัดส่วนที่
สวยงามจึงบีบบอกเอาที่ดินโดยการปล่อยสุนัขเขามาที่ของตาอันท์ เมื่อตาอันท์ตีหรือทำร้ายสุนัขของ
ผู้แทนไลแล้ว ก็จะไปฟ้องร้องและพรรคพวกมาเกลี้ยกล่อมให้ตาอันท์ขายที่ดิน จะได้นำเงินพอไปติด
สินบนที่ตัวจังหวัดตั้งข้อความที่ว่า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคนที่ต้องการยึดที่ดินคือผู้แทนไล ซึ่งตาอันท์มิได้
ยินยอมให้ยึดที่ดิน

จากตัวอย่างข้างต้นทั้งหมด จะแสดงให้เห็นว่าคนที่ต้องการยึดที่ดินส่วนใหญ่คือผู้แทนไล ซึ่ง
คนที่ถูกยึดที่ดินซึ่งล้วนเป็นประชาชนทั้งสิ้นมิได้ยินยอมแต่อย่างใด

3. การเอาเปรียบเรื่องค่าแรง

เป็นตอนที่ฝ่าและชิฝ่าไปของงานผู้แทนไลและภรรยาไลทำงานเพราะทั้งสองกำลังจะ
สิ้นเนื้อประดาตัวจากการจ่ายภาษี แต่ทั้งสองก็ถูกเอาเปรียบเรื่องค่าแรง โดยภรรยาไลอ้างว่าปีนี้
ภาษีขึ้นจึงให้ค่าแรงน้อยลง ทั้งยังต้องนำข้าวเปลือก 2 ถังต่อที่ดินแต่ละเมา เป็นของกำนัลแก่ท่าน
ผู้แทนอีกด้วย ซึ่งลักษณะการถูกกดขี่ คือเป็นการเอาเปรียบเรื่องค่าแรง โดยภรรยาคนที่สาม
(บาไล) อ้างว่า ปีนี้ภาษีขึ้นเขาจ่ายค่าแรงเยอะได้ได้ และอ้างอีกว่าชิฝ่าไม่ตั้งใจทำงานจึงได้ค่าแรงเท่านี้
แต่ถึงกระนั้น ฝ่าก็ไม่ได้ยินยอมในทันทีก็ให้เหตุผลตนก็จ่ายภาษีสูงเหมือนกันปีนี้ อีกทั้งก่อนจบสนทนา
ยังถูกบังคับให้เอาของกำนัลคือข้าวสองถังในแต่เมาที่นาของตนมาให้แก่ผู้แทนไลอีกด้วย ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

“ปีก่อน ๆ ค่าแรงสำหรับผู้ขายก็ตกวันละแปดเซ็นต์ ของผู้หญิงก็ก็เซ็นต์ แต่ปีนี้ภาษี
มันขึ้น ฝ่วฉันต้องเสียถึงเจ็ดสิบเปี๊ยะ

ขณะที่พวกแกเสียแค่คนละเปี๊ยะเดียวเท่านั้น ฉันจึงต้องลดค่าแรงของแก ฉันจะให้
แกวันละห้าเซ็นต์ นั่นก็มากแยะแล้วละ สำหรับเมียแกนะฉันจะยอมให้ถึงวันละสาม
เซ็นต์ก็เดียวละ แต่ไปบอกหล่อนเถอะว่าพ่รุ่นนี้ไม่ต้องมาหรอก”

(ทางตัน, 2521: 229)

4. การติดสินบน

เป็นตอนที่ฝ่าถูกผู้แทนไลยูให้ไปฟ้องร้องที่ตัวจังหวัด แล้วผู้แทนก็ทำที่บอกว่าจะส่งผู้ตรวจการจังหวัดไปช่วยแนะนำคดีให้ที่บ้านให้ ซึ่งฝ่าต้องปรนนิบัติผู้ตรวจการจังหวัดเป็นอย่างดีก็เป็นการติดสินบนเช่นเดียวกัน เพราะหวังจะทำให้คดีของตนราบรื่นมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

“นี่คือท่านผู้ตรวจการจังหวัด ผัดบอกพลางชี้ไปยังคนแปลกหน้านั้น ท่านจะมาให้คำแนะนำแก่ ท่านผู้แทนสั่งมาว่า แกควรระมัดกุมิตรกับท่านไว้ เพราะว่าแกจะต้องมีคนแนะนำทางในศาลให้”

(ทางตัน, 2521: 73)

“ท่านผู้ตรวจการยังไม่ได้กินอะไรเลยตั้งแต่เช้า เขากระซิบลงไปในหูฝ่า แกควรระหืออาหารดี ๆ ให้ท่านกินให้อิ่ม”

(ทางตัน, 2521: 73)

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ฝ่าไปหาท่านข้าหลวงที่ตัวจังหวัดระหว่างทางกว่าจะเข้าถึงตัวท่านข้าหลวงก็ต้องเสียเงินไปหลายเป็ยสเพื่อยามจะได้ยอมเปิดทางให้ได้พบท่านข้าหลวง เมื่อฝ่ายอมเสียเงินจำนวนหลายเป็ยสยามถึงยอมให้พบท่านข้าหลวงได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

“นี่เป็นเหรียญสุดท้ายของผมจริง ๆ นะครับ เขาพูดพลางผูกปมผ้าใหม่ ผมขอโทษนะครับ ที่ไม่ธรรมเนียนทีนี้เลย...แล้วเขาก็พาฝ่าเดินเข้าไปตรงหน้าห้องทำงานของท่านขุนนาง...”

(ทางตัน, 2521: 88)

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ฝ่าได้พบกับท่านข้าหลวงแล้ว ซึ่งก็ได้ทำนายหมายไป 1 ฉบับของผู้แทนไล เพื่อแจ้งเกี่ยวกับเรื่องของคดี แต่ฝ่าหารู้ไม่ว่าในจดหมายฉบับนั้นนอกจากจะแจ้งเกี่ยวกับเรื่องคดีแล้ว ผู้แทนก็ได้แจ้งเกี่ยวกับค่าสินบนที่ต้องจ่ายให้แก่ท่านข้าหลวงเพื่อขอบคุณท่านที่ท่านล้มคดีให้ ดังตัวอย่าง

“แกควรระวังตัวให้ดี เสียงของฯพณฯท่านแข็งกระด้าง ผู้แทนไลยังเขียนมาเลยว่า แกจะเอาเงินห้าเป็ยสมาเวียค่าล้มคดีให้แก่ แล้วก็ให้ฮักยี่สิบเป็ยส เป็นค่าแสดงความพอใจเข้า ถ้าแกทำยังงั้นข้าก็จะล้มคดีให้”

(ทางตัน, 2521: 93)

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ซีฝ่าไปตามหาฝ่าที่ตัวจังหวัด ก่อนที่จะได้พบฝ่า ซีฝ่าก็ต้องเสียเงินเป็นค่าสินบนเพื่อให้ยามบอกว่าอยู่ที่ไหน ดังตัวอย่าง

“สัวส์ตีคะ นาย หล่อนพูด ช่วยบอกดิฉันหน่อยได้ไหม ว่าทำไมป่านนี้ผัวดิฉันถึงยังไม่กลับบ้าน ฉันรู้ดี เขาพูดอย่างสุขุม แต่เอาเงินมาให้หนัดหน่อยก่อนซี แล้วจะบอกให้”

(ทางตัน, 2521: 110)

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ฝ่าจะกลับบ้านหลังจากที่ถูกปล่อยตัวออกมาจากคุก แต่ก่อนที่จะกลับ ต้องนำกระดาษไปตีตราก่อนถึงกลับบ้านได้ แต่ฝ่าก็ต้องติดสินบนแก่เสมียนเพราะเสมียนขอ เพื่อเป็นค่าขบใจที่อุตสาหุ่ช่วยตีตราให้ ไม่เช่นนั้นฝ่าก็กลับบ้านไม่ได้ ดังตัวอย่าง

“เอามาเร็ว ๆ แล้วกลับไปบ้าน เสมียนเตือนอีก
 เอาอะไรมาครับนาย ฝ่าถาม
 เสมียนกระดกลิ้นโดยไม่ตอบอะไร เขาพับกระดาษนั้นแล้วเอาใส่กระเปา
 อย่าโง่อยู่หน่อยเลย เอามาสามสิบเซ็นต์เร็ว ๆ เขาคุพกลางเล็กคิ้ว
 ค่าอะไรครับนาย ฝ่าถามอีก
 ก็ฉันไม่ได้ตีตราบนกระดาษให้แกหรือกระ”

(ทางตัน, 2521: 110)

จากตัวอย่างข้างต้น ส่วนใหญ่แสดงการติดสินบนเป็นในลักษณะที่ยอมจ่ายเพื่อให้สถานการณ์ราบรื่นมากยิ่งขึ้น ส่วนคนที่กดขี่ส่วนใหญ่มักเป็นท่านข้าหลวง ยาม และคนที่ถูกกดขี่ส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั้งมีฐานะและไม่มีฐานะ

5. การทำร้ายร่างกาย

เป็นตอนที่คนในหมู่บ้านทุกคนต้องทยอยมาเสียภาษีซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ โค โคมิเงินจ่ายภาษีไม่พอจึงถูกทำร้ายร่างกาย ซึ่งลักษณะการถูกกดขี่คือการชูดริตเก็บภาษีเมื่อไม่ได้ครบตามจำนวนก็ทำร้ายร่างกายซึ่งโคก็มีได้ยินยอมทั้งยังจะหนีการทำร้ายร่างกายครั้งนี้อีกด้วยดังตัวอย่าง

“นายอำเภอ ร้องตะโกนพลางกระต๊อบเท้า และขมวดคิ้วนี้ว่าหน้าว่า “พวกที่อยู่
 นั้นนะ” เขาร้องเตือน
 “ทำไมไม่เอาเครื่องทรมานมาเร็ว ๆ วะ”
 ยามสองคนตอบว่า “ครับท่าน” แล้วก็วิ่งซูลมุนเข้าไป หยิบเอาท่อนไม้ไผ่สองท่อน
 ออกมา เขาสั่งให้โดยมือออกแล้วเอาท่อนไม้ที่นั่นหนีบนิ้วมือไว้ตรงกลาง และรัด
 เชือกให้แน่น
 “สงสารผมด้วยเถอะครับนาย โปรดสงสารผมด้วย” โคตัวบิดเร่า ๆ ด้วยความ
 เจ็บปวด
 “รัดให้แน่นเข้าอีก แน่นเข้าอีกซิวะ” นายอำเภอตวาด แล้วถอดเกี้ยวข้างหนึ่งออก
 เหวี่ยงไปที่หัวยามคนหนึ่ง “ให้พ่อแม่ ถึงตายโหงตายท่าซีไวย” เขาร้อง “ทำไมถึงไม่
 ปีบให้แน่นเข้าไปอีกวะ” เสียงร้องดังขึ้นอีก ทำให้ทุกคนหันมาและยืนนิ่ง ตัวเขียว
 ไปด้วยความกลัว”

(ทางตัน, 2521: 201-202)

นอกจากนี้ยังมีตอนที่ทหารและผู้แทนโลกำลังเดินนำกลุ่มคนเพื่อไปเกี่ยวข้าวที่นา เมื่อฝาก็จะเข้าไปขัดขวางซึ่งทำให้ฝากลูกผู้แทนโลเอาไม้ทูปที่ศีรษะ ดังตัวอย่าง

“เมื่อเห็นว่าฝาคระดุกกระดิกไม่ได้แล้ว โลก็เดินมาหาเขาฉวยไม้คานพาดลงบนหัว และร่างกายของฝ่า พลังร้องต่ออย่างหยาบคาย ฝ่ากัดฟัน จ้องคูหน้าอันโหดร้ายที่มีนัยน์ตาขาวๆและริมฝีปากเขียวๆ”

(ทางตัน, 2521: 302)

จากตัวอย่างข้างต้น ส่วนใหญ่แสดงการทำร้ายร่างกายในลักษณะเพื่อบีบคั้นเอาภาษีให้ครบจำนวน ส่วนคนที่กดขี่ส่วนใหญ่มักเป็นท่านข้าหลวง นายอำเภอ ผู้แทนโล และคนที่ถูกกดขี่ส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั้งมีฐานะและไม่มีฐานะ

จากตัวอย่างจากต้นจะเห็นได้ว่าในนวนิยายเรื่อง ทางตันปรากฏมีรูปแบบความอยุติธรรม 5 รูปแบบไหน คือ การเก็บภาษีที่ดินอย่างไม่เป็นธรรม การยึดที่ดินของชาวนามาเป็นของตน การเอาเปรียบเรื่องค่าแรง การติดสินบน การทำร้ายร่างกายและการลงนาม แต่ปรากฏความอยุติธรรมอยู่ 2 รูปแบบ คือ เรื่องการเก็บภาษีที่ดินอย่างไม่เป็นธรรม ส่วนใหญ่เป็นฝรั่งเศสกระทำต่อชาวเวียดนาม และการยึดที่ดินของชาวนามาเป็นของตนซึ่งสิ่งเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นชาวเวียดนามกระทำกับชาวเวียดนาม คือผู้แทนโลกับชาวนา ทำให้ชาวเวียดนามต้องพบกับความยากลำบากและเดือดร้อน เป็นการกดขี่ขูดรีดอย่างไม่เป็นธรรมทำให้เกิดเหตุการณ์ชาวนาเวียดนามต้องสูญเสียที่ดิน และกลายเป็นเพียงผู้เช่านาเท่านั้น

ฉากและบรรยากาศ: ภาพจำลองความทุกข์ยากชาวนาเวียดนามในยุคอาณานิคม

คำว่า “ฉาก” ไม่ได้มีความหมายแค่เพียงสถานที่ที่ตัวละครแสดงบทบาทหรือนาฏการเท่านั้น แต่ยังมีความหมายรวมไปถึง สถานที่ เวลา และสภาพแวดล้อมทุกอย่างที่ปรากฏในเรื่องด้วย เพื่อบอกให้ผู้อ่านได้ทราบว่าตัวละครกำลังแสดงบทบาทในชีวิตของเขาในสิ่งแวดล้อมอย่างไร

ฉากมีความเกี่ยวข้องกับบรรยากาศของเรื่องมากจนอาจกล่าวได้ว่าทั้งสองสิ่งนี้จะต้องปรากฏควบคู่กันไปเสมอ หรือในทางกลับกัน การที่ผู้เขียนพยายามสร้างบรรยากาศของเรื่องให้เหมาะสมกับอารมณ์ของตัวละครและสถานการณ์ในเรื่อง ก็มีส่วนช่วยทำให้ฉากมีลักษณะเด่นและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะผู้อ่านสามารถคาดคะเนฉากหรือทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าได้ โดยการสังเกตจากบรรยากาศที่ผู้เขียนบรรยาย

นอกจากนี้ฉากยังมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตัวละครอีกด้วย เพราะตัวละครย่อมมีนิสัยใจคอแปรเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม ซึ่งก็หมายถึงฉากนั่นเอง และนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ฉาก

ยังมีประโยชน์ต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ของเรื่องอีกด้วย เช่น ช่วยสื่อสารตัวละครหรือแก่นของเรื่อง เป็นต้น (สายทิพย์ นุกุณกิจ, 2543: 110-111)

จากเรื่องนี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านซิม ตำบลอันเดา ซึ่งเปรียบเสมือนภาพแทนหมู่บ้านของชาวเวียดนามในยุคอาณานิคมในสมัยนั้น และเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นภาพจำลองของความทุกข์ยากของประชาชนเวียดนามที่ถูกรัฐบาลฝรั่งเศสปกครอง ในเรื่องนี้มีฉากที่สำคัญ ซึ่งเป็นฉากที่บ่งบอกและสนับสนุนถึงความยากลำบาก และการถูกกดขี่ข่มเหงของชาวเวียดนาม คือ บ้านของฝ่า ซึ่งนับได้ว่าเป็นฉากที่สำคัญและเป็นนัยยะหลายอย่างดังนี้

ผู้แต่งได้ใช้ฉากบ้านของฝ่าเป็นฉากเปิดเรื่อง คือ การให้กำเนิดลูกชาย ซึ่งลูกก็เปรียบเสมือนความหวังแต่ในขณะที่ยังฝ่าคลอดลูกอยู่ ฝ่าและชิฝ่าต่างมีความรู้สึกที่เต็มไปด้วยความกังวลว่า ลูกจะไม่รอด ซึ่งก็เปรียบเสมือนกับความหวังที่ดูเหมือนจะริบหรี่ลง แต่ถึงกระนั้นความหวังก็ได้เกิดในบ้านหลังนี้บ้างแล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...หลังจากทำงานหนักมาตลอดวันอันยาวนาน ฝ่าก็เหน็ดเหนื่อยแทบขาดใจ ตามปกติตอนนี้เขาจะหลับไปแล้ว แต่วันนี้เขากำลังรอคอยอะไรอยู่อย่างหนึ่ง จึงต้องพยายามฝืนตาตื่นอยู่ การรอคอยของเขานั้นเต็มไปด้วยความกังวล เพราะเมียของเขากำลังคลอดลูก ...”

(ทางตัน, 2521 : 1)

นอกจากมีความรู้สึกหมดหวังแล้ว ยังมีความรู้สึกความเปล่าเปลี่ยวอีกด้วย เพราะครอบครัวของฝ่าก็ไม่ได้อยู่ด้วย พี่น้องแต่ละคนต่างแยกย้ายไปมีครอบครัวกันคนละที่ เป็นการเน้นย้ำแก่นเรื่องได้เป็นอย่างดี เพราะการที่เราจะอยู่รอด ปลอดภัยได้เราต้องรวมกลุ่มกัน เพื่อต่อสู้ปัญหาต่าง ๆ ไม่เช่นนั้นก็จะต้องเผชิญหน้ากับปัญหาเหมือนฝ่าด้วยความรู้สึกเปล่าเปลี่ยว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ฝ่าช่างเปล่าเปลี่ยวเสียจริง ๆ เขามีพี่ชายอยู่สามคน เควตตายไปแล้ว ควอยทำงานอยู่ในเมืองไทเฮงยีน ส่วนฮ้วนนั้นหายสาบสูญไปตั้งแต่ปีกลาย ตอนเดือนสิบสองหลังจากที่เกิดทุกข์ภัยข้าวยากมากแวงนั้น ฝ่าคิดว่าฮ้วนคงไปอยู่กับลุงคนหนึ่งซึ่งเป็นที่ซึ่งเป็นพ่อค้ามั่งคั่งอยู่ที่หัวเมืองใหญ่แห่งหนึ่ง แต่กลับดูเหมือนว่าฮ้วนไม่ได้ไปที่นั่นเลย พี่สาวของเขาที่ชื่อชิฮ้วนนั้นโชคดีที่มีชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย แต่ก็อยู่เสียไกล เพราะได้ออกเรือนไปแล้ว ...”

(ทางตัน, 2521 : 2-3)

แต่ถึงกระนั้นบ้านยังคงเป็นสถานที่แห่งความหวังอยู่บ้าง กล่าวคือ ผู้แต่งพยายามที่จะเล่า หรืออธิบายบ้านของฝ่า ในฐานะที่บ้านของฝ่าเป็นภาพจำลองสังคมเวียดนาม ดังจะสะท้อนจากสภาพบ้านของฝ่า บ้านของฝ่าเป็นกระท่อม ซึ่งกระท่อมก็เป็นที่อยู่ของชาวนาในสมัยนั้น แต่มีการบรรยายที่เต็มไปด้วยขยะมูลฝอย และสิ่งสกปรกกลิ่นเหม็นอับ แสดงให้เห็นว่าสถานที่แห่งนี้ไม่ได้ดีหรือเหมาะสมที่จะอยู่อาศัยมากเท่าที่ควร แต่เจ้าของบ้านกลับยอมรับกับสภาพที่สกปรกและมีสัตว์

รบกวนทั้งหมดที่เป็นตัวเชื้อโรคและยุงที่คอยดูดกิน ซึ่งเปรียบเสมือนสภาพสังคมของเวียดนามในสมัยอาณานิคม สถานที่ตั้งของบ้านเปรียบเสมือนเวียดนามที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองที่ถูกกดขี่จากเจ้าอาณานิคม เต็มไปด้วยความสกปรกและความอยู่ดีศรีธรรมในการปกครอง เจ้าอาณานิคมเปรียบเสมือนสัตว์ร้ายที่คอยดูดเลือดหาผลประโยชน์จากคนเวียดนาม และคอยกดทับไม่ให้คนเวียดนามลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อเป็นอิสระได้ แต่กลับอยากให้ชาวเวียดนามก็อยู่บนเชื้อโรคเหล่านั้น ส่วนบ้านของฝ่าที่แสงแดดส่องเข้าถึง แต่ฝ่าและภรรยาปิดประตูตลอดเวลา นั้น ผู้แต่งต้องการจะบอกว่าเพียงแค่เจ้าของบ้านเปิดประตู ก็มีหนทางหลุดพ้นจากสถานการณ์การถูกกดขี่ได้ เพียงแค่ลุกขึ้นสู้แต่ก็ไม่คิดจะลุกขึ้นสู้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...กระท่อมนี้ ก็เหมือนกับกระท่อมหลังอื่น ๆ ในหมู่บ้านทั้งหลายของเรานั่นเอง หลังคามุงแฝกอยู่บนไม้จันทน์บาง ๆ และผนังทูด ๆ มีห้องกลางอยู่ห้องหนึ่งกับห้องข้าง ๆ ทั้งสองข้าง ทำครีวกันตรงระเบียงด้านหนึ่ง บนแอ่งที่เต็มไปด้วยขยะ ฝอยแสงแดดสามารถผ่านเข้ามาในกระท่อมได้เต็มที่ ถ้าหากแง้มไม้ฝาซึ่งทำหน้าที่เป็นประตูทางเข้าจะไม่ได้ปิดไว้ตั้งแต่รุ่งสางจนถึงพลบค่ำ...
...หลังคามุงแฝกซึ่งเต็มไปด้วยใยแมงมุมเป็นพวงนั้น อุ่นน้ำฝนไว้แล้วก็ปล่อยให้มันไหลลงไปในห้องตามรอยแตก ทุกสิ่งทุกอย่างในห้อง ไม่ว่าจะเป็นอากาศเครื่องเรือน เสื้อผ้า หรือเสียบียงอาหาร จึงมีกลิ่นเหม็นอับอับไปหมด ได้แต่ยืนไม้กระดาน มียุงอยู่ฝูงใหญ่ เตรียมพร้อมที่จะทำสงครามก่อโจรกับมนุษย์ทุกคน พื้นห้องก็มีแต่ตะไคร่น้ำและขี้ปลวกเป็นกองเล็กๆใต้พื้นมีหนูตัวเล็กๆตัวโตอาศัยอยู่ในรู ออกลูกออกหลานเพิ่มพูนขึ้นโดยไม่ถูกรบกวนภายในกระท่อมทั้งหมดนั้นก็คือรังของเชื้อโรคทุกชนิดมีทุกประเภท ดูเหมือนนัยน์ตาปีศาจร้ายพันธนูพันๆตา ที่พยายามจะสกัดให้เชื้อโรคสงบไป...”

(ทางตัน, 2521 : 3-4)

นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความยากจนและถูกทำร้ายจากเจ้าอาณานิคม เช่น เหตุการณ์ที่ยาตรัมซึ่งมาทำคลอดก็มียุงมากัดหรือขีดขวางตลอดการคลอด ซึ่งเปรียบเสมือนเจ้าอาณานิคมที่คอยดูดเลือดดูดเนื้อประชาชน เมื่อซีฝาคลอดลูกชายออกมาได้ ยาตรัมซึ่งก็คิดว่าการเกิดในสถานที่แบบนี้มีความเหมาะสมแล้ว ซึ่งก็เปรียบเสมือนการยอมรับกับสถานการณ์ยากลำบากและการกดขี่ที่เจ้าอาณานิคมกระทำต่อชาวเวียดนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ห้องอับ ๆ อย่างนี้แหละ เหมาะสำหรับผู้หญิงคลอดลูกจริง ๆ”

(ทางตัน, 2521 : 5)

“ไฉ่ยงหนานี้ ยายหมอต้าแยด่าพลาตบมือ พยายามที่จะตบยุงให้ได้ ขอพัดชักเล่มซี ฝ่า”

(ทางตัน, 2521 : 6)

นอกจากฉากเปิดข้างต้นแล้ว ระหว่างเรื่องทางตันยังมีฉากบ้านของฝ่าซึ่งแสดงถึงความรู้สึกของตัวละครที่เต็มไปด้วยความไม่สบายใจ จากการถูกของซื้อที่ดิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เมื่อได้ยินเสียงของท่านผู้แทน ฝ่าก็รีบออกมาจากกระท่อมและโค้งคำนับให้อย่างสุภาพอ่อนน้อม ถ้าหากว่าเขาจะคอยหลบหน้าไล ก็เห็นจะเป็นเพราะเหตุว่า เขาถูกถามอยู่เรื่อย เรื่องอะไรหรือ ก็เรื่องว่าจะขายที่นาของเขาหรือยังนะซี ตัวเขาเองตั้งใจไว้ว่ายอมขายที่ แต่โลกก็ตั้งใจไว้เหมือนกันว่าต้องเอาที่นั่นให้ได้ เพราะเหตุนี้เอง ในระยะสองสามเดือนมานี้ไล่ถึงได้เรียกหาเขามาสองสามครั้งแล้ว แต่เขาก็แก่งทำเป็นไม่อยู่บ้านเสียทุกครั้ง วันนี้ไฉนมาเอง เขาจึงไม่มีทางเลี่ยง และแน่นอนทีเดียวว่า เขาจะเลี่ยงคำเสนอซื้อที่ดินก็ไม่ได้อีกด้วย”

(ทางตัน, 2521 : 62-63)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ เป็นตอนผู้แทนไฉนมาบ้านของฝ่า เพื่อมาบอกว่าตรวจธิดจะฟ้องร้องฝ่า ซึ่งการมาครั้งนี้ของผู้แทนไฉนฝ่าก็เต็มไปด้วยความหวาดระแวงว่าจะถูกของซื้อบ้าน เพราะก่อนหน้านี้ก็พยายามเลี่ยงหนีการเผชิญหน้ากับผู้แทนไฉน เพราะกลัวจะขอซื้อที่ดิน จากแต่เดิมที่ตลอดเรื่องทีพุดถึงบ้านของฝ่ามันมักเต็มไปด้วยปัญหา เช่น ความทุกข์ ความยากลำบาก ฉากบ้านในตอนนี้ก็เป็นตัวเน้นย้ำไปอีกว่าชานาเวียดนาม นอกจากจะมีความทุกข์ และยากลำบาก จากการที่ถูกเจ้าอาณานิคมเก็บเงินภาษีแล้ว ยังต้องหวาดกลัว หรือหวาดระแวงการซื้อที่ดินอีก

นอกจากในตอนฉากบ้านของฝ่าตอนเปิดเรื่องข้างต้นแล้ว ที่มีการบรรยายบรรยากาศลักษณะบ้านฝ่าให้พอมิแสงสว่างบ้าง แต่เมื่อใกล้จบเรื่องผู้แต่งได้บรรยายภาพบ้านอีกครั้งหนึ่ง คือตอนที่ฝ่าไม่สบาย

“บ้านของฝ่าซึ่งปกติก็มีมืดอยู่แล้ว กลับมืดยิ่งขึ้นไปอีก เพราะว่าปิดประตูหน้าต่างเสียหมด ตรงที่เป็นรูปก็เอากระดาษหนังสือพิมพ์ไปอุดไว้ เพื่อไม่ให้ลมพัดเข้ามาถูกคนไข้ จึงทำให้ห้องทึบ ซ้ำ และมีกลิ่นเหม็น”

(ทางตัน, 2521 : 249)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นการบอกนัยยะว่าเมื่อเทียบลักษณะบ้านของฝ่าในต้นเรื่องก็มีลักษณะมืดทึบ มีแต่สิ่งสกปรก แต่ถึงกระนั้นก็ยังมิแสงเข้ามาสู่บ้านอยู่บ้าง แต่การบรรยายบ้านของฝ่าตอนใกล้จบเรื่องนี้ ได้บรรยายบ้านของฝ่าให้ไม่มีแสงสว่างซึ่งมีความหมายโดยนัยว่าไม่มี ความหวังจากที่ฝ่าหายไม่สบาย ซึ่งเป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงความรู้สึกของตัวละครว่ามันถูกกดขี่ ไร้หนทางต่อสู้อยู่

นอกจากนี้ยังมีตอนใกล้จบที่ได้กล่าวว่า ฝ่าต้องขายบ้านไป ดังข้อความต่อไปนี้

“บัดนี้ ในเมื่อบ้านก็ขายไปแล้ว เมียก็ตายไปแล้ว เขาจึงหมดหวังทุกอย่างที่จะช่วยตัวเองและอยู่ต่อไป...”

(ทางตัน, 2521 : 249)

จากตัวอย่างข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงนัยยะว่าชาวนาเปลี่ยนสภาพจากคนเช่านา และไม่ที่อยู่อาศัย ถึงแม้ชาวเวียดนามผู้ที่ยังแพ้รัฐบาลอาณานิคมอยู่ดี เนื่องจากไม่การศึกษา และไม่รวมกลุ่ม

จากตัวอย่างการอธิบายข้างต้นทั้งหมดจะเห็นได้ว่า บ้านของฝ้าได้ส่งผ่านและถ่ายทอดอารมณ์มาว่า บ้านเป็นนัยยะของที่อยู่อาศัยที่บ่งบอกถึงความเป็นเจ้าของและความเป็นเจ้านี่ที่กำลังถูกเปลี่ยนมือ เพราะมีการยึดที่ดิน และสุดท้ายก็ถูกยึดที่ดินและไม่เหลืออะไรเลย แสดงว่าตัวบ้านของฝ้าคือ ฉากที่บ่งบอกถึงความเป็นเจ้าของ การพยายามต่อสู้ ดิ้นรน และการสูญเสีย ก็เหมือนกับการเป็นเจ้าของที่ดินของตนเองและต้องสูญเสียที่ของตนเองให้กับคนอื่น คือ เจ้าอาณานิคม และชาวเวียดนามด้วยกัน แต่ถึงกระนั้นการที่บ้านถูกปิดด้วยประตูจึงทำให้ไม่พบกับแสงสว่าง ผู้แต่งต้องการนำเสนอว่าเพียงแค่อยอมเปิดประตูก็เปรียบเสมือนกับที่ฝ้าพยายามต่อสู้เช่น พยายามจะหาช่องทางเรียนหนังสือ การรวมกลุ่ม ก็สามารถทำให้ผ่านพ้นเหตุการณ์ต่างๆเหล่านี้ไปได้ ซึ่งวิธีการนี้ล้วนเป็นวิธีการแก้ไข ปัญหาที่ผู้นำเสนอตลอดทั้งเรื่อง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าบ้านของฝ้าสะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบาก และการต่อสู้ดิ้นรน และความหวังของชาวเวียดนาม และมีส่วนในการสนับสนุนแก่นเรื่องว่าประเทศเวียดนามประสบกับความยากลำบากและทำให้เห็นความยากลำบากมากขึ้น

บทสรุปและอภิปราย

จากการศึกษานวนิยายแปลเรื่องทางตันพบว่า ตัวละครและฉากต่างเป็นภาพสะท้อนสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมที่ กล่าวคือ ผู้แต่งได้สร้างตัวละครและฉากของเรื่องทางตันให้สะท้อนสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมได้อย่างแยบยลใน 2 ประเด็น คือ ระบบชนชั้นทางสังคม และความยุติธรรมที่เกิดขึ้นภายในสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคม ทั้งกระทำจากเจ้าอาณานิคมกับชาวเวียดนาม และชาวเวียดนามกับชาวเวียดนาม เช่น การถูกกดขี่ การเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าอาณานิคมในรูปแบบต่างๆ ผ่านเหตุการณ์และการกระทำของตัวละครแล้ว ดังนี้

ระบบชนชั้น กล่าวคือ ในเรื่อง “ทางตัน” ปรากฏตัวละครที่เป็นตัวแทนของแต่ละอาชีพ แต่ละชนชั้นในสังคมเวียดนามยุคอาณานิคมแบ่งออกเป็น 2 ชนชั้น คือ ชนชั้นปกครอง ได้แก่ ข้าราชการหรือท่านข้าหลวง เจ้าหน้าที่ศุลกากรจังหวัด นายอำเภอ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ตรวจการจังหวัด หัวหน้ายามหรือยาม ผู้แทนไล กำนัน ประธานสภาตำบล ทหาร และชนชั้นถูกปกครอง ได้แก่ ชาวนาเวียดนาม ซึ่งตัวละครที่กล่าวมาข้างต้นมีทั้งตัวละครที่เป็นชนชั้นปกครอง มีหน้าที่สั่งการ ควบคุมและดูแลหมู่บ้านของเวียดนามสมัยอาณานิคม โดยรับคำสั่งจากเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส ได้แก่ ท่านข้าหลวง นอกจากนี้ยังมีตัวละครที่เป็นชาวฝรั่งเศสที่นับเป็นทั้งชนชั้นปกครองและผู้ถูกปกครองด้วย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศุลกากรจังหวัด ส่วนตัวละครที่เป็นชาวเวียดนามจะเป็นทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ได้แก่ นายอำเภอ ผู้ตรวจการจังหวัด ผู้แทนไล กำนัน ทหาร กล่าวโดยสรุปได้ว่า

ปกครองเวียดนามในยุคอาณานิคมที่ปรากฏในเรื่องทางต้น มีการใช้อำนาจเป็นชั้นๆลดหลั่นกันไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมิติแห่งการกดขี่เป็นลำดับชั้นแสดงอีกด้วย ชั้นปกครองที่แท้จริงในรัฐอาณานิคมมีเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น คือ รัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศส ส่วนตัวละครอื่นๆที่เป็นทั้งชนชั้นปกครองและถูกปกครอง เช่น ชั้นปกครองที่เป็นชาวเวียดนามที่ทำงานให้กับรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสไม่ได้มีอำนาจในการปกครองอย่างแท้จริง จะต้องรับคำสั่ง รายงาน รัฐบาลฝรั่งเศส และถูกควบคุมจากเจ้าหน้าที่ที่ฝรั่งเศสแต่งตั้งมาด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าระบบชนชั้นที่เกิดขึ้นทั้งหมดหรือการใช้อำนาจจะเป็นชั้นๆไปซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ว่า ผู้มีอำนาจสูงสุดคือผู้ว่าการสหพันธอินโดจีนซึ่งประจำอยู่ที่กรุงฮานอย เป็นตัวแทนสูงสุดทำการแทนรัฐบาลฝรั่งเศสในกรุงปารีสและบริหารงานทั้งหมด และมีทั้งชาวฝรั่งเศสและชาวเวียดนามอยู่ใต้บังคับบัญชาในแต่ละพื้นที่ คือ จังหวัดมีผู้ว่าราชการจังหวัดดูแลทั้งจังหวัด อำเภอมีนายอำเภอเป็นคนดูแล ตำบลมีกำนันเป็นคนดูแล และหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านเป็นคนดูแลซึ่งมีการลดหลั่นกันไปเป็นลำดับชั้นเป็นพื้นที่

ความยุติธรรมในสังคมเวียดนามยุคอาณานิคม ได้ปรากฏรูปแบบซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมเวียดนามที่เกิดขึ้นจริง มีทั้งความยุติธรรมที่เจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสกระทำต่อชาวเวียดนาม และชาวเวียดนามกระทำต่อชาวเวียดนาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

การเก็บภาษีที่ดินอย่างไม่เป็นธรรม กล่าวคือมีการใช้วิธีการเก็บภาษีอย่างไม่ยุติธรรมหลายรูปแบบ คือ บังคับให้จ่ายภาษีต่างๆที่ไม่ใช้หน้าที่ของตนเอง หรือไม่มีส่วนข้องกับสิ่งๆนั้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ว่า เมื่อมีการก่อตั้งการปกครองอาณานิคมทำให้เกิดรายจ่ายของข้าราชการและทหารฝรั่งเศสสูงมาก และในการปกครองอาณานิคมนี้มีคนมากกว่างาน จึงทำให้จำเป็นต้องบังคับให้ประชาชนจ่ายภาษีต่างๆเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นภาษีที่เก็บจากชาวเวียดนามทั้งสิ้น เช่น ภาษีรัชชูปการ ภาษีที่ดิน งบประมาณทั้งหมดก็เพิ่มขึ้น

การยึดที่ดินของชาวนามาเป็นของตน กล่าวคือมีการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อยึดที่ดิน คือการให้ปรนนิบัติเจ้าขุนมูลนาย และยึดเหยียดหนี้สินให้แก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ว่า ส่วนที่ดินก็กลายเป็นปัญหาใหญ่สำหรับชาวเวียดนาม พันธะระหว่างเจ้าที่ดินกับผู้เช่าได้เปลี่ยนไปในลักษณะที่ขัดแย้งกันมากขึ้น เพราะแต่เดิมจักรพรรดิและขุนนางจะเป็นเจ้าที่ดินแต่เมื่อฝรั่งเศสเข้ามาปกครองได้เปลี่ยนมือไปเป็นของชาวฝรั่งเศสหรือคนที่ทำงานให้กับฝรั่งเศส ทั้งเจ้าของที่ดินผู้เก็บค่าเช่าให้มากที่สุดและจำนวนแน่นอนที่สุดไม่มีการลดหย่อน เช่น ผู้เช่าก็ต้องจ่ายค่าเช่าสูงเท่าเดิมแม้ครอบครัวจะต้องอดอยากก็ตาม ซึ่งในทางปฏิบัติ มีเพียงบางปีเท่านั้นที่นาจะได้ผลดี ชาวนาจึงกลายเป็นผู้มีหนี้สินมาก ชาวนาที่เคยมีที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยก็กลายเป็นชาวนาผู้ไร้ที่ดินจนต้องเช่าที่ดินผู้อื่น ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาจึงตกต่ำ

การเอาเปรียบเรื่องค่าแรง กล่าวคือ การให้ค่าแรงน้อยกว่าความเป็นจริงโดยหาเหตุผลมากมายมาอ้าง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ว่า ในยุคที่ฝรั่งเศสเข้ามาปกครอง ฝรั่งเศสมุ่ง

ให้เวียดนามเป็นแหล่งวัตถุดิบของประเทศตน จึงได้จ้างชาวเวียดนามจำนวนมากสร้างถนน สร้างเขื่อน เพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่ง และตัดไม้ทำลายป่า เพื่อนำวัตถุดิบเหล่านี้กลับไปประเทศตนเอง ไป ดังนั้นการที่ฝรั่งเศสจะสร้างผลกำไรให้แก่ฝรั่งเศสได้อย่างรวดเร็ว ฝรั่งเศสจึงจำเป็นต้องลดทุนการผลิต ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือค่าแรงคนงาน จึงเกิดปัญหาการเอาเปรียบค่าแรงเกิดขึ้น

การติดสินบน กล่าวคือวิธีการติดสินบนมี 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือการติดสินด้วยเงินและการติดสินบนด้วยสิ่งของ ซึ่งสินบนเหล่านี้จะช่วยเอื้อประโยชน์ทั้งต่อตัวผู้ให้และผู้รับ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ว่าในยุคอาณานิคมก็มีประชาชนบางกลุ่มเริ่มฝักใฝ่เข้าพวกเจ้าอาณานิคมและต้องการยศตำแหน่งระดับสูงขึ้น เพราะในขณะที่ฝรั่งเศสปกครองเวียดนามความสำคัญและสิทธิพิเศษบางอย่าง มีการเรียงลำดับจากคนฝรั่งเศส คนเวียดนามที่ทำงานให้กับคนฝรั่งเศส และคนเวียดนามส่งผลให้คนเวียดนามบางคนทะเยอทะยานอยากจะเป็นคนที่ทำงานให้กับฝรั่งเศส

การทำร้ายร่างกายและการลวนลาม กล่าวคือ มีการทุบตี ล้วงละเมิดทางเพศ และจับหมัดทรมาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ว่าพวกตัวแทนของรัฐบาลอาณานิคมหรือชาวเวียดนามทำงานให้รัฐบาลอาณานิคมจะกระทำทารุณกรรมอย่างมากแก่ชาวนา เช่นการล้วงละเมิดทางเพศ การทุบตี จับหมัดแล้วทุบตี เป็นต้น เมื่อประชาชนของหยุดงาน หรือไม่จ่ายภาษี

นอกจากนี้แล้วผู้แต่งยังได้สะท้อนระบบชนชั้นและรูปแบบความอยุติธรรมที่ปรากฏในยุคอาณานิคมผ่านฉากหมู่บ้านซิม ตำบลอันเดา ซึ่งเปรียบเสมือนสถานที่จำลองภาพประเทศเวียดนามเล็ก ๆ ในยุคอาณานิคม ยิ่งไปกว่านั้นฉากยังเป็นสิ่งขับเน้นสภาพสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคม ทำให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจถึงสภาพสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความยากลำบากของชาวนาชาวเวียดนามในชนบท อีกทั้งผู้แต่งยังสอดแทรกการวิจารณ์สภาพสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมไว้อย่างแยบยล นอกจากนี้แล้วผู้แต่งยังได้นำเสนอให้เห็นถึงวิธีการหลุดพ้นหรือรูปแบบการต่อสู้จากทางตันเหล่านั้นตลอดทั้งเรื่อง คือ การศึกษาเล่าเรียน ทำให้ประชาชนรู้เท่าทันและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ และการรวมกลุ่ม ทำให้สามารถต่อสู้กับความอยุติธรรมเหล่านั้นได้มากกว่าการอยู่คนเดียว ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า นวนิยายแปลเวียดนามเรื่องทางตันมิได้เพียงสะท้อนสภาพสังคมเวียดนามในยุคอาณานิคมผ่านตัวละครและฉากเท่านั้น แต่นวนิยายแปลเวียดนามเรื่อง“ทางตัน” ยังเปรียบเสมือนตำราบอกหนทางการหลุดพ้นจากหนทางตันเหล่านั้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานวนิยายเรื่องทางตันของเหงียน คอง โฮน พบว่า นวนิยายนี้ยังมีแง่มุมอื่นๆ ที่น่าศึกษาค้นคว้าต่อไปอีก ดังนี้

1. เป็นแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมที่มีเนื้อหาอิงประวัติศาสตร์สมัยเจ้าอาณานิคมเรื่องอื่นต่อไป นำภาพสะท้อนระบบชนชั้นทางและภาพสะท้อนความยุติธรรมภายในสังคมของตัวละครภายในสังคมนั้นไปเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างกับนวนิยายแปลเวียดนามเรื่อง“ทางตัน”ได้
2. เป็นแนวทางในการศึกษาภาพสะท้อนระบบชนชั้นทางสังคม และภาพสะท้อนความยุติธรรมภายในสังคมผ่านตัวละคร
3. ศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคมผ่านตัวละครในนวนิยายของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยุคอาณานิคม

บรรณานุกรม

หนังสือ

กระแสร้ มาลาภรณ์ และชุตา จิตพิทักษ์. (2528). **มนุษย์กับวรรณกรรม**. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

กระแสร้ มาลาภรณ์. (2522). **มนุษย์กับวรรณกรรม**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

กิติมา อมรทัต. (2521). **ทางตัน**. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ดวงกมล จำกัด.

ชลธิรา สัตยาวัฒนา. (2522). **เบิกฟ้าวรรณกรรม**. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักการพิมพ์.

เชิดเกียรติ อุตถากร. (2540). **ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม**. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตรีศิลป์บุญขจร. (2523). **นวนิยายกับสังคมไทย(พ.ศ.2475-2500**. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.

บาหยัน อิมสำราญ. (2548). **เอกสารคำสอนวิชา ๔๑๑ ๑๒๑ นวนิยายและเรื่องสั้นของไทย (Thai Novels and Short Stories)**. พิมพ์ครั้งที่2. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิทยา ว่องกุล. (2540). **พลาณภาพแห่งวรรณกรรม** (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

เย่ ชง. (2557). **ความโดดเด่นของนวนิยายจีน เรื่อง เมืองชายแดน PROMINENCE OF THE CHINESE NOVEL “THE BORDER TOWN”**. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2525). **วรรณคดีวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

สิทธา พิณภูวดล. (2520). **ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: ดวงกมล .

สุจริตรา จรจิตตร. (2547). **มนุษย์กับวรรณกรรม**. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เหิงยงคักเวียน. (2545). **เวียดนาม ประวัติศาสตร์เวียดนามฉบับพิสดาร**. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: THE TOYOTA FOUNDATION.

อานันตี อนันตภาค. (2558). **ประวัติศาสตร์เวียดนามใต้เกมหาอำนาจสู่เอกราชแห่งแผ่นดิน**. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: ยิปซี กรุ๊ป.

งานวิจัย

ไกรวุฒิ จิตตรงค์อาภรณ์. (2559). “การศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสังคมและค่านิยมของจีนผ่านวรรณกรรมเยาวชนแปลเรื่อง “แม่ผมอยากกินสับปะรด.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- บรรณวัชร อุยานุกิจกุล. (2557). “การศึกษาตัวละครเอกจากวรรณกรรมแปลจีน เรื่อง ดาวตก ผีเสื้อ กระบี่.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปานทิพย์ พันธุ์ทอง. (2558). “การศึกษาวรรณกรรมแปลจีนเรื่อง “ร้านน้ำชา : บทละครพูด 3 องก์” .” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรัญญา ชนะสิทธิ์. (2557). “การศึกษาวรรณกรรมแปลจีนเรื่อง ตลอดกาลน่ะนานแค่ไหน.” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วลัยลักษณ์ นราทอง. (2557). “การศึกษาวรรณกรรมแปลจีนเรื่อง “เสียงร่ำไห้กลางสายฝน” .” สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- Xuân Vu. (2561). "Bước đường cùng" Của Nguyễn Công Hoan. เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.hocxa.com/VanHoc/VnsCs/NCH>
- เควิน ฮิวสัน. (2561). ความไม่เท่าเทียมและการเมืองในประเทศไทย. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2561. เข้าถึงจาก <https://kyotoreview.org/ภาษาไทย/ความไม่เท่าเทียมและการเมืองในประเทศไทย>
- นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ. (2561). สังคมที่มีช่วงชั้น. เข้าถึงเมื่อ 3 มีนาคม 2562. เข้าถึงได้จาก <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/158>
- บ้านจอมยุทธ. (2543). การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม. เข้าถึงเมื่อ 3 มีนาคม 2562. เข้าถึงได้จาก https://www.baanjomjut.com/library/social_sciences/25.html<http://www.hocxa.com/>

